

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA

KONVERGENČNÍ ZPRÁVA KVĚTEN 2006

BCE ECB EZB EKT EKP

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA

V roce 2006
bude na všech
publikacích ECB
vyobrazen motiv
z bankovky
5 €.

KONVERGENČNÍ ZPRÁVA KVĚTEN 2006

© Evropská centrální banka, 2006

Adresa

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Německo

Poštovní adresa

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Německo

Telefon

+49 69 1344 0

Internet

<http://www.ecb.int>

Fax

+49 69 1344 6000

Telex

411 144 ecb d

Všechna práva vyhrazena.

Reprodukce pro vzdělávací a nekomerční účely je povolena za předpokladu, že je uveden zdroj.

Uzávěrka pro statistické údaje obsažené v této zprávě byla 28. dubna 2006.

ISSN 1725-938X (tištěná verze)

ISSN 1725-9592 (online verze)

OBSAH

ÚVOD A SHRNUTÍ ZA JEDNOTLIVÉ ZEMĚ	
ÚVOD	6
SHRNUTÍ ZA JEDNOTLIVÉ ZEMĚ	7
KAPITOLA I	
HODNOCENÍ HOSPODÁŘSKÉ KONVERGENCE	
1 RÁMEC ANALÝZY	12
2 HODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ	19
2.1 Litva	19
2.1.1 Cenový vývoj	19
2.1.2 Fiskální vývoj	20
2.1.3 Vývoj devizového kurzu	22
2.1.4 Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb	23
2.1.5 Seznam tabulek a grafů	24
2.2 Slovinsko	34
2.2.1 Cenový vývoj	34
2.2.2 Fiskální vývoj	35
2.2.3 Vývoj devizového kurzu	37
2.2.4 Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb	38
2.2.5 Seznam tabulek a grafů	39
PŘÍLOHA	
STATISTICKÁ METODIKA PRO VÝPOČET KONVERGENČNÍCH UKAZATELŮ	49
KAPITOLA 2	
SLUČITELNOST VNITROSTÁTNÍCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ SE SMLOUVOU	49
1 ÚVOD	58
1.1 Obecné poznámky	58
1.2 Členské státy, na které se vztahuje výjimka, a právní konvergence	58
1.3 Struktura právního hodnocení	58
2 ROZSAH ÚPRAV	58
2.1 Oblasti, které je třeba přizpůsobit	58
2.2 „Slučitelnost“ versus „harmonizace“	59
3 NEZÁVISLOST NÁRODNÍCH CENTRÁLNÍCH BANK	59
3.1 Nezávislost centrální banky	59
3.1.1 Funkční nezávislost	60
3.1.2 Institucionální nezávislost	60
3.1.3 Osobní nezávislost	61
3.1.4 Finanční nezávislost	63
3.2 Zachování mlčenlivosti	64
4 ZÁKAZ MĚNOVÉHO FINANCOVÁNÍ A ZVÝHODNĚNÉHO PŘÍSTUPU	64
4.1 Zákaz měnového financování	64
4.2 Zákaz zvýhodněného přístupu	66
5 JEDNOTNÝ ZPŮSOB PSANÍ EURA	66
6 PRÁVNÍ INTEGRACE NÁRODNÍCH CENTRÁLNÍCH BANK DO EUROSISTÉMU	66
6.1 Cíle spojené s podporou hospodářské politiky	68
6.2 Úkoly	68
6.3 Finanční ustanovení	69
6.4 Kurzová politika	69
6.5 Mezinárodní spolupráce	69
6.6 Různé	69
7 HODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ	69
7.1 Litva	69
7.2 Slovinsko	72
GLOSÁŘ	75

ZKRATKY

ZEMĚ

BE	Belgie	HU	Maďarsko
CZ	Česká republika	MT	Malta
DK	Dánsko	NL	Nizozemsko
DE	Německo	AT	Rakousko
EE	Estonsko	PL	Polsko
GR	Řecko	PT	Portugalsko
ES	Španělsko	SI	Slovinsko
FR	Francie	SK	Slovensko
IE	Irsko	FI	Finsko
IT	Itálie	SE	Švédsko
CY	Kypr	UK	Velká Británie
LV	Lotyšsko	JP	Japonsko
LT	Litva	USA	Spojené státy americké
LU	Lucembursko		

OSTATNÍ

BIS	Banka pro mezinárodní platby
CPI	index spotřebitelských cen
ECB	Evropská centrální banka
EER	efektivní směnný kurz
EMI	Evropský měnový institut
ESA 95	Evropský systém účtů 1995
ESCB	Evropský systém centrálních bank
EU	Evropská unie
EUR	euro
HDP	hrubý domácí produkt
HICP	harmonizovaný index spotřebitelských cen
HMU	Hospodářská a měnová unie
HWWA	Hamburský institut mezinárodní ekonomiky
JMN	jednotkové mzdové náklady
MFI	měnová finanční instituce
MMF	Mezinárodní měnový fond
NCB	národní centrální banka
PPI	ceny průmyslových výrobců

V souladu s praxí Společenství jsou země EU uvedeny v této zprávě v abecedním pořádku podle názvu země v národním jazyce.

**ÚVOD
A SHRNU TÍ ZA
JEDNOTLIVÉ
ZEMĚ**

ÚVOD

Euro bylo zavedeno v 11 členských státech k 1. lednu 1999 a v Řecku k 1. lednu 2001. Po rozšíření Evropské unie (EU) o deset nových členských států k 1. květnu 2004 existuje v EU 13 členských států, které se zatím plně neúčastní Hospodářské a měnové unie (HMU). Tato Konvergenční zpráva byla vypracována poté, co Slovinsko a Litva 2. a 16. března 2006 podaly žádosti o posouzení konvergence. Vypracováním této zprávy ECB splňuje požadavky článků 122 odst. 2 a 121 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství (Smlouvy), podle nichž je povinna nejméně jednou za dva roky, nebo na žádost členského státu s dočasnou výjimkou podat Radě Evropské unie (Radě EU) zprávu „o pokroku dosaženém členskými státy při plnění jejich závazků týkajících se uskutečňování hospodářské a měnové unie“. Stejným úkolem byla pověřena i Evropská komise a obě zprávy byly Radě EU předloženy souběžně.

Evropská centrální banka (ECB) používá postup aplikovaný v dřívějších Konvergenčních zprávách ECB a Evropského měnového institutu (EMI). Účelem tohoto postupu je vyhodnotit, zda v případě těchto dvou členských zemí bylo dosaženo vysokého stupně udržitelné hospodářské konvergence, zajistit kompatibilitu národní legislativy se Smlouvou a posoudit plnění legislativních požadavků, které jsou předpokladem pro to, aby se národní centrální banky plně začlenily do Eurosystemu.

Hodnocení procesu hospodářské konvergence do značné míry závisí na kvalitě a důvěryhodnosti použitých statistických údajů. Sestavování a vykazování statistik, zejména pokud jde o údaje o veřejných financích, nesmí podléhat politickým motivům. Členské státy by měly považovat kvalitu a důvěryhodnost svých statistik za prioritu a zajistit, že při jejich přípravě bude fungovat odpovídající systém pojistek. Dále by měly v oblasti statistiky uplatňovat určité minimální standardy. Tyto standardy by měly podpořit nezávislost, důvěryhodnost a odpovědnost národních statistických úřadů a také přispět k důvěře v kvalitu fiskálních statistik (viz statistická příloha ke kapitole 1).

Tato Konvergenční zpráva je rozdělena do dvou kapitol. Kapitola 1 popisuje základní aspekty a výsledky hodnocení hospodářské konvergence. Kapitola 2 se zabývá souladem národních legislativ Litvy a Slovinska (včetně statutů jejich národních centrálních bank) s čl. 108 a 109 Smlouvy a Statutem ESCB.

SHRNTÍ ZA JEDNOTLIVÉ ZEMĚ

LITVA

V referenčním období dosáhla Litva dvanáctiměsíční průměrné míry inflace měřené indexem HICP ve výši 2,7 %, což je těsně nad referenční hodnotou stanovenou ve Smlouvě. Podle nejnovějších informací by však dvanáctiměsíční průměrná míra inflace měřená HICP měla v nadcházejících měsících postupně růst.

V posledních pěti letech byl růst spotřebitelských cen v Litvě většinou poměrně nízký. Bylo tomu tak díky orientaci měnové politiky na dosažení cenové stability, zejména prostřednictvím režimu currency board, který vedl k ukotvení inflačních očekávání. Nízká inflace byla dosahována navzdory relativně výraznému růstu reálného HDP. Nízká úroveň inflace v Litvě však také do značné míry odrážela kurzovou strategii země a s ní spojený vývoj nominálního efektivního kurzu. Zpočátku, když byl litevský litas v režimu currency board zavěšen na americký dolar, byl růst dovozních cen omezený v důsledku výrazného posilování dolaru. V roce 2002 byl litas zavěšen na euro. Následně se dovozní ceny držely do roku 2004 na nízké úrovni kvůli značnému posilování eura vůči jiným měnám. Období deflace od roku 2002 do první poloviny roku 2004 bylo převážně způsobeno vnějšími faktory a zvýšenou konkurencí na některých domácích trzích. Poměrně rychlý růst reálného HDP od roku 2001 byl převážně důsledkem růstu domácí poptávky, který přispěl ke snížení nezaměstnanosti. Růst náhrad na jednoho zaměstnance v posledních letech výrazně zrychlil. Růst nákladů na jednotku pracovní síly sice výrazně brzdilo rychlé zvyšování produktivity práce až do roku 2004, v roce 2005 však stoupl na 3,8 %. Pokud jde o aktuální vývoj, průměrná meziroční míra inflace měřená HICP v roce 2005 činila 2,7 %. V lednu 2006 vzrostla průměrná roční míra inflace měřená pomocí HICP na 3,5 %, v březnu pak klesla na 3,1 %.

Pro budoucí roky existuje v Litvě několik proinflačních rizik. Zprv, výše cen plynu, které platily domácnosti v roce 2005, dosahovala stále pouze zhruba 50 % průměrné ceny

v eurozóně a harmonizace spotřebních daní z paliv, tabákových výrobků a alkoholu s EU ještě není dokončena. Harmonizace spotřební daně z tabákových výrobků povede v období do roku 2010 ke kumulativnímu zvýšení inflace o 2 procentní body. Zadrž, velmi dynamický hospodářský růst, podporovaný rychlým růstem úvěrů a nízkými úrokovými sazbami, společně s objevujícími se slablinami trhu práce implikuje riziko zvyšování nákladů na jednotku pracovní síly a v obecnější rovině i domácích cen. Přestože očekávané zvýšení cen energií, nepřímých daní a regulovaných cen by samo o sobě mělo vést pouze k izolovaným jednorázovým cenovým šokům, kombinace těchto šoků v podmínkách velmi rychlého růstu a zhoršující se situace na trhu práce implikuje riziko sekundárních dopadů, a tedy i výraznějšího a možná dlouhodobějšího zrychlení inflace. Proces dohánění jiných zemí navíc v příštích letech pravděpodobně bude mít vliv na inflaci, přestože jeho přesný rozsah je obtížné vyhodnotit.

V roce 2005 vykazala Litva rozpočtový schodek ve výši 0,5 % HDP, tedy výrazně nižší než referenční hodnota. Litva není v situaci nadměrného schodku. Prognóza Evropské komise pro rok 2006 předpokládá mírný nárůst na 0,6 % HDP. Poměr veřejného dluhu k HDP klesl v roce 2005 na 18,7 % a předpokládá se, že v roce 2006 stoupne na 18,9 %. Zůstává tedy hluboko pod referenční hodnotou 60 %. Střednědobý cíl je v konvergenčním programu vyjádřen jako schodek ve výši 1 % HDP. Pokud jde o další fiskální faktory, poměr schodku k HDP nebyl v letech 2004 a 2005 vyšší než poměr veřejných investic k HDP.

Podle nejnovějších projekcí Výboru pro hospodářskou politiku a Evropské komise se v Litvě do roku 2050 očekává mírný čistý růst výdajů spojených se stárnutím populace, a to o 1,4 procentního bodu HDP. Částečně je tomu tak díky již provedené penzijní reformě. Tuto problematiku je však třeba pozorně sledovat, neboť skutečný demografický, hospodářský a finanční vývoj může být méně příznivý, než jaký předpokládají projekce.

Litevský litas je účastníkem ERM II po dobu přibližně 22 měsíců, tj. méně než dva roky před hodnocením ze strany ECB. V části referenčního období předcházející účasti v ERM II byl litas stabilní na úrovni pozdější centrální parity vůči euru v rámci ERM II. Litva se připojila k ERM II s existujícím institutem currency board jako jednostranným závazkem, tedy bez jakýchkoliv dalších povinností pro ECB. Od vstupu do ERM II setrval litas na své centrální paritě. Litva z vlastního podnětu nedevalvovala centrální paritu své měny vůči euru. Režim currency board sice vyžadoval, aby Lietuvos bankas pravidelně zasahovala na devizových trzích, čisté objemy devizových transakcí s litevskými komerčními bankami však byly malé. Reálný směnný kurz vůči euru i reálný efektivní kurz se pohybují mírně nad historickým průměrem. Tyto ukazatele by však měly být interpretovány obezřetně, neboť Litva v referenčním období procházela procesem přechodu k tržní ekonomice, což komplikuje jakékoli historické hodnocení vývoje reálných kurzů. I s přihlédnutím k této skutečnosti však souhrnný deficit běžného a kapitálového účtu dosáhl v roce 2005 poměrně značné výše 5,6 % HDP. Čistý příliv přímých zahraničních investic pokrýval o něco méně než polovinu tohoto schodku.

Průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb byla během referenčního období 3,7 %, tedy hluboko pod referenční hodnotou pro kritérium úrokových sazeb. Dlouhodobé úrokové sazby se nadále přibližovaly k průměrným výnosům dluhopisů v eurozóně díky důvěryhodnosti režimu currency board a důvěře trhu v celkový hospodářský a fiskální vývoj v Litvě.

Celkově vzato bude k zajištění vysokého stupně udržitelné konvergence důležité, aby Litva vhodně uplatňovala přísnější fiskální politiku s cílem snížit riziko vzniku poptávkových inflačních tlaků. Přísná fiskální politika také podpoří fiskální konsolidaci. Navíc je nutné pečlivě sledovat současný rychlý růst úvěrů a vysoký deficit běžného účtu, které mohou signalizovat vznikající nerovnováhu. Také bude důležité ještě posílit konkurenci na trzích zboží

a služeb, pokračovat v liberalizaci regulovaných sektorů, přijmout vhodná opatření na trhu práce, která by odpovídala růstu produktivity práce a vývoji v konkurenčních zemích, a dále zkvalitnit fungování trhu práce. Taková opatření pomohou zachovat prostředí podporující cenovou stabilitu a podpoří konkurenci a zaměstnanost.

Dne 25. dubna 2006 byla novelizována litevská ústava a zákon o Lietuvos bankas a stejného dne byla zrušena řada zákonů (zákon o vydávání měny, zákon o změně názvu měny a měnových jednotkách, zákon o měně a zákon o důvěryhodnosti litasu). Po těchto nedávných změnách jsou ústava a zákon o Lietuvos bankas v souladu s požadavky Smlouvy a Statutu pro účast ve třetí etapě Hospodářské a měnové unie.

SLOVINSKO

V průběhu referenčního období dosahovala ve Slovinsku dvanáctiměsíční průměrná míra inflace měřená HICP 2,3 %, což je méně než referenční hodnota pro kritérium cenové stability stanovená ve Smlouvě. Podle nejnovějších informací by dvanáctiměsíční průměrná míra inflace měřená HICP měla v nadcházejících měsících zůstat stabilní.

Dlouhodobější pohled do minulosti ukazuje, že Slovinsko vykazuje nízkou míru inflace jen poměrně krátkou dobu. Růst spotřebitelských cen ve Slovinsku výrazně zpomalil mezi roky 1995 a 2005. Tento vývoj inflace odráží řadu důležitých hospodářskopolitických rozhodnutí. Zejména šlo o zavedení nového rámce měnové politiky v roce 2001, jehož primárním cílem je cenová stabilita, a o vstup do ERM II v červnu 2004. V období od vstupu do ERM II Banka Slovenije využívá svoji facilitu měnových swapů k udržení stabilního kurzu tolaru k euru a zároveň udržuje domácí úrokové sazby nad úrovní sazeb v eurozóně. Tato politika, která vedla ke krátkodobě vysokému úrokovému diferenciatu vůči eurozóně, podpořila proces dezinflace. Po většinu sledovaného období je třeba posuzovat vývoj inflace na pozadí relativně silného růstu

reálného HDP a poměrně stálých podmínek na trhu práce. Náhrada na zaměstnance roste poměrně rychle, ačkoli tempo jejího růstu se od roku 2000 snižuje, růst nákladů na jednotku práce od roku 2001 postupně zpomaluje. Pohled na nedávné trendy ve vývoji inflace ukazuje, že průměrná roční míra inflace měřená pomocí HICP dosáhla v roce 2005 úrovně 2,5 %, v roce 2006 pak roční míra inflace měřená pomocí HICP stoupla v lednu na 2,6 % a následně poklesla na 2,0 % v březnu.

Mezi předvídatelné faktory, které budou vyvolávat tlak na vzestup inflace ve Slovinsku, patří harmonizace spotřebních daní z tabáku. Očekává se, že by měla být provedena ve třech etapách do roku 2008 a přinést celkové zvýšení inflace měřená HICP až o 0,5 procentního bodu. Dále je zde možné zvýšení sazby DPH, předpokládané pro rozpočet platný od 1. ledna 2007, které by v roce 2007 mohlo přímo zvýšit inflaci zhruba o 0,7 procentního bodu. Lze identifikovat několik proinflačních rizik. Zaprvé jde o rizika spojená s relativně silnou domácí poptávkou, zejména v souvislosti se zrychlujícím růstem úvěrů a další konvergencí úrokových sazeb. Zadruhé se jedná o rizika související se zvyšováním regulovaných cen a omezujícím vlivem zvýšené konkurence na inflaci. Navíc existují rizika vyplývající z růstu mezd a případných sekundárních dopadů nedávného zvyšování cen energií. Proces dohánění jiných zemí také v příštích letech pravděpodobně bude mít vliv na inflaci, přestože jeho přesný rozsah je obtížné vyhodnotit.

V roce 2005 vykázalo Slovinsko rozpočtový schodek ve výši 1,8 % HDP, tedy výrazně nižší než referenční hodnota. Slovinsko není v situaci nadměrného schodku. Prognóza Evropské komise pro rok 2006 předpokládá mírný nárůst schodku na 1,9 % HDP. Poměr veřejného dluhu k HDP klesl v roce 2005 na 29,1 % a předpokládá se, že v roce 2006 stoupne na 29,9 %. Zůstává tedy hluboko pod referenční hodnotou 60 %. Z projekcí fiskálních sald v Konvergenčním programu vyplývá, že Slovinsko musí pokračovat ve fiskální konsolidaci, aby splnilo střednědobý cíl, který je v Konvergenčním programu stanoven

jako schodek ve výši 1 % HDP. Pokud jde o další fiskální faktory, poměr schodku k HDP nebyl v letech 2004 a 2005 vyšší než poměr veřejných investic k HDP.

Podle nejnovějších projekcí Výboru pro hospodářskou politiku a Evropské komise se ve Slovinsku do roku 2050 očekává výrazný růst výdajů spojených se stárnutím populace, a to o 9,7 procentního bodu HDP. Je nezbytné se s touto zátěží vypořádat brzy. K vyřešení problému by pomohlo, kdyby v rámci veřejných financí byl vytvořen dostatek manévrovacího prostoru dříve, než se má demografická situace zhoršit.

Slovinský tolar je účastníkem ERM II po dobu asi 22 měsíců, tj. méně než dva roky před hodnocením ze strany ECB. V části referenčního období předcházející účasti v ERM II tolar vůči euru postupně oslaboval. Slovinsko vstoupilo do ERM II s centrální paritou 239,64 tolaru za euro, což v okamžiku vstupu odpovídalo tržní úrovni. Po vstupu do ERM II byla politika oslabování tolaru vůči euru opuštěna. V rámci mechanismu ERM II Slovinsko z vlastního podnětu nedevalvovalo centrální paritu své měny vůči euru a dařilo se mu držet kurz tolaru poblíž centrální parity. Zároveň zůstaly domácí krátkodobé úrokové sazby na vyšší úrovni než v eurozóně. Banka Slovenije udržovala volatilitu své měny na velmi nízké úrovni prostřednictvím své facility měnových swapů. Příležitostně realizovala přímé nákupy cizích měn s cílem snížit kumulovanou částku splatných swapů, což implikovalo celkově významné čisté nákupy cizích měn za účelem absorbování potenciálních tlaků na posílení měny. Reálný kurz tolaru vůči euru i jeho reálný efektivní kurz byl v dubnu 2006 blízko historickým průměrným hodnotám vypočteným za období od ledna 1996 a od zavedení eura. Pokud jde o další aspekty vývoje ve vztahu k zahraničí, Slovinsko během posledních deseti let vykazovalo zhruba vyrovnané souhrnné saldo běžného a kapitálového účtu.

Průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb dosahovala v referenčním období 3,8 %,

což je výrazně pod referenční hodnotou kritéria úrokových sazeb. Dlouhodobé úrokové sazby ve Slovinsku se trvale přibližovaly k průměrnému výnosu dluhopisů v eurozóně, což bylo především odrazem důvěry v měnovou a devizovou politiku slovinské centrální banky a v celkový ekonomický a fiskální vývoj Slovinska.

Celkově vzato bude k dosažení vysokého stupně udržitelné konvergence důležité, aby Slovinsko realizovalo zdravou fiskální konsolidaci, která by také omezila potenciální poptávkové tlaky v ekonomice, a umírněnou mzdovou politiku, která bude odrážet růst produktivity práce a vývoj v konkurenčních zemích. Dále je důležité, aby země pokračovala se strukturálními reformami. Prostředí vedoucí k cenové stabilitě může být vytvořeno zejména díky zvýšení flexibility trhu práce prostřednictvím deindexace a pokračování ekonomické liberalizace vedoucí k vyšší konkurenci na trzích zboží a služeb.

Po nedávné novelizaci zákona o slovinské centrální bance je její statut v souladu s požadavky Smlouvy a Statutu pro třetí etapu Hospodářské a měnové unie.

KAPITOLA 1

**HODNOCENÍ
HOSPODÁŘSKÉ
KONVERGENCE**

1 RÁMEC ANALÝZY

K hodnocení stavu hospodářské konvergence v Litvě a ve Slovinsku, tedy ve dvou členských státech, které o hodnocení požádaly, používá ECB společný analytický rámec, který však aplikuje na každou zemi samostatně. Tento společný rámec je zaprvé založen na ustanoveních Smlouvy a jejich aplikaci Evropskou centrální bankou, pokud jde o cenový vývoj, stav veřejných financí, poměr dluhu k HDP, devizové kurzy a dlouhodobé úrokové sazby společně s dalšími faktory. Zadruhé, tento rámec je založen na řadě dalších, ať již retrospektivních nebo výhledových ekonomických ukazatelů, které jsou považovány za vhodné pro detailní hodnocení stálosti konvergence. Rámečky 1 až 4 obsahují krátké citace z jednotlivých ustanovení Smlouvy a popisují metodiku, kterou ECB používá při uplatňování těchto ustanovení.

Pro zajištění kontinuity a rovného přístupu ke všem státům vychází tato zpráva ze zásad stanovených v předchozích Konvergenčních zprávách, které vydal Evropský měnový institut a Evropská centrální banka. Zejména při uplatňování konvergenčních kritérií se ECB řídí několika základními zásadami. Zaprvé, interpretace a uplatňování jednotlivých kritérií je velice striktní. Důvodem této zásady je skutečnost, že hlavním účelem kritérií konvergence je zajistit, aby se členy eurozóny mohly stát pouze ty členské země, v nichž hospodářská situace umožňuje udržování cenové stability a celistvosti eurozóny. Zadruhé, kritéria konvergence tvoří koherentní a integrovaný celek a musí být splněna všechna. Smlouva přikládá všem kritériím stejný význam a neurčuje pro ně žádnou hierarchii. Zatřetí, kritéria konvergence musí být splněna na základě stávajících údajů. Začtvrté, uplatňování kritérií konvergence by mělo být konzistentní,

transparentní a srozumitelné. Je třeba opět zdůraznit, že kritéria konvergence musí být dodržována dlouhodobě, a ne pouze v určitý časový moment. Hodnocení provedená v jednotlivých státech proto posuzují stálost konvergence.

Z tohoto důvodu je hospodářský vývoj ve sledovaných zemích hodnocen z historické perspektivy a posuzuje se v zásadě za období posledních deseti let. Díky tomu lze lépe určit, do jaké míry jsou současné úspěchy výsledkem skutečných strukturálních změn, což by zase mělo umožnit lepší posouzení udržitelnosti hospodářské konvergence. Zároveň je však třeba si uvědomit, že údaje za minulá období mohou být u většiny nových členských států značně ovlivněny transformací, kterou tyto země prošly. Kromě hodnocení minulého vývoje se však v přiměřeném rozsahu také posuzují předpoklady ohledně budoucího vývoje. V této souvislosti je zvláštní pozornost věnována skutečnosti, že udržitelnost příznivého ekonomického vývoje je značně závislá na vhodných a dlouhodobých reakcích hospodářské politiky na stávající i budoucí problémy a úkoly. Celkově se zdůrazňuje, že zajištění udržitelnosti hospodářské konvergence závisí jak na dosažení zdravé výchozí pozice, tak na realizaci hospodářské politiky po zavedení eura.

Tento společný rámec je individuálně aplikován pro oba posuzované členské státy. Tato hodnocení, která posuzují hospodářské výsledky v těchto zemích, je v souladu s ustanoveními čl. 121 Smlouvy třeba vnímat odděleně.

Pokud jde o cenový vývoj, jsou příslušná ustanovení Smlouvy i jejich uplatňování ze strany ECB popsána v rámečku 1.

Rámeček 1

CENOVÝ VÝVOJ

1 Ustanovení Smlouvy

Článek 121 odst. 1 první odrážka Smlouvy vyžaduje:

„dosažení vysokého stupně cenové stability patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků“.

Článek 1 Protokolu o kritériích konvergence, na který se odkazuje v čl. 121 odst. 1 Smlouvy, stanoví, že:

„kritérium cenové stability, jak je uvedeno v čl. 121 odst. 1 první odrážce, znamená, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech“.

2 Uplatňování ustanovení Smlouvy

V rámci této zprávy uplatňuje ECB ustanovení Smlouvy následovně:

- Zaprvé, pokud jde o „průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením“, vypočítala se míra inflace na základě zvýšení posledního dostupného dvanáctiměsíčního průměru HICP oproti předchozímu dvanáctiměsíčnímu průměru. Referenční období používané v této zprávě pro míru inflace je tedy duben 2005 až březen 2006.
- Zadruhé, vymezení „nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků“, jež se používá ke stanovení referenční hodnoty, bylo aplikováno za použití neváženého aritmetického průměru měř inflace následujících tří zemí, které v EU vykázaly nejnižší míry inflace: Švédsko (0,9 %), Finsko (1,0 %) a Polsko (1,5 %). Výsledkem je průměrná míra inflace ve výši 1,1 %, a po přičtení 1,5 procentního bodu se tedy referenční hodnota rovná 2,6 %.

Inflace se měří pomocí HICP, tedy harmonizovaného indexu spotřebitelských cen, který byl zaveden pro účely hodnocení konvergence v oblasti cenové stability na srovnatelném základě (viz statistická příloha ke kapitole 1). Informace o průměrné míře inflace v eurozóně jsou uvedeny ve statistické části této zprávy.

Pro podrobnější hodnocení udržitelnosti cenového vývoje je průměrná míra inflace měřená pomocí HICP během dvanáctiměsíčního referenčního období od dubna 2005 do března 2006 posuzována s ohledem na hospodářské výsledky sledovaných členských států v oblasti cenové stability za posledních deset let. V této souvislosti je pozornost věnována orientaci měnové politiky, a zejména otázce, zda se měnové instituce soustředily v první řadě na dosažení a udržení cenové stability, a zároveň se posuzuje nakolik k dosažení tohoto cíle přispěly další oblasti hospodářské politiky. Zvažovány jsou také vlivy makroekonomického prostředí na dosažení cenové stability. Cenový vývoj se posuzuje s ohledem na podmínky nabídky a poptávky. Přitom se mimo jiné zkoumají faktory ovlivňující náklady na jednotku pracovní síly a dovozní ceny. V neposlední řadě se zvažuje také vývoj dalších relevantních cenových indexů

(např. HICP bez započtení cen nezpracovaných potravin a energií, národního indexu spotřebitelských cen, indexu spotřebitelských cen bez započtení změn v čistých nepřímých daních, deflátoru soukromé spotřeby, deflátoru HDP a výrobních cen). Pro posouzení předpokladů o budoucím vývoji se zkoumá odhad vývoje inflace v bezprostřední budoucnosti, k čemuž se mimo jiné používají prognózy významných mezinárodních organizací a účastníků trhu. Zkoumají se také strukturální faktory, které jsou relevantní pro udržení prostředí napomáhajícího cenové stabilitě po zavedení eura.

Pokud jde o fiskální vývoj, jsou příslušná ustanovení Smlouvy i jejich uplatňování ze strany ECB, společně s procedurálními aspekty, popsána v rámečku 2.

Rámeček 2

FISKÁLNÍ VÝVOJ

1 Ustanovení Smlouvy

Článek 121 odst. 1 druhá odrážka Smlouvy vyžaduje:

„dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavů veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu čl. 104 odst. 6“.

Článek 2 Protokolu o kritériích konvergence, na který se odkazuje v čl. 121 Smlouvy, stanoví, že toto kritérium:

„znamená, že v době šetření se na členský stát nevztahuje rozhodnutí Rady podle čl. 104 odst. 6 této smlouvy o existenci nadměrného schodku“.

Článek 104 stanoví postup při nadměrném schodku. Podle čl. 104 odst. 2 a 3 Komise vypracuje zprávu, jestliže členský stát nesplní požadavky týkající se rozpočtové kázně, zejména když:

(a) poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu překračuje doporučenou hodnotu (stanovenou v Protokolu o nadměrném schodku jako 3 % HDP), ledaže by:

– buď poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží doporučené hodnotě, nebo by

– překročení doporučené hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a zároveň poměr zůstal blízko k doporučené hodnotě.

(b) poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu překračuje doporučenou hodnotu (stanovenou v Protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 60 % HDP), ledaže se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k doporučené hodnotě.

Zpráva, kterou zpracovává Komise, musí navíc přihlídnout k tomu, zda schodek veřejných financí překračuje veřejné investiční výdaje, i ke všem dalším rozhodujícím faktorům včetně střednědobé hospodářské a rozpočtové pozice členského státu. Komise může také vypracovat zprávu, je-li i přes plnění kritérií toho názoru, že v členském státě existuje riziko nadměrného schodku. Hospodářský a finanční výbor vydá stanovisko ke zprávě Komise. Následně Rada podle čl. 104 odst. 6, na doporučení Komise a po zvážení připomínek, které dotýčný členský stát případně učiní, kvalifikovanou většinou po celkovém zhodnocení rozhodne, zda nadměrný schodek existuje.

2 Uplatňování ustanovení Smlouvy

Pro zhodnocení stavu konvergence vyjádří ECB své stanovisko k fiskálnímu vývoji. Pokud jde o jeho udržitelnost, ECB hodnotí klíčové ukazatele fiskálního vývoje v letech 1996 až 2005, posuzuje jeho perspektivu a problémy veřejných financí a zaměřuje se na vztah mezi schodkem a vývojem dluhu.

V souvislosti s čl. 104 ECB na rozdíl od Komise nemá žádnou formální úlohu v postupu při nadměrném schodku. Ve zprávě ECB se pouze uvádí, zda daná země právě podléhá postupu při nadměrném schodku.

Pokud jde o ustanovení Smlouvy vyžadující posouzení, zda se v případě veřejného zadlužení převyšujícího 60 % HDP tento poměr „dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k doporučené hodnotě“, zkoumá ECB trendy dřívějšího a budoucího poměru dluhu k HDP.

Hodnocení fiskálního vývoje vychází z údajů získaných z národních účtů sestavených v souladu s Evropským systémem účtů 1995 (podrobnější informace viz statistická příloha ke kapitole 1). Většina údajů uvedených v této zprávě byla poskytnuta Komisí v dubnu 2006 a zahrnuje vládní finanční pozice za období 1996 až 2005 a dále prognózy Komise pro rok 2006.

Pokud jde o udržitelnost veřejných financí, výsledek v referenčním roce 2005 je posuzován podle hospodářských výsledků členských států za posledních deset let. Vychází se z vývoje veřejného zadlužení v tomto období, stejně jako z faktorů, které jej zapříčiňují, tj. z rozdílu mezi růstem nominálního HDP a úrokovými sazbami, z primárního salda a z úpravy vztahu mezi schodkem a zadlužením. Z tohoto pohledu lze získat další informace o tom, do jaké míry makroekonomické prostředí, zejména kombinace růstu a úrokových sazeb, ovlivnilo vývoj

zadlužení. Tento pohled také vypovídá o podílu fiskální konsolidace na tomto vývoji, což lze odvodit z primárního salda, a o roli zvláštních faktorů ve vztahu schodku a zadlužení. Je zvažována také struktura veřejného dluhu, přičemž hlavní důraz se klade na podíly krátkodobého zadlužení a dluhu v cizí měně a na jejich vývoj. Porovnáním těchto podílů se současnou mírou zadlužení se zdůrazní citlivost fiskálního salda na změny v devizových kurzech a úrokových sazbách.

Dále se zjišťuje vývoj poměru schodku k HDP. V souvislosti s tím je třeba mít na zřeteli, že změna tohoto poměru za rok je v případě každé země ovlivňována nejrůznějšími faktory. Tyto faktory se často dělí na „cyklické vlivy“, které odrážejí reakci schodku na změny v hospodářském cyklu, a na „necyklické vlivy“, které se často považují za odraz strukturálních nebo trvalých změn ve fiskální politice. U těchto necyklických vlivů, tak jak jsou kvantifikovány v této zprávě, však nelze očekávat, že budou zcela odrážet strukturální změny fiskálních pozic, neboť obsahují také vliv opatření hospodářské politiky a zvláštních faktorů, které mají pouze krátkodobé dopady na saldo rozpočtu. Podrobně jsou analyzovány také trendy veřejných výdajů a příjmů v minulosti a identifikují se obecné směry konsolidace.

Při hodnocení předpokladů o budoucím vývoji se vychází z národních plánů rozpočtu a aktuálních prognóz Evropské komise pro rok 2006 a přihlíží se ke střednědobé fiskální strategii, která je zachycena v Konvergenčním programu. Toto hodnocení zahrnuje posouzení předpokladů dosažení střednědobého cíle, jaký stanoví Pakt stability a růstu. Důraz se také klade na dlouhodobá rizika týkající se udržitelnosti rozpočtových pozic, zejména pak na ta, která souvisí s problematikou demografických změn, s nefondovými veřejnými penzijními systémy a s vládními zárukami.

Pokud jde o vývoj devizových kurzů, jsou příslušná ustanovení Smlouvy i jejich uplatňování ze strany ECB popsána v rámečku 3.

Rámeček 3

VÝVOJ DEVIZOVÝCH KURZŮ

1 Ustanovení Smlouvy

Článek 121 odst. 1 třetí odrážka Smlouvy vyžaduje:

„dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu“.

Článek 3 Protokolu o kritériích konvergence, na který se odkazuje v čl. 121 odst. 1 Smlouvy, stanoví, že:

„kritérium účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, jak je uvedeno v čl. 121 odst. 1 třetí odrážce této smlouvy, znamená, že členský stát alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením dodržoval flukтуаční rozpětí stanovené mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému, aniž by byl směnný kurz vystaven silným tlakům. Zejména pak nesměl členský stát v tomto období z vlastního podnětu devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči měně kteréhokoli jiného členského státu“.

2 Uplatňování ustanovení Smlouvy

Pokud jde o stabilitu devizového kurzu, ECB zjišťuje, zda byl daný stát členem mechanismu směnných kurzů ERM II (který od ledna 1999 nahradil mechanismus ERM) po dobu alespoň dvou let před hodnocením konvergence, a zda během této doby nebyl kurz vystaven silným tlakům, zejména zda nedošlo k devalvaci vůči euru. V případě kratší účasti v mechanismu

směnných kurzů se stejně jako ve dřívějších zprávách popisuje vývoj devizových kurzů během dvouletého referenčního období.

Hodnocení stability devizového kurzu vůči euru se zaměřuje na to, zda se devizový kurz pohyboval blízko centrální paritě v ERM II, zároveň však bere v úvahu faktory, které mohly vést k jeho apreciaci. To odpovídá přístupu použitému v minulosti. V tomto ohledu není širší flukтуаčního pásma v rámci ERM II jednoznačným ukazatelem pro hodnocení kritéria stability kurzu.

K posouzení, zda kurz nebyl vystaven „silným tlakům“, se obecně používá i) posouzení stupně odchylky devizových kurzů od středního kurzu v ERM II vůči euru, ii) ukazatele jako jsou kurzová volatilita vůči euru a její trend a také diferenciály krátkodobých úrokových sazeb vůči euru a jejich vývoj a iii) posuzování úlohy, jakou hrály devizové intervence.

Všechny bilaterální devizové kurzy pro referenční období od května 2004 do dubna 2006 jsou oficiální referenční kurzy ECB (viz statistická příloha ke kapitole 1).

Litva i Slovinsko se účastní mechanismu směnných kurzů ERM II od 28. června 2004, tj. méně než dva roky před šetřením prováděným ECB. Vývoj kurzu jejich měn vůči euru je posuzován za období od 29. dubna 2004 do 28. dubna 2006.

dvojstranných kurzů a efektivních kurzů, běžného, kapitálového a finančního účtu platební bilance a čisté investiční pozice země vůči zahraničí za delší období. Pokud jde o integraci trhů, zkoumá se také podíl eurozóny na celkovém zahraničním obchodu dané země.

Vedle vývoje nominálních devizových kurzů vůči euru se také krátce posuzují ukazatele svědčící o udržitelnosti stávající úrovně kurzu. Udržitelnost se posuzuje podle vývoje reálných

Pokud jde o vývoj dlouhodobých úrokových sazeb, jsou příslušná ustanovení Smlouvy i jejich uplatňování ze strany ECB popsána v rámečku 4.

Rámeček 4

VÝVOJ DLOUHODOBÝCH ÚROKOVÝCH SAZEB

1 Ustanovení Smlouvy

Článek 121 odst. 1 čtvrtá odrážka Smlouvy vyžaduje:

„stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb“.

Článek 4 Protokolu o kritériích konvergence, na který se odkazuje v čl. 121 odst. 1 Smlouvy, stanoví, že:

„kritérium konvergence úrokových sazeb, jak je uvedeno v čl. 121 odst. 1 čtvrté odrážce této smlouvy, znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků. Úrokové sazby se

zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech“.

2 Uplatňování ustanovení Smlouvy

ECB v kontextu této zprávy uplatňuje výše uvedená ustanovení Smlouvy následovně:

- Zaprvé, pokud jde o „průměrnou dlouhodobou nominální úrokovou sazbu“ sledovanou „v průběhu jednoho roku před šetřením“, byla dlouhodobá úroková sazba vypočtena jako aritmetický průměr za posledních dvanáct měsíců, za které byly k dispozici údaje o HICP. V této zprávě se vychází z referenčního období od dubna 2005 do března 2006.
- Zadruhé, vymezení „nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků“, které se používá k definici referenční hodnoty, bylo uplatněno tak, že byl použit nevážený aritmetický průměr dlouhodobých úrokových sazeb ve stejných třech státech EU, jejichž míry inflace byly použity pro výpočet referenční hodnoty pro kritérium cenové stability (viz rámeček 1). Dlouhodobé úrokové sazby těchto tří zemí byly v referenčním období následující: 3,3 % (Švédsko), 3,3 % (Finsko) a 5,0 % (Polsko). Průměrná úroková sazba byla tedy stanovena na 3,9 %. Přičtením dvou procentních bodů byla následně získána referenční hodnota, která činí 5,9 %.

Úrokové sazby byly měřeny za použití dostupných harmonizovaných úrokových sazeb, tedy ukazatele, který byl vytvořen pro účely hodnocení konvergence (viz statistická příloha ke kapitole 1).

Jak již bylo zmíněno výše, Smlouva výslovně odkazuje na „stálost konvergence“, kterou má odrážet úroveň dlouhodobých úrokových sazeb. Vývoj v referenčním období od dubna 2005 do března 2006 je proto porovnáván s vývojem dlouhodobých úrokových sazeb za posledních deset let (nebo za období, za které jsou údaje dostupné) a zkoumají se také hlavní faktory způsobující rozdíly oproti průměrné dlouhodobé úrokové sazbě převládající v eurozóně.

V neposlední řadě čl. 121 odst. 1 Smlouvy vyžaduje, aby tato zpráva také přihlédla k několika dalším relevantním faktorům, a to zejména k „vývoji ECU, výsledkům integrace trhů, situaci a vývoji běžného účtu platební bilance a posouzení vývoje nákladů na jednotku pracovní síly a jiných cenových indexů“. Tyto faktory jsou posuzovány v další části této zprávy pod jednotlivými výše uvedenými kritérii. Vzhledem k zavedení eura 1. ledna 1999 se již neposuzuje vývoj ECU.

Statistické údaje použité při uplatňování konvergenčních kritérií poskytla Komise (viz také statistická příloha ke kapitole 1 a tabulky a grafy), v případě dlouhodobých sazeb vypracovala tyto údaje Komise ve spolupráci s ECB. Konvergenční údaje o cenách a dlouhodobých úrokových sazbách jsou uváděny za období do března 2006, což je poslední měsíc, za který byly harmonizované indexy spotřebitelských cen dostupné. V případě devizových kurzů končí období použité pro hodnocení v této zprávě 28. dubnem 2006. Údaje pro fiskální pozice jsou za období do roku 2005. Přihlíží se také k prognózám různých organizací, k nejnovějším Konvergenčním programům obou členských států a k dalším informacím, které jsou považovány za důležité pro posuzování udržitelnosti konvergence v budoucnu.

Uzávěrka pro statistické údaje obsažené v této Konvergenční zprávě byla 28. dubna 2006.

2 HODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ

2.1 LITVA

2.1.1 CENOVÝ VÝVOJ

Během referenčního období od dubna 2005 do března 2006 dosahovala v Litvě dvanáctiměsíční průměrná míra inflace měřená HICP 2,7 %, tedy těsně nad referenční hodnotou 2,6 % pro kritérium cenové stability (viz tabulka 1). Podle nejnovějších informací by však dvanáctiměsíční průměrná míra inflace měřená HICP měla v nadcházejících měsících postupně vzrůst.

Pohled do minulosti ukazuje, že ve druhé polovině 90. let míra inflace měřená HICP prudce klesala z přibližně 25 % v roce 1996 na 1,5 % v roce 1999. V průměru se inflace na této nízké úrovni udržovala až do poloviny roku 2002, kdy se dostala do záporných čísel společným působením specifických faktorů. K nim patřily nižší ceny v sektoru telekomunikací vyvolané výraznými reformami a značný pokles nákladů na jednotku pracovní síly a dovozních cen. V polovině roku 2004 se míra inflace dostala opět do kladných čísel a v roce 2005 dále vzrostla na 2,7 % (viz graf 1). Proces dezinflace po roce 1996 odráží řadu důležitých rozhodnutí, z nichž nejvýraznější byla orientace měnové politiky na dosažení cenové stability, která je jako prvořadý cíl obsažena v zákoně o centrální bance. V roce 1994 přijala Litva režim currency board, v němž byl litas nejprve zavěšen na americký dolar a následně byl v roce 2004 zavěšen na euro, což posloužilo jako jedno z opatření k ukotvení inflačních očekávání. Nízká míra inflace v Litvě na začátku prvního desetiletí 21. století odrážela do značné míry kurzovou strategii země a s tím související vývoj nominálního efektivního devizového kurzu. Silná apreciacie amerického dolaru vůči několika ostatním měnám v letech 1999 a 2000 ztlačila dovozní ceny v Litvě. Od roku 2002, v němž došlo k zavěšení litasu na euro, tlumila dovozní ceny v Litvě až do roku 2004 silná apreciacie eura vůči ostatním měnám. Procesu dezinflace napomáhala také fiskální politika, reformy zaměřené na posílení konkurence na trhu zboží a služeb, progresivní liberalizace finančního trhu a reformy na trhu

práce. Období deflace od roku 2002 do první poloviny roku 2004 bylo vyvoláno především externími faktory a zvýšenou konkurencí na některých domácích trzích.

Snížení inflace koncem 90. let bylo dosaženo i přes poměrně silný růst reálného HDP. Po dopadu ruské krize na litevský vývoz se růst reálného HDP v roce 1999 dostal do záporných hodnot, což mělo vliv na pokles míry inflace (viz tabulka 2). Po ruské krizi došlo k poměrně rychlému oživení litevského hospodářství, které od roku 2001 dosahovalo relativně vysokého růstu taženého především domácí poptávkou. Silný hospodářský růst ve spojení s migrací pracovních sil do zahraničí pomohl výrazně snižovat míru nezaměstnanosti z 16,5 % v roce 2001 na 8,2 % v roce 2005. Za této situace zrychlil růst náhrad na zaměstnance z 3,8 % v roce 2001 na 8,7 % v roce 2005. Vzhledem k vývoji mezd a produktivity práce byl od roku 2000 do roku 2001 růst nákladů na jednotku pracovní síly negativní a kladných hodnot dosáhl opět až v posledních několika letech. V roce 2005 vzrostl na 3,8 % oproti 1,0 % v roce 2004. Dovozní ceny byly ve sledovaném období dosti volatilní, a odrážely tak především kurzový vývoj a vývoj cen ropy, ale jejich růst zůstal v letech 2001 až 2004 záporný. Deflátor dovozu vzrostl v roce 2005 na 8,2 % především v důsledku růstu cen energií, který posílil inflační tlaky. Na rozdíl od celkové inflace měřená HICP vykazuje v posledních letech míra inflace měřená HICP bez nezpracovaných potravin a energií nižší tempo a stabilnější vývoj (viz tabulka 2).

Pohled na poslední vývoj ukazuje, že průměrná roční míra inflace měřená HICP dosáhla v roce 2005 úrovně 2,7 %. Roční míra inflace měřená HICP vzrostla v lednu 2006 na 3,5 %, ale v březnu poklesla na 3,1 % (viz tabulka 3a). V roce 2005 přispívaly k inflaci zejména energie, potraviny a služby. Ve srovnání s předchozím rokem se příspěvek sektoru služeb k celkové inflaci zvýšil nejvýrazněji – téměř o jeden procentní bod v roce 2005. Lietuvos bankas odhaduje, že změny nepřímých daní a regulovaných cen celkově zvýšily míru inflace v roce 2005 o 0,8 procentního bodu. Růst míry

inflace na začátku roku 2006 odrážel z velké části rostoucí ceny služeb a neenergetického průmyslového zboží. Na stávající inflaci je však třeba pohlížet v kontextu velmi dynamického hospodářského vývoje. Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2005 růst reálného HDP zrychlil na meziroční tempo 8,7 %, a za celý rok 2005 tak dosáhl průměrného tempa 7,5 %. Hospodářský růst je tažen domácí poptávkou, což částečně odráží nízké úrokové sazby a silný růst úvěrů. Současně začalo docházet k postupné neutralizaci negativního příspěvku čistého vývozu k růstu, což odráží výrazný růst vývozu. Silný růst agregátní poptávky a migrace pracovních sil do zahraničí ovlivňují také trh práce. Řada domácích výrobců hlásí nedostatek pracovních sil, zejména kvalifikovaných, což vede k poklesu nezaměstnanosti.

Pokud jde o budoucí vývoj, postupné promítnutí zvýšení cen dováženého plynu na začátku roku 2006 bude mít přímý podíl zhruba 0,4 % na růst míry inflace v průběhu roku. Existuje zde několik proinflačních rizik. Zaprvé, ceny plynu, které platily domácnosti v Litvě v roce 2005, stále dosahovaly pouze zhruba 50 % průměru cen v eurozóně.¹ Lze tedy očekávat další úpravy cen energií. Zadruhé, harmonizace spotřebních daní z paliv, tabáku a alkoholu na úroveň EU zatím není dokončena. Zejména harmonizace spotřební daně z tabákových výrobků, která má být dokončena do 1. ledna 2010, bude mít počínaje rokem 2007 výrazný kumulativní vliv na růst inflace v několika příštích letech zhruba o 2 procentní body. Navíc současný výrazný hospodářský růst, podporovaný velmi silným růstem úvěrů a nízkými úrokovými sazbami, a vznikající nedostatky na trhu práce ukazují na riziko dalšího růstu nákladů na jednotku pracovní síly a domácích cen obecně. I když se předpokládá, že očekávaný růst cen energií, nepřímých daní a regulovaných cen jako takových povede pouze k jednorázovým cenovým šokům, jejich kombinace v prostředí silného růstu a zhoršujících se podmínek na trhu práce ukazuje na riziko sekundárních dopadů a tedy výraznějšího a déletrvajícího růstu inflace. V dalších letech bude zřejmě mít na inflaci vliv také proces vyrovnávání hospodářské úrovně,

neboť v porovnání s eurozónou jsou HDP na obyvatele a cenová úroveň stále relativně nízké (viz tabulka 2). Přesný rozsah vlivu na inflaci, který z tohoto procesu vyrovnávání úrovně vyplývá, je však obtížné vyhodnotit.

Prostředí podporující udržitelnou cenovou stabilitu v Litvě vyžaduje mimo jiné provádění dostatečně přísné fiskální politiky, která by pomohla kompenzovat inflační tlaky vyvolané poptávkou. Stejně důležité bude posílit národní politiku zaměřenou na podporu konkurence na trzích zboží a služeb a pokračovat v liberalizaci regulovaných sektorů. Bude třeba zlepšit také fungování trhu práce, neboť pokračující vysoká míra nezaměstnanosti v Litvě se kryje s regionálními a sektorově specifickým nedostatky na trhu práce. Růst mezd by měl odrážet růst produktivity práce a zároveň by měl brát v úvahu i vývoj v konkurenčních zemích.

2.1.2 FISKÁLNÍ VÝVOJ

Během referenčního roku 2005 vykázal rozpočet vládních institucí schodek 0,5 % HDP, tedy výrazně nižší, než je 3% referenční hodnota. Poměr veřejného dluhu k HDP dosáhl 18,7 %, tedy výrazně méně, než je 60% referenční hodnota (viz tabulka 4). V porovnání s předchozím rokem se poměr rozpočtového schodku k HDP snížil o 1,0 procentního bodu a podíl veřejného dluhu poklesl o 0,8 procentního bodu. Podle prognózy Evropské komise by se měl poměr schodku k HDP v roce 2006 mírně zvýšit na 0,6 %, poměr veřejného dluhu by se měl zvýšit na 18,9 % HDP. V letech 2004 a 2005 nebyl poměr schodku k HDP vyšší než poměr veřejných investičních výdajů k HDP. Litva nevykazuje nadměrný schodek veřejných rozpočtů.

V letech 1996 až 2005 se kumulativně zvýšil poměr veřejného dluhu k HDP o 4,2 procentního bodu (viz graf 2a a tabulka 5). Zpočátku se zvyšoval postupně z 14,5 % v roce 1996 na 16,8 % v roce 1998, ale v roce 1999 pak prudce vzrostl

¹ Dovození plynu závisí na dlouhodobých smlouvách s jeho jediným hlavním dodavatelem.

na 23,0 %. V roce 2000 dosáhl hodnoty 23,6 %, pak však postupně klesal až na 18,7 % v roce 2005. Z grafu 2b je patrné, že do roku 2000, a zejména v roce 1997, přispívaly k růstu veřejného zadlužení primární schodky. Hlavními faktory, které v letech 2000 až 2004 vedly ke snížení zadlužení (viz tabulka 6), byly úpravy vztahu mezi schodkem a zadlužením odrážející příjmy z privatizace a zisky z přecenění veřejného dluhu znějícího na cizí měny. Trendy zaznamenané v polovině 90. let a na začátku dalšího desetiletí mohou vypovídat o úzké vazbě mezi primárními schodky a nepříznivou dynamikou dluhu, a to bez ohledu na jeho výchozí úroveň, která byla v případě Litvy poměrně nízká. V tomto kontextu lze poznamenat, že podíl veřejného dluhu s krátkou dobou splatnosti klesal nepřetržitě od roku 1997 do roku 2003. V letech 2004 a 2005 poklesl tento podíl kumulativně o 5,7 procentního bodu. Podíl dluhu s krátkou dobou splatnosti je znatelný, avšak při zohlednění úrovně zadlužení je fiskální saldo relativně necitlivé na změny úrokových sazeb. I když je podíl vládního dluhu znějícího na cizí měny vysoký, více než 95 % z něj zní na euro, které má v režimu currency board v Litvě funkci měnové kotvy. Fiskální saldo je tedy necitlivé na změny jiných devizových kurzů, než je kurz eura k litevskému litasu.

Od roku 1996 se projevoval trend, kdy hodnoty poměru schodku k HDP byly zpočátku volatilní, ale následně se zlepšovaly (viz graf 3a a tabulka 7). Od úrovně 3,6 % v roce 1996 kulminoval schodek v roce 1997 na 11,4 %. Tento růst lze vysvětlit především změnou ve vykazování restitucí konfiskovaného majetku a náhradou ztrát vzniklých při přechodu z rublu na litas. Schodek následně poklesl na 3,0 % v roce 1998 a 2,9 % v roce 1999, ale pak začal stoupat na 3,6 % v roce 2000. V následujících letech se postupně zlepšoval na úroveň 1,2 % v roce 2003, zatímco v roce 2004 došlo ke zhoršení na úroveň 1,5 % a následně ke zlepšení na 0,5 % v roce 2005. Jak podrobněji znázorňuje graf 3b, odhady Evropské komise naznačují, že cyklické faktory měly v posledních letech jen relativně malý vliv na změnu fiskální bilance. Necyklické změny v rozpočtovém saldu měly na tuto bilanci celkově neutrální vliv. Dostupné údaje naznačují, že

opatření s přechodným vlivem neměla na schodek v letech 2004 a 2005 žádný významný vliv.

Zkoumáme-li vývoj ostatních fiskálních ukazatelů, z grafu 4 a tabulky 7 je zřejmé, že poměr celkových vládních výdajů k HDP v roce 1997 vzrostl na více než 50 %, ale během let 1998 a 2000 se stabilizoval na zhruba 40 %. Po roce 2000 klesal poměr vládních výdajů k HDP ve všech hlavních kategoriích a v roce 2003 dosáhl 33,2 %. V roce 2004 setrval celkově stabilní na 33,4 %, roce 2005 pak na 33,7 %. Poměr výdajů k HDP byl celkově o 4,2 procentního bodu nižší v roce 2005 než v roce 1996. Vládní příjmy v poměru k HDP výrazně vzrostly v roce 1997, následně poklesly a v roce 2005 opět vzrostly. V letech 1996 až 2005 celkově poklesly o 1,2 procentního bodu.

Střednědobá strategie fiskální politiky Litvy, která je uvedena v Konvergenčním programu na období 2006–2008 z prosince 2005 a která se liší od prognóz Komise (viz tabulka 4), předpokládá rozpočtový schodek ve výši 1,4 % HDP v roce 2006 v porovnání s odhadovanými 1,5 % HDP za rok 2005. Dluh vládních institucí by měl dosahovat 19,9 % HDP. Celkové příjmy a výdaje by měly podle projekcí zůstat zhruba na nezměněné úrovni v porovnání s hodnotami na rok 2005, které jsou v programu uvedeny. V současné době nic nenasvědčuje tomu, že by se uplatňovala opatření, která by měla výrazný přechodný vliv na rozpočet pro rok 2006. V roce 2007 by se poměr schodku k HDP měl podle prognóz snížit na 1,3 %, zatímco poměr veřejného dluhu k HDP by měl zůstat zhruba na své úrovni z roku 2006. Střednědobý cíl uvedený v Paktu stability a růstu je v Konvergenčním programu kvantifikován jako schodek ve výši 1 % HDP.

Pokud jde o možný budoucí vývoj veřejného dluhu, současný trend naznačuje, že vzroste, ale v dohledné budoucnosti se udrží pod úrovní 60 % HDP.

Jak vyplývá z tabulky 8, počítá se s výrazným stárnutím populace. Nejnovější projekce Výboru pro hospodářskou politiku a Evropské komise² předpokládají, že v Litvě bude docházet k mírnému čistému zvyšování veřejných výdajů spojených s demografickým vývojem, a to o 1,4 procentního bodu HDP v období do roku 2050. To odráží do určité míry zavádění důchodových reforem v minulosti. Je však třeba situaci sledovat, neboť demografické, hospodářské a finanční ukazatele se mohou vyvíjet méně příznivě, než projekce předpokládaly.

Pokud jde o další úkoly ve fiskální oblasti, vzhledem k velkému schodku běžného účtu Litvy a zrychlujícímu růstu úvěrů a s cílem udržet inflační tlaky pod kontrolou je třeba provádět dostatečně přísnou fiskální politiku k omezení agregátní poptávky. Ze strukturálního hlediska však vyvolávají rozpočtové úpravy, které slouží k financování dodatečných výdajů, obavy z toho, jak důsledně bude rozpočet dodržován.

2.1.3 VÝVOJ DEVIZOVÉHO KURZU

Litevský litas se účastní ERM II s účinností od 28. června 2004, tzn. zhruba 22 měsíců z dvouletého referenčního období od května 2004 do dubna 2006 (viz tabulka 9a). Po pečlivém vyhodnocení vhodnosti a udržitelnosti institutu currency board v době vstupu do ERM II vstoupila Litva do mechanismu směnných kurzů se svým režimem currency board jako jednostranným závazkem, tedy bez jakýchkoli dalších povinností pro ECB. Bylo přijato standardní flukтуаční pásmo $\pm 15\%$ kolem centrální parity 3,45280 litasu za euro.

V té části referenčního období, která probíhala před účastí Litvy v ERM II, setrval litas na své pozdější centrální paritě ERM II vůči euru. Od vstupu do ERM II byl litas nadále stabilní a nevykazoval žádné odchylky od své centrální parity vůči euru, a odrážel tak nezměněnou kurzovou politiku Litvy v rámci režimu currency board (viz tabulka 9a a graf 5). Během účasti v ERM II Litva nedevalvovala z vlastního podnětu

centrální paritu své měny vůči euru. I když z podstaty režimu currency board vyplývalo, že Lietuvos bankas bude pravidelně zasahovat na devizových trzích, čisté objemy jejích devizových transakcí s litevskými komerčními bankami byly malé. Krátkodobé úrokové diferenciály vůči tříměsíční sazbě EURIBOR během referenčního období klesaly, a to z 0,6 procentního bodu během tří měsíců končících červencem 2004 na zanedbatelnou úroveň během tří měsíců končících dubnem 2006 (viz tabulka 9b).

Pokud jde o dlouhodobější horizont, v dubnu 2006 se reálný kurz litasu, zejména v efektivním vyjádření, pohyboval mírně nad historickým průměrem počítaným od ledna 1996, ale přesto se blížil svému průměru od vzniku eura (viz tabulka 10). Tyto ukazatele by však měly být interpretovány obezřetně, neboť Litva v referenčním období procházela procesem přechodu k tržní ekonomice, což komplikuje jakékoli historické hodnocení vývoje reálných kurzů. Pokud jde o vývoj dalších vnějších veličin, Litva dlouhodobě vykazovala vysoký souhrnný deficit na běžném a kapitálovém účtu platební bilance, který vzrostl na 11,7 % HDP v roce 1998, následně se snížil na 4,7 % v roce 2002 a opět začal růst a v roce 2005 dosáhl úrovně 5,6 % (viz tabulka 11). Deficit tohoto rozsahu by sice mohl signalizovat problémy z hlediska cenové konkurenceschopnosti, ale v případě Litvy může odrážet proces vyrovnávání hospodářské úrovně. Za posledních deset let pokryl čistý příliv přímých zahraničních investic (FDI) o něco méně než polovinu tohoto deficitu. Po delším období čistého přílivu zdrojů vykazalo v roce 2005 saldo portfoliových investic jejich čistý odliv. Vzhledem k tomu, že v posledních letech byly další potřeby financování uspokojovány přílivem do „dalších investic“, především v podobě bankovních úvěrů, hrubá vnější zadluženost Litvy vzrostla. Její čistá investiční pozice vůči zahraničí je negativní. V letech 1996 až 1999 vzrostla a v následujících letech se pak stabilizovala na zhruba 35 % HDP.

² „The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)“, Výbor pro hospodářskou politiku a Evropská komise (2006).

Litva má malou, otevřenou ekonomiku, která podle posledních dostupných údajů vykazuje poměr zahraničního obchodu se zbožím a službami k HDP na úrovni 58,3 % u vývozu a 65,3 % u dovozu. V roce 2005 se vývoz zboží do eurozóny podílel na celkovém vývozu 28,5 %, do EU pak 65,3 %. Dovoz z eurozóny se podílel na celkovém dovozu v roce 2005 32,3 %, z EU dosáhl 59,0 %.

2.1.4 VÝVOJ DLOUHODOBÝCH ÚROKOVÝCH SAZEB

Během referenčního období od dubna 2005 do března 2006 dosahovaly dlouhodobé úrokové sazby v Litvě v průměru 3,7 %, což je výrazně pod referenční hodnotou kritéria úrokových sazeb, která činí 5,9 % (viz tabulka 12).

Trend dlouhodobých úrokových sazeb je od roku 2001 klesající (viz graf 6a).³ Tento pokles byl výrazný až do začátku roku 2002 a následně se mírně zpomalil. Také diferenciál dlouhodobých úrokových sazeb v Litvě vůči průměru za eurozónu se poměrně rychle snižoval a po přechodu režimu currency board na euro v roce 2002 zůstal na nízké úrovni (viz graf 6b). V březnu 2006 byly tyto dvě sazby na stejné úrovni. Hlavními faktory tohoto zužování diferenciálu dlouhodobých úrokových sazeb byl příznivý vývoj litevského hospodářství a pokrok v přechodu na tržní hospodářství. K tomuto procesu zužování diferenciálu dlouhodobých úrokových sazeb přispěla i očekávání trhu související s brzkým vstupem Litvy do ERM II a její bezproblémová účast v tomto mechanismu od června 2004, při zachování režimu currency board. K procesu konvergence úrokových sazeb přispělo také očekávání, že dojde k zavedení eura. Celkově lze konstatovat, že snížení rozpětí mezi dlouhodobými úrokovými sazbami v Litvě a eurozóně na nízkou úroveň vypovídá o důvěryhodnosti jejího režimu currency board a důvěře trhu v celkový hospodářský a fiskální vývoj v Litvě.

3 Rok 2001 je první rok, za který jsou k dispozici údaje o referenční dlouhodobé úrokové sazbě v Litvě.

2.1.5 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

LITVA

I CENOVÝ VÝVOJ

Tabulka 1: Inlace měřená pomocí HICP

Graf 1: Cenový vývoj

Tabulka 2: Míra inflace a související ukazatele

Tabulka 3: Aktuální vývoj a prognózy inflace

a) Aktuální vývoj HICP

b) Prognózy inflace

2 FISKÁLNÍ VÝVOJ

Tabulka 4: Fiskální pozice vládních institucí

Graf 2: Hrubý dluh vládních institucí

a) Hodnoty

b) Meziroční změna a její příčiny

Tabulka 5: Hrubý dluh vládních institucí – struktura

Graf 3: Přebytek (+) / schodek (-) vládních institucí

a) Hodnoty

b) Meziroční změna a její příčiny

Tabulka 6: Úpravy vztahu mezi schodkem a zadlužením vládních institucí

Graf 4: Příjmy a výdaje vládních institucí

Tabulka 7: Rozpočtová pozice vládních institucí

Tabulka 8: Projekce fiskální zátěže způsobené stárnutím populace

3 VÝVOJ DEVIZOVÉHO KURZU

Tabulka 9: a) Stabilita devizového kurzu
b) Hlavní ukazatele tlaku na kurz litevského litasu

Graf 5: Litevský litas – odchylka od centrální parity ERM II

Tabulka 10: Litevský litas – vývoj reálného devizového kurzu

Tabulka 11: Vývoj ve vztahu k zahraničí

4 VÝVOJ DLOUHODOBÝCH ÚROKOVÝCH SAZEB

Tabulka 12: Dlouhodobé úrokové sazby

Graf 6: a) Dlouhodobá úroková sazba (LTIR)

b) Diferenciál LTIR a inflace měřené HICP vůči eurozóně

1 CENOVÝ VÝVOJ

Tabulka 1 Inlace měřená pomocí HICP

(průměrné procentní změny za rok)

	2005 pros.	2006 led.	2006 únor	2006 břez.	dub. 2005 – břez. 2006
Inlace měřená pomocí HICP	3,0	3,5	3,4	3,1	2,7
Referenční hodnota ¹⁾	-	-	-	-	2,6
Eurozóna ²⁾	2,2	2,4	2,3	2,2	2,3

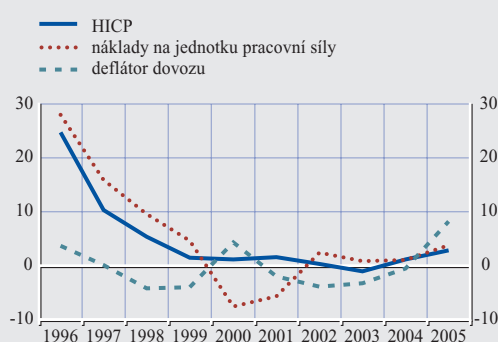
Zdroj: Evropská komise (Eurostat).

1) Výpočet za období od dubna 2005 do března 2006 je založen na nevážených aritmetických průměrech ročních procentních změn v HICP za Polsko, Finsko a Švédsko, plus 1,5 procentního bodu.

2) Údaje za eurozónu jsou zařazeny pouze pro informační účely.

Graf 1 Cenový vývoj

(průměrné procentní změny za rok)

Zdroj: Evropská komise (Eurostat) a národní údaje.

Tabulka 2 Míra inflace a související ukazatele

(průměrné procentní změny za rok, pokud není uvedeno jinak)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ukazatele inflace										
HICP	24,7	10,3	5,4	1,5	1,1	1,6	0,3	-1,1	1,2	2,7
HICP bez nezpracovaných potravin a energií	-	10,3	4,5	1,7	-1,1	0,1	0,6	0,7	0,7	1,3
Index spotřebitelských cen	24,6	8,9	5,1	0,8	1,0	1,3	0,3	-1,2	1,2	2,7
Index spotřebitelských cen bez změn v nepřímých daních	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Deflátor soukromé spotřeby	18,2	9,5	5,4	-0,4	-1,5	2,4	-0,1	-2,7	1,1	3,3
Deflátor HDP	20,6	14,0	5,0	-0,6	1,8	-0,5	0,2	-1,1	2,8	5,9
Ceny výrobců ¹⁾	-	-	-0,5	1,0	10,2	-0,6	-0,7	-0,7	2,4	5,9
Související ukazatele										
Růst reálného HDP	4,7	7,0	7,3	-1,7	3,9	6,4	6,8	10,5	7,0	7,5
HDP na osobu, přepočteno PPS (eurozóna = 100) ²⁾	31,8	33,5	35,3	34,1	35,1	36,9	38,9	42,2	44,8	.
Komparativní cenová úroveň (eurozóna = 100)	33,7	41,4	43,9	45,4	51,7	52,8	54,0	53,4	53,2	.
Mezera výstupu ³⁾	-6,3	-3,0	0,0	-5,2	-4,9	-2,5	-1,6	2,1	2,1	2,2
Míra nezaměstnanosti (%) ⁴⁾	-	14,1	13,2	13,7	16,4	16,5	13,5	12,4	11,4	8,2
Náklady na jednotku pracovní síly, celá ekonomika	28,0	15,9	6,8	1,9	-6,5	-5,7	2,4	0,8	1,0	3,8
Náhrady na zaměstnance, celá ekonomika	32,7	23,3	15,5	2,5	1,3	3,8	5,1	8,9	8,2	8,7
Produktivita práce, celá ekonomika	3,7	6,4	8,1	0,5	8,3	10,1	2,7	8,0	7,1	4,7
Deflátor dovozu zboží a služeb	3,7	0,1	-4,2	-4,0	4,3	-2,0	-3,9	-3,3	-0,5	8,2
Nominální efektivní devizový kurz ⁵⁾	3,2	11,3	3,3	2,9	10,8	3,2	4,6	4,9	1,5	-0,8
Peněžní zásoba (M3) ⁶⁾	-3,6	35,7	13,6	7,2	16,1	21,9	17,0	20,1	27,5	30,6
Úvěry od bank ⁶⁾	-10,1	9,5	21,4	9,7	-3,2	24,8	29,4	56,2	40,6	63,5
Ceny akcií (OMX Vilnius index) ⁶⁾	-	-	-	-	-	-18,5	12,2	105,8	68,2	52,9
Ceny bytových nemovitostí	-	-	-	-	-9,6	23,6	9,8	17,8	9,6	50,2

Zdroje: Evropská komise (Eurostat), národní údaje (CPI, ceny bytových nemovitostí) a Evropská komise (mezera výstupu).

1) Průmysl celkem bez stavebnictví, domácí tržby.

2) PPS = standard kupní síly.

3) Procento potenciálního HDP – kladné znaménko znamená, že skutečný HDP je nad potenciálním HDP.

4) Definice odpovídá předpisům Mezinárodní organizace práce.

5) Kladné (záporné) znaménko znamená apreciaci (depreciaci).

6) Roční tempa růstu ke konci období, sestavuje ECB.

Tabulka 3 Aktuální vývoj a prognózy inflace

(procentní změny za rok)

a) Aktuální vývoj HICP

	2005		2006		
	list.	pros.	led.	únor	břez.
HICP					
Procentní změny za rok	2,9	3,0	3,5	3,4	3,1
Změna v průměru za poslední 3 měsíce v porovnání s předchozími 3 měsíci, anualizované tempo, sezónně upraveno	5,5	4,5	3,4	3,2	3,1
Změna v průměru za posledních 6 měsíců v porovnání s předchozími 6 měsíci, anualizované tempo, sezónně upraveno	3,1	3,5	3,9	4,1	3,9

Zdroj: Evropská komise (Eurostat) a výpočty ECB.

b) Prognózy inflace

	2006	2007
HICP, Evropská komise (jaro 2006)	3,5	3,3
CPI, OECD (prosinec 2005) ¹⁾	-	-
CPI, MMF (duben 2006)	3,2	2,7
CPI, Consensus Economics (březen 2006)	2,6	2,3

Zdroj: Evropská komise, OECD, MMF, Consensus Economics.

1) Litva není členem OECD.

2 FISKÁLNÍ VÝVOJ

Tabulka 4 Fiskální pozice vládních institucí

(v % HDP)	2004	2005	2006 ¹⁾
Přebytek (+)/schodek (-) vládních institucí	-1,5	-0,5	-0,6
Referenční hodnota	-3,0	-3,0	-3,0
Přebytek/schodek po odečtení vládních investičních výdajů ²⁾	2,0	3,0	2,9
Hrubý dluh vládních institucí	19,5	18,7	18,9
Referenční hodnota	60,0	60,0	60,0

Zdroj: Evropská komise a výpočty ECB.

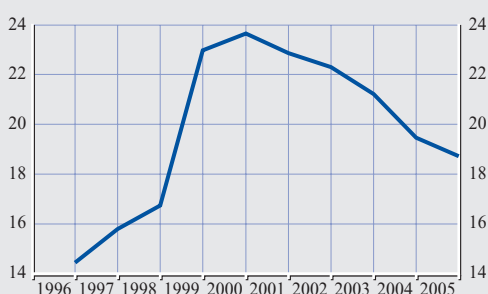
1) Projekce Evropské komise.

2) Kladné znaménko znamená, že vládní schodek je nižší než investiční výdaje.

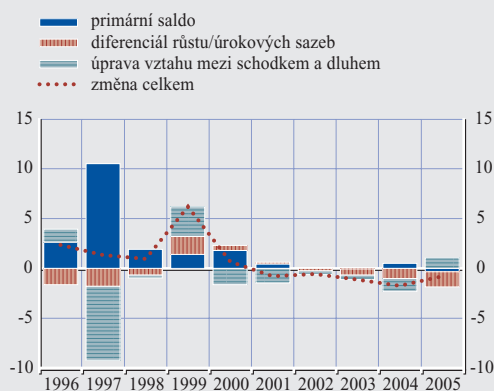
Graf 2 Hrubý dluh vládních institucí

(v % HDP)

a) Hodnoty

b) Meziroční změna a její příčiny

Zdroj: Evropská komise a ECB.

Poznámka: Záporné hodnoty v grafu 2b představují podíl příslušného faktoru na snížení poměru dluhu k HDP, kladné hodnoty představují příspěvek k jeho zvýšení.

Tabulka 5 Hrubý dluh vládních institucí – struktura

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Dluh celkem (v % HDP)	14,5	15,8	16,8	23,0	23,6	22,9	22,3	21,2	19,5	18,7
Složení podle měn (% z celku)										
Domácí měna	30,5	37,3	36,4	23,4	25,9	26,1	33,4	35,2	29,4	29,5
Cizí měny	69,5	62,7	63,6	76,6	74,1	73,9	66,6	64,8	70,6	70,5
Euro ¹⁾	9,0	9,0	19,6	33,5	40,6	44,5	53,8	54,6	62,5	68,6
Ostatní cizí měny	60,4	53,8	44,0	43,1	33,5	29,4	12,8	10,2	8,1	1,9
Tuzemské vlastnictví (% z celku)	23,2	39,6	38,9	27,4	32,1	35,3	40,0	39,8	39,5	40,0
Průměrná zbytková splatnost (v letech)	5,2	6,0	5,5	5,2	5,0	4,8	5,2	4,1	4,3	4,8
Složení podle splatnosti²⁾ (% z celku)										
Krátkodobá (do jednoho roku včetně)	24,0	29,1	24,2	15,4	11,3	6,8	5,3	5,0	5,6	10,7
Střednědobá a dlouhodobá (více než jeden rok)	76,0	70,9	75,8	84,6	88,7	93,2	94,7	95,0	94,4	89,3

Zdroj: ESCB a Evropská komise.

Poznámka: Údaje ke konci roku. Rozdíly mezi celkovými částkami a mezisoučty jsou způsobeny zaokrouhlováním.

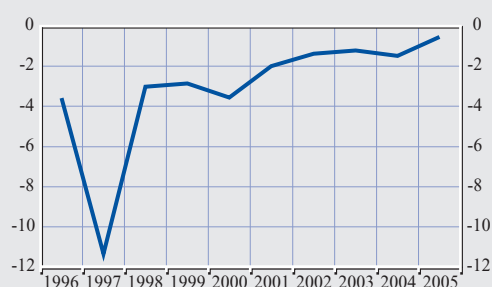
1) Zahrnuje dluh v eurech a před rokem 1999 v ECU nebo v jedné z měn členských států, které zavedly euro.

2) Původní splatnost.

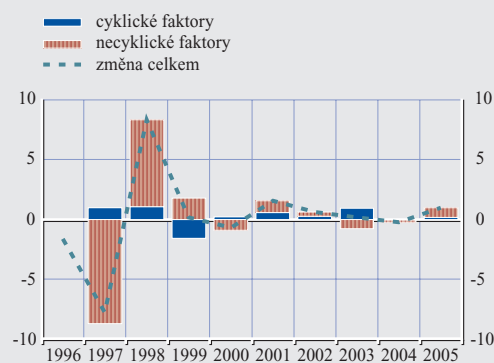
Graf 3 Přebytek (+) / schodek (-) vládních institucí

(v % HDP)

a) Hodnoty

b) Meziroční změna a její příčiny

Zdroj: Evropská komise a výpočty ECB.

Poznámka: Záporné hodnoty v grafu 3b znamenají příspěvek ke zvýšení schodku, kladné hodnoty znamenají příspěvek k jeho snížení.

Tabulka 6 Úprava vztahu mezi schodkem a zadlužením vládních institucí

(v % HDP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Změna v dluhu vládních institucí	4,9	4,0	2,7	5,8	1,9	0,5	0,9	0,8	0,2	1,6
Přebytek (+) / schodek (-) vládních institucí	-3,6	-11,4	-3,0	-2,9	-3,6	-2,0	-1,4	-1,2	-1,5	-0,5
Úprava vztahu mezi schodkem a zadlužením	1,3	-7,4	-0,3	3,0	-1,6	-1,4	-0,4	-0,4	-1,3	1,1
Čisté pořízení (+) / čistý prodej (-) finančních aktiv	1,4	2,3	-1,8	-0,1	0,0	-0,8	0,8	-0,8	-0,7	0,4
Oběživo a vklady	0,1	1,6	1,4	-2,2	0,5	0,2	1,2	0,9	-0,1	0,3
Úvěry a cenné papíry jiné než akcie	1,0	1,0	1,7	2,8	1,0	0,1	0,0	-0,1	-0,3	-0,2
Akcie a jiné cenné papíry	0,0	-0,1	-5,0	-1,0	-1,7	-1,0	-0,6	-1,6	-0,6	-0,3
Privatizace	0,0	-0,1	-5,0	-1,0	-1,7	-1,0	-0,6	-1,6	-0,6	-0,3
Kapitálové dotace	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostatní	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostatní finanční aktiva	0,3	-0,2	0,0	0,3	0,3	0,0	0,2	0,1	0,4	0,6
Změny z přecenění dluhu vládních institucí	0,0	-0,3	0,2	-0,4	-0,6	-0,7	-1,0	-0,5	0,0	0,0
Zisky (-) / ztráty (+) z devizových prostředků	0,5	0,0	0,2	-0,4	-0,6	-0,7	-1,0	-0,4	-0,1	0,1
Ostatní vlivy přecenění ¹⁾	-0,6	-0,3	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Ostatní změny v dluhu vládních institucí²⁾	0,0	-9,5	1,4	3,4	-0,9	0,0	-0,2	0,9	-0,6	0,7

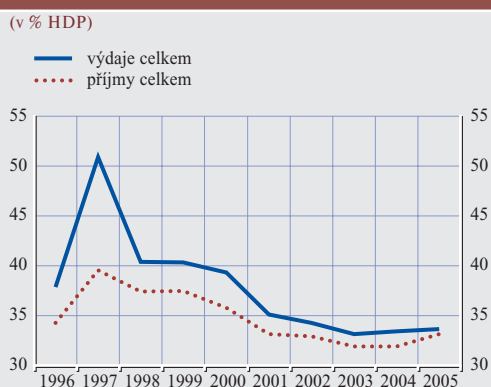
Zdroj: ESCB a Evropská komise.

Poznámka: Rozdíly mezi celkovými částkami a mezisoučty jsou způsobeny zaokrouhlováním.

1) Zahrnuje rozdíl mezi nominální a tržní hodnotou dluhu vládních institucí v době emise.

2) Transakce s ostatními závazky (vládní závazky), sektorová reklasifikace, statistická diskrepance. Tato položka může obsahovat i některé případy převzetí dluhu.

Graf 4 Příjmy a výdaje vládních institucí

Zdroj: ESCB.

Tabulka 7 Rozpočtová pozice vládních institucí

(v % HDP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Příjmy celkem	34,3	39,6	37,4	37,5	35,8	33,1	32,9	31,9	31,9	33,1
Běžné příjmy	34,3	39,5	37,4	37,4	35,7	33,1	32,4	31,5	31,5	32,4
Přímé daně	8,3	9,0	9,1	9,2	8,4	7,8	7,5	8,0	8,7	9,1
Nepřímé daně	11,9	14,6	14,0	13,8	12,6	12,2	12,4	11,8	11,1	11,2
Příspěvky na sociální zabezpečení	8,0	8,6	9,1	9,3	9,4	9,0	8,7	8,6	8,7	8,6
Ostatní běžné příjmy	6,2	7,3	5,1	5,0	5,4	4,1	3,8	3,2	2,9	3,5
Kapitálové příjmy	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,5	0,4	0,5	0,8
Výdaje celkem	37,9	50,9	40,4	40,3	39,3	35,1	34,3	33,2	33,4	33,7
Běžné výdaje	32,7	35,4	36,7	36,8	34,7	32,2	30,8	29,7	29,6	30,0
Náhrady zaměstnancům	10,9	11,4	12,8	13,5	12,7	11,7	11,4	10,8	10,8	10,4
Sociální dávky jiné než naturální	8,9	9,3	10,0	11,4	10,7	10,6	9,3	9,1	9,1	9,0
Splatné úroky	0,9	0,8	1,1	1,4	1,7	1,5	1,3	1,2	0,9	0,8
z čehož: swapy a FRA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostatní běžné výdaje	12,0	13,9	12,8	10,4	9,6	8,5	8,8	8,5	8,8	9,7
Kapitálové výdaje	5,1	15,5	3,8	3,6	4,6	2,9	3,5	3,4	3,8	3,7
Přebytek (+) / schodek (-)	-3,6	-11,4	-3,0	-2,9	-3,6	-2,0	-1,4	-1,2	-1,5	-0,5
Primární saldo	-2,7	-10,5	-1,9	-1,5	-1,8	-0,5	-0,1	0,0	-0,5	0,3
Přebytek/schodek, bez vládních investičních výdajů	-1,1	-9,0	-0,5	-0,3	-1,2	0,2	1,5	1,8	2,0	3,0

Zdroj: ESCB a Evropská komise.

Poznámka: Rozdíly mezi celkovými částkami a mezisoučty jsou způsobeny zaokrouhlováním. Splatné úroky vykázané v rámci postupu při nadměrném schodku. Položka „swapy a FRA“ se rovná rozdílu mezi úrokem (nebo schodkem/přebytkem), tak jak je definován v postupu při nadměrném schodku, a tím, jak je definován v ESA 95. Viz nařízení (ES) č. 2558/2001 Evropského parlamentu a Rady o nové klasifikaci vyrovnávacích plateb v rámci swapových dohod a dohod o budoucích úrokových sazbách (forward rate agreements).

Tabulka 8 Projekce fiskální zátěže způsobené stárnutím populace

(v %)	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Zastoupení občanů v důchodovém věku (obyvatelé ve věku 65 let a více v poměru k obyvatelstvu ve věku 15–64 let)	22,3	23,4	26,0	33,4	39,3	44,9
Změna ve vládních výdajích v souvislosti se stárnutím populace oproti roku 2004 (v % HDP)	-	-0,7	-0,9	0,3	0,8	1,4

Zdroj: Evropská komise (2006) „The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)“. Zpráva vypracovaná Výborem pro hospodářskou politiku a Evropskou komisí (DG ECFIN).

3 VÝVOJ DEVIZOVÉHO KURZU

Tabulka 9 a) Stabilita devizového kurzu

Členství v mechanismu směnných kurzů (ERM II)		ano
Členství od		28. červen 2004
Devalvace dvoustranné centrální parity z vlastního podnětu		ne
Maximální odchylky směrem nahoru a dolů ¹⁾	maximální odchylka nahoru	maximální odchylka dolů
<i>Období od 28. června 2004 do 28. dubna 2006</i>		
EUR	0,0	0,0

Zdroj: ECB.

1) Maximální odchylky od centrální parity ERM II v %. Desetidenní klouzavý průměr denních údajů během obchodování.

b) Hlavní ukazatele tlaku na kurz litevského litasu

(průměr za tříměsíční období končící v daném měsíci)

	2004		2005				2006	
	čec.	řij.	led.	dub.	čec.	řij.	led.	dub.
Volatilita devizového kurzu ¹⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Diferenciál krátkodobých úrokových sazeb ²⁾	0,6	0,6	0,5	0,4	0,2	0,2	0,1	0,0

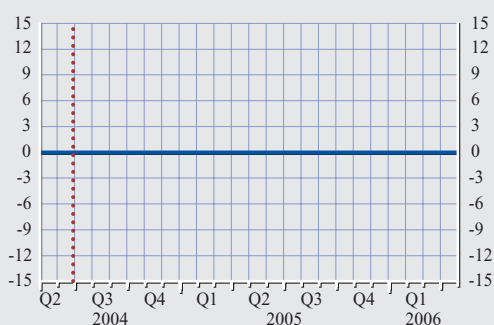
Zdroj: Národní údaje a výpočty ECB.

1) Aualizovaná měsíční směrodatná odchylka (v %) denních procentních změn devizového kurzu vůči euru.

2) Diferenciál (v procentních bodech) mezi tříměsíčními mezibankovními úrokovými sazbami a tříměsíční sazbou EURIBOR.

Graf 5 Litevský litas – odchylka od centrální parity ERM II

(denní údaje, procentní odchylka, období od 1. května 2004 do 28. dubna 2006)

Zdroj: ECB.

Poznámka: Svislá čára označuje datum vstupu do ERM II (28. června 2004). Kladná/záporná odchylka od centrální parity znamená, že se měna nachází na silné/slabe straně pásma. Flukuační pásmo pro litevský litas je $\pm 15\%$. Odchylky před 28. červnem 2004 jsou zakresleny vůči centrální paritě litevského litasu stanovené při vstupu do ERM II.

Tabulka 10 Litevský litas - vývoj reálného devizového kurzu

(měsíční údaje, procentní odchylky, duben 2006 ve srovnání s různými referenčními obdobími)

	průměr leden 1996 až duben 2006	průměr leden 1999 až duben 2006
Reálný dvoustranný devizový kurz vůči euru ¹⁾	9,5	1,8
<i>Memo položky:</i>		
Nominální efektivní devizový kurz ²⁾	13,8	6,5
Reálný efektivní devizový kurz ^{1), 2)}	11,3	4,4

Zdroj: ECB.

Poznámka: Kladné znaménko znamená apreciaci, záporné depreciaci.

1) Na základě vývoje HICP a CPI.

2) Efektivní devizový kurz vůči eurozóně, členským státům EU mimo eurozónu a deseti ostatním hlavním obchodním partnerům.

Tabulka 11 Vývoj ve vztahu k zahraničí

(v % HDP, není-li uvedeno jinak)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Saldo běžného a kapitálového účtu	-8,9	-9,9	-11,7	-11,0	-5,9	-4,7	-4,7	-6,4	-6,4	-5,6
Kombinované saldo přímých a portfoliových investic ¹⁾	4,2	5,3	8,1	9,1	5,6	5,8	5,1	2,3	3,2	1,1
Saldo přímých investic	1,9	3,3	8,3	4,4	3,3	3,6	5,0	0,8	2,3	2,6
Saldo portfoliových investic	2,3	2,0	-0,2	4,7	2,3	2,2	0,1	1,5	0,9	-1,5
Čistá investiční pozice vůči zahraničí	-13,9	-18,5	-22,5	-34,3	-35,0	-34,6	-32,9	-33,4	-34,7	-35,4
Vývoz zboží a služeb ²⁾	52,2	53,1	45,7	39,1	44,6	49,8	52,8	51,3	52,2	58,3
Dovoz zboží a služeb ²⁾	61,8	63,4	57,2	49,2	50,9	55,2	58,3	57,0	59,2	65,3
Vývoz zboží do eurozóny ^{3), 4)}	29,7	27,4	30,4	36,4	32,0	26,7	25,7	27,5	30,4	28,5
Dovoz zboží z eurozóny ^{3), 4)}	31,8	34,7	36,8	35,3	32,3	34,7	35,4	34,7	35,6	32,3
<i>Memo položky:</i>										
Vývoz zboží do EU25 ^{3), 4)}	54,5	50,8	58,8	73,5	74,6	73,4	69,2	62,5	66,9	65,3
Dovoz zboží z EU25 ^{3), 4)}	53,6	57,7	60,7	60,0	54,5	54,8	56,5	55,8	63,3	59,0

Zdroj: ESCB a Evropská komise (Eurostat).

1) Rozdíly mezi celkovými částkami a mezisoučty jsou způsobeny zaokrouhlováním.

2) Statistika platební bilance.

3) Statistika zahraničního obchodu.

4) Jako procento celkového vývozu/dovozu.

4 VÝVOJ DLOUHODOBÝCH ÚROKOVÝCH SAZEB

Tabulka 12 Dlouhodobé úrokové sazby

(%, průměr za sledované období)

	2005 pros.	led.	2006 únor	břez.	dub. 2005 – břez. 2006
Dlouhodobá úroková sazba ¹⁾	3,8	3,6	3,5	3,7	3,7
Referenční hodnota ²⁾					5,9
Eurozóna ³⁾	3,4	3,4	3,6	3,7	3,4

Zdroj: ECB a Evropská komise.

1) Dlouhodobá úroková sazba vychází z výnosů na primárním trhu.

2) Výpočet za období duben 2005 až březen 2006 vychází z neváženého aritmetického průměru úrovně úrokových sazeb Polska, Finska a Švédska, plus 2 procentní body.

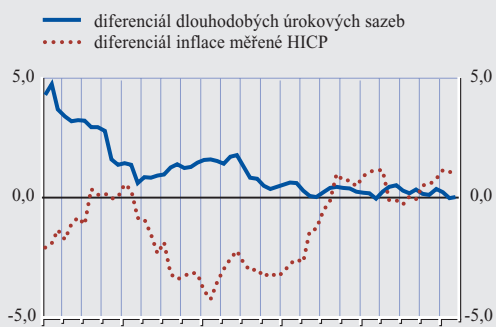
3) Průměr za eurozónu je uveden pouze pro informační účely.

Graf 6

a) Dlouhodobá úroková sazba (LTIR)
(měsíční průměry v %)

b) diferenciál LTIR a inflace měřené HICP vůči eurozóně
(měsíční průměry v procentních bodech)

Zdroj: ECB a Evropská komise.

2.2 SLOVINSKO

2.2.1 CENOVÝ VÝVOJ

Během referenčního období od dubna 2005 do března 2006 dosahovala ve Slovinsku průměrná míra inflace měřená HICP 2,3 %, pohybovala se tedy pod referenční hodnotou 2,6 % pro kritérium cenové stability (viz tabulka 1). Podle nejnovějších informací by dvanáctiměsíční průměr roční míry inflace měřená HICP měl v nadcházejících měsících zůstat stabilní.

Pohled do minulosti ukazuje, že Slovinsko vykazuje nízkou míru inflace jen poměrně krátkou dobu. Růst spotřebitelských cen ve Slovinsku se postupně zpomaloval až do roku 1999, kdy se tento trend přerušil, ale po roce 2000 pak opět začalo docházet k jeho poklesu (viz tabulka 1). Míra inflace měřená HICP postupně klesala z 9,9 % v roce 1996 na úroveň 6,1 % v roce 1999, a v roce 2000 pak opět vzrostla na 8,9%. Obnovení růstu inflace bylo způsobeno několika faktory. K nejvýraznějším z nich patřilo zavedení daně z přidané hodnoty, růst domácí poptávky, silný růst mezd a skokový růst dovozních cen. Proces dezinflace se obnovil po roce 2000, odkdy míra inflace postupně klesala na 2,5 % v roce 2005. Tento vývoj inflace odráží řadu důležitých rozhodnutí. V roce 2001 byl přijat nový rámec měnové politiky, za jejíž prvořadý cíl byla stanovena cenová stabilita, zakotvená v novém zákoně o Banka Slovenije. Přestalo se uplatňovat sledování střednědobého cíle růstu měnové zásoby a došlo k zavedení rámce měnové politiky založeného na dvou pilířích pokrývajících měnový vývoj i vývoj reálného hospodářství. Zároveň byla měnová politika doplněna o kurzovou politiku vedenou nekrytou úrokovou paritou, která měnové politice umožňovala k podpoře dezinflace zachovávat dostatečně vysoké úrokové sazby. Od 28. června 2004, kdy Slovinsko vstoupilo do ERM II, se měnová politika orientovala na zachování kurzové stability vůči euru. Ve sledovaném období využívala Banka Slovenije své facility měnových swapů k zachování stability kurzu eura vůči tolaru, přičemž však udržovala domácí úrokové sazby na poměrně vysoké

úrovni, a tím zachovala pozitivní rozpětí vůči srovnatelným úrokovým sazbám v eurozóně.¹ Tato strategie pak usnadnila přechod na cenovou stabilitu. Proces dezinflace celkově podpořila také fiskální politika a strukturální reformy, včetně progresivní deindexace finančních smluv a mezd a postupné liberalizace finančních trhů.

Po většinu období let 1996–2005 by se na vývoj inflace mělo pohlížet v kontextu poměrně silného hospodářského růstu. Zatímco v letech 2001 až 2003 byl růst reálného HDP poněkud pomalejší, od roku 2004 došlo znovu k jeho oživení (viz tabulka 2). Podmínky na trhu práce zůstávaly poměrně stabilní a míra nezaměstnanosti se pohybovala většinou v rozpětí 6–7 %. Růst náhrad na zaměstnance dosáhl v období 2000 a 2001 dvoumístných hodnot, v roce 2004 ale poklesl na 7,7 %². Tento vývoj ve spojení s přechodným zpomalením růstu produktivity vedl k podstatnému zrychlení růstu nákladů na jednotku pracovní síly v letech 2000 a 2001, po kterém docházelo k jeho postupnému zpomalování až na 3,8 % v roce 2004. Dovozní ceny byly ve sledovaném období poměrně volatilní, a odrážely tak především kurzový vývoj a vývoj cen ropy. Poměrně malý růst dovozních cen v letech 2002 a 2003 přispěl během těchto dvou let k procesu dezinflace. Celkový trend zpomalování inflace je patrný také z dalších relevantních ukazatelů, jako je míra inflace měřená HICP (bez nezpracovaných potravin a energií) a inflace měřená CPI (beze změn v nepřímých daních (viz tabulka 2)).

Poslední vývoj ukazuje, že průměrná roční míra inflace měřená HICP dosáhla v roce 2005 úrovně 2,5 %. Roční míra inflace měřená HICP dosáhla v lednu 2006 úrovně 2,6 % a v březnu klesla na 2,0 % (viz tabulka 3a). Pokles cen neenergetického průmyslového zboží a nižší růst cen potravin v důsledku vyšší mezinárodní a tuzemské konkurence kompenzovaly tlak na růst cen vyvolaný vyššími cenami ropy. Vliv nedávného růstu cen ropy tlumily také časté

1 Více informací je uvedeno v části 2.2.3 o vývoji devizového kurzu.

2 Údaje o náhradě na zaměstnance za rok 2005 zatím nejsou k dispozici. Průměrný růst hrubých měsíčních výdělků dosáhl v roce 2005 4,9 %, oproti 4,6 % v roce 2004.

úpravy spotřebních daní, které podle Banky Slovenie snížily míru inflace v referenčním období o 0,06 procentního bodu. Banka Slovenie odhaduje, že změny nepřímých daní a regulovaných cen celkově zvýšily míru inflace v roce 2005 o 1,9 procentního bodu, z čehož přibližně 1,3 procentního bodu připadá na vyšší ceny energií. Na stávající inflaci je třeba pohlížet v kontextu relativně dynamického hospodářského vývoje. Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2005 vzrostl reálný HDP meziročně o 3,7 % a za celý rok pak dosáhl průměru 3,9 %.

Pokud jde o předvídatelné faktory, které budou v budoucnu působit na růst inflace ve Slovinsku, bude se harmonizace spotřebních daní z tabáku, která bude probíhat ve třech krocích a měla by být dokončena do roku 2008, celkově podílet na inflaci měřené HICP až 0,5 procentního bodu. Také možné zvýšení DPH, které se předpokládá pro rozpočet platný od 1. ledna 2007 a které má kompenzovat postupné zrušení daně ze mzdy, může mít přímý vliv na růst inflace v roce 2007 o zhruba 0,7 procentního bodu. Proinflačních rizik lze však identifikovat více. Zaprvé, současná relativně silná domácí poptávka, kterou podporuje zrychlující se růst úvěrů, by s další konvergencí úrokových sazeb na úroveň eurozóny mohla dále vzrůst. Zadruhé se jedná o rizika související s odeznívajícím vlivem zvýšené konkurence na inflaci. Tato konkurence působila od poloviny roku 2004 a částečně souvisela s přistoupením Slovinska k EU. Navíc zde existují rizika vyplývající z možných dalších sekundárních dopadů nedávného růstu cen energií ve spojení s posilující domácí poptávkou a možnými úpravami regulovaných cen, které mohou vyvolávat výrazný tlak na růst mezd a inflace. S vývojem mezd je spojená i nejistota ohledně nové dohody o mzdách na rok 2006 a další období, která dosud nebyla uzavřena. Pokud jde o budoucí vývoj, proces vyrovnávání hospodářské úrovně Slovinska s ostatními zeměmi bude mít v dalších letech pravděpodobně dopad na inflaci vzhledem k dosud nižšímu HDP na obyvatele a cenové úrovni v porovnání s eurozónou (viz tabulka 2). Přesný rozsah vlivu na inflaci, který z tohoto procesu vyrovnávání úrovně vyplývá, je však obtížné vyhodnotit.

Prostředí podporující udržitelnou cenovou stabilitu ve Slovinsku bude mimo jiné záviset na tom, zda dojde k zavedení vhodné fiskální konsolidace, která by také snížila potenciální poptávkové tlaky v ekonomice. Navíc urychlení dalších strukturálních reforem, jako je další deindexace (zejména mezd a některých sociálních transferů, u nichž se dosud ve velké míře uplatňuje indexace podle inflace), bude pro udržení cenové stability zásadní. V tomto ohledu bude důležité zvýšit flexibilitu na trhu práce posílením regionální mobility pracovních sil a řešením nesouladu ve struktuře jejich kvalifikace. Současně by sociální partneři měli zajistit, aby růst mezd odrážel růst produktivity práce a zároveň bral v úvahu i vývoj v konkurenčních zemích. Stejně důležité bude pokračování hospodářské liberalizace a posílení národních politik se zaměřením na další zvýšení konkurence na trzích zboží a služeb.

2.2.2 FISKÁLNÍ VÝVOJ

Během referenčního roku 2005 vykázal rozpočet vládních institucí schodek 1,8 % HDP, který tedy byl výrazně nižší, než je 3% referenční hodnota. Poměr veřejného dluhu k HDP dosáhl 29,1 %, tedy výrazně méně, než je 60% referenční hodnota (viz tabulka 4). V porovnání s předchozím rokem se podíl fiskálního schodku snížil o 0,5 procentního bodu a podíl veřejného dluhu poklesl o 0,4 procentního bodu. Podle prognózy Evropské komise by se měl podíl schodku k HDP v roce 2006 zvýšit na 1,9 %, zatímco poměr veřejného dluhu k HDP by se měl zvýšit na 29,5 %. V letech 2004 a 2005 nebyl poměr schodku k HDP vyšší než poměr výdajů na veřejné investice k HDP. Slovinsko nevykazuje nadměrný schodek veřejných rozpočtů.

Pohled na období od roku 1999 (první rok, za který byly srovnatelné údaje o veřejném dluhu k dispozici) do roku 2005 ukazuje, že poměr veřejného dluhu k HDP se celkově zvýšil o 4,5 procentního bodu (viz graf 2a a tabulka 5). Zpočátku se prudce zvýšil z 24,6 % v roce 1999 na 29,7 % v roce 2002, a dále se až do roku 2005 udržoval nad 29 %. Z grafu 2b je patrné, že od

roku 2000 (první rok, za který byly srovnatelné údaje k dispozici) přispívaly k růstu veřejného zadlužení primární schodky. Úpravy vztahu mezi schodkem a zadlužením zvýšily poměr veřejného dluhu k HDP zejména v roce 2002, a to především z důvodu změn v systému rozpočtování (viz tabulka 6). Hospodářský růst a vývoj úrokového diferenciálu celkově působily ve sledovaném období na snižování veřejného zadlužení. Trendy zaznamenané od roku 2000 by mohly vypovídat o úzké vazbě mezi primárními schodky a nepříznivou dynamikou dluhu, a to bez ohledu na jeho výchozí úroveň, která byla v případě Slovinska poměrně nízká. V tomto kontextu lze poznamenat, že podíl veřejného dluhu s krátkou dobou splatnosti vzrostl v letech 1999 až 2002 na 7,7 % HDP, zatímco v období do roku 2005 pak poklesl o 2,8 procentního bodu. Podíl dluhu s krátkou dobou splatnosti je nízký a při zohlednění úrovně zadlužení je fiskální saldo relativně necitlivé na změny úrokových sazeb. I když podíl veřejného dluhu znejícího na cizí měny je vysoký, více než 95 % z něj zní na euro. Fiskální saldo je tedy relativně necitlivé na změny jiných devizových kurzů, než je kurz eura k tolaru.

Od roku 2000 (první rok, za který byly srovnatelné údaje o schodku veřejných financí k dispozici) se projevoval trend, kdy se hodnoty poměru schodku k HDP celkově zlepšovaly (viz graf 3a a tabulka 7). Od úrovně 3,9 % v roce 2000 došlo ke zhoršení na 4,3 % v roce 2001. V roce 2004 se zlepšil na 2,3 % a v roce 2005 pak na 1,8 %. Jak podrobněji ukazuje graf 3b, odhady Evropské komise naznačují, že ke změně fiskální bilance zejména v roce 2001 a v roce 2003 negativně přispívaly cyklické faktory. Necyklické změny v rozpočtovém saldu měly především v roce 2002 na tuto bilanci kladný vliv. Takovéto změny by mohly odrážet buď trvalejší strukturální změnu, nebo opatření s přechodným vlivem. Dostupné údaje naznačují, že přechodná opatření neměla v letech 2004 a 2005 žádný vliv.

Zkoumáme-li vývoj ostatních fiskálních ukazatelů, z grafu 4 a tabulky 7 je zřejmé, že úroveň celkových vládních výdajů vzrostla z 48,1 % HDP v roce 2000 (první rok, za který byly srovnatelné údaje k dispozici) na 49,0 %

v roce 2001. Poté se až do roku 2003 stabilizovala na zhruba 48 % a následně se mírně snižovala. Po roce 2001 se pokles úrokových výdajů podílel na tomto snížení zhruba jednou polovinou. Celkově byl poměr výdajů o 0,8 procentního bodu nižší v roce 2005 než v roce 2000. Vládní příjmy v letech 2000 a 2002 vzrostly o 1,1 % HDP a následně se celkově stabilizovaly. V roce 2005 dosahovaly příjmy 45,5 % HDP.

Střednědobá strategie fiskální politiky Slovinska, která je uvedena v Konvergenčním programu na období 2006–2008 z prosince 2005 a která se mírně liší od prognóz Komise (viz tabulka 4), předpokládá menší snížení rozpočtového schodku na 1,7 % HDP v roce 2006 a zvýšení dluhu vládních institucí na 29,6 % HDP. Podle plánu by měly celkové výdaje i příjmy klesnout o zhruba 0,5 % HDP v porovnání s údaji z Konvergenčního programu na rok 2005, přičemž v případě příjmů tento pokles částečně odráží postupné rušení daně ze mzdy. Tento schodek by měl být částečně kompenzován zvýšením jiných daní. V současnosti rozpočet na rok 2007 počítá se zvýšením sazeb DPH (z 8,5 % na 9 % a z 20 % na 21 %), bude-li parlamentem schváleno. V současné době nic nenasvědčuje tomu, že by se uplatňovala opatření, která by měla výrazný přechodný vliv na rozpočet pro rok 2006. V roce 2007 by měl schodek klesnout na 1,4 % HDP a dluh vládních institucí by měl setrvat na úrovni roku 2006. Pro dosažení fiskální bilance uvedené v Konvergenčním programu je třeba provádět další konsolidaci, aby Slovinsko splnilo střednědobý cíl uvedený v Paktu stability a růstu. Tento cíl je v Konvergenčním programu kvantifikován jako schodek ve výši 1 % HDP.

Pokud jde o možný budoucí vývoj veřejného dluhu, současný trend naznačuje, že vzroste, ale v dohledné budoucnosti jej lze udržet na úrovni pod 60 % HDP.

Jak vyplývá z tabulky 8, počítá se s výrazným stárnutím populace. Poslední projekce Výboru pro hospodářskou politiku a Evropské komise³

³ „The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)“, Výbor pro hospodářskou politiku a Evropská komise (2006).

předpokládají, že ve Slovinsku bude docházet k výraznému zvyšování veřejných výdajů spojených s demografickým vývojem, a to o 9,7 procentního bodu HDP v období do roku 2050. Řešení tohoto problému je nutné a bylo by snazší, kdyby byl ve veřejných financích vytvořen dostatečný manévrovací prostor dříve, než podle projekcí ke zhoršení demografické situace dojde.

Pokud jde o další úkoly ve fiskální oblasti, pro Slovinsko je důležité realizovat zdravou fiskální konsolidaci, která by také snížila možné poptávkové tlaky v ekonomice, a to zejména při zrychlujícím růstu úvěrů a sblížování krátkodobých úrokových sazeb. Strukturu výdajů ve Slovinsku lze charakterizovat jako poměrně rigidní, což může bránit rozpočtové konsolidaci. Podle údajů Evropské komise datovaných z konce roku 2003 dosahovaly explicitní potenciální závazky (především v podobě státních záruk poskytnutých veřejným subjektům na financování infrastruktury a na exportní záruky) zhruba 8 % HDP a zdá se, že tato hodnota v letech 2004 a 2005 o něco vzrostla. Pro odhad celého rozsahu potenciálních závazků však není k dispozici žádná dohodnutá metodika a odhady se mohou značně lišit.

2.2.3 VÝVOJ DEVIZOVÉHO KURZU

Slovinský tolar se účastní ERM II s účinností od 28. června 2004, tzn. zhruba 22 měsíců z dvouletého referenčního období od května 2004 do dubna 2006 (viz tabulka 9a). Centrální parita slovinské měny byla stanovena na 239,64 tolarů za euro, což v době vstupu představovalo tržní kurz. Fluktuální pásmo kolem centrální parity bylo stanoveno na $\pm 15\%$.

Na počátku referenčního období, před vstupem tolaru do ERM II, uplatňovaly slovinské orgány kurzovou politiku vůči euru, v rámci které docházelo k postupně zpomalujícímu oslabování směnného kurzu tolaru vůči euru. Tato politika, která se uplatňovala i v předchozích letech, se řídila nekrytou úrokovou paritou a jejím cílem

bylo posílení procesu nominální konvergence. Po vstupu do ERM II byla postupně opuštěna. Tolar se od vstupu do ERM II obchodoval ve velmi úzkém rozpětí blízko své centrální parity vůči euru (viz graf 5). V rámci mechanismu ERM II Slovinsko nedevalvovalo z vlastního podnětu centrální paritu své měny vůči euru. Krátce po vstupu do ERM II Banka Slovenije přechodně intervenovala na devizových trzích, aby signalizovala svůj záměr udržet nominální kurz tolaru blízko centrální parity. Během sledovaného období byla centrální banka schopna udržet stabilitu kurzu tolaru vůči euru, přičemž domácí krátkodobé úrokové sazby udržovala na vyšší úrovni, než na jaké se pohybovaly v eurozóně. Volatilitě měny se bránila prostřednictvím své facility měnových swapů, která umožňuje komerčním bankám získávat likviditu v domácí měně prostřednictvím sedmidenních měnových swapů u centrální banky. Prémie účtované z těchto operací prováděných ve spojení se sterilizačními operacemi založenými na tolarových pokladničních poukázkách umožňovaly udržovat značný rozdíl mezi krátkodobými úrokovými sazbami ve Slovinsku a v eurozóně. Tento rozdíl lze v malém rozsahu vysvětlit také rizikovými premii. Ke snížení částky kumulovaných splatných swapů prováděla centrální banka příležitostně přímé nákupy cizích měn, což představovalo celkově významné čisté nákupy cizích měn za účelem absorbování potenciálních tlaků na posílení měny. Během referenčního období byla volatilita kurzu tolaru vůči euru velmi nízká (viz tabulka 9b). Od vstupu do ERM II postupně klesal diferenciál krátkodobých úrokových sazeb vůči tříměsíční sazbě EURIBOR, ale v posledním čtvrtletí roku 2005 dosahoval 1,7 procentního bodu. Poté, co Banka Slovenije snížila v únoru a březnu 2006 měnověpolitické úrokové sazby o kumulativních 50 bazických bodů, poklesl tento diferenciál v dubnu 2006 na 0,7 procentního bodu.

Kurzová politika Slovinska vůči euru způsobovala před vstupem do ERM II neustálý pokles také nominálního efektivního kurzu tolaru. Tento pokles odrážel značné inflační diferenciály mezi Slovinskem a eurozónou v minulosti. V důsledku

toho se v dubnu 2006 reálný kurz tolaru, a to jak bilaterálně vůči euru, tak v efektivní hodnotě, pohyboval blízko historickým průměrům počítaným od ledna 1996 a od vzniku eura (viz tabulka 10). Tyto ukazatele by však měly být interpretovány obezřetně, neboť Slovinsko v referenčním období procházelo procesem přechodu k tržní ekonomice, což komplikuje jakékoli historické hodnocení vývoje reálných kurzů.

Pokud jde o vývoj dalších vnějších veličin, v posledních deseti letech dosahovalo Slovinsko v průměru celkově vyrovnanou pozici na běžném i kapitálovém účtu. Výjimkou byla léta 1999 a 2000, kdy vykázalo schodek kolem 3 % HDP. Následně se v letech 2001 a 2002 dostal běžný i kapitálový účet platební bilance do mírného přebytku. Od roku 2003 však vykazuje schodek v rozmezí od 1 do 2,5 % HDP (viz tabulka 11). V posledních deseti letech byl čistý příliv přímých zahraničních investic do Slovinska jen mírný. Jeho čistá investiční pozice vůči zahraničí byla negativní, v roce 2005 kulminovala na 19,3 % HDP.

Slovinsko má malou, otevřenou ekonomiku, která podle posledních dostupných údajů vykazuje poměr zahraničního obchodu se zbožím a službami k HDP na úrovni 64,8 % u vývozu a 65,3 % u dovozu. V roce 2005 se vývoz zboží do eurozóny podílel na celkovém vývozu 52,9 %, do EU pak 66,4 %. Dovoz z eurozóny se podílel na celkovém dovozu v roce 2005 66,7 %, z EU dosáhl 78,2 %.

2.2.4 VÝVOJ DLOUHODOBÝCH ÚROKOVÝCH SAZEB

Během referenčního období od dubna 2005 do března 2006 dosahovaly dlouhodobé úrokové sazby ve Slovinsku v průměru 3,8 %, což je výrazně pod referenční hodnotou kritéria úrokových sazeb, která činí 5,9 % (viz tabulka 12).

V posledních letech vykazují dlouhodobé úrokové sazby celkově klesající trend (viz graf 6a).⁴ Diferenciál dlouhodobých úrokových sazeb ve Slovinsku vůči průměru eurozóny se

v důsledku toho od roku 2002 neustále snižoval (viz graf 6b) a v březnu 2006 dosáhl zhruba 0,1 procentního bodu. Hlavními faktory tohoto trendu bylo snížení hospodářské a finanční nejistoty v důsledku obezřetné fiskální a měnové politiky a pokles inflačního diferenciálu mezi Slovinskem a eurozónou. Ke zúžení diferenciálu dlouhodobých úrokových sazeb přispěla i očekávání trhu související s brzkým vstupem Slovinska do ERM II, k němuž došlo v červnu 2004, i od té doby poměrně stálý kurz tolaru vůči euru. K procesu konvergence úrokových sazeb přispělo také očekávání, že dojde k zavedení eura. Celkově lze konstatovat, že dlouhodobé úrokové sazby ve Slovinsku se neustále přibližovaly k úrovni eurozóny, a odrážely tak důvěru v celkový hospodářský a fiskální vývoj v zemi i důvěryhodnou měnovou a kurzovou politiku.

4 Březen 2002 je první měsíc, za který jsou k dispozici údaje o referenční dlouhodobé úrokové sazbě ve Slovinsku.

2.2.5 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

SLOVINSKO

1 CENOVÝ VÝVOJ

Tabulka 1: Inflace měřená pomocí HICP

Graf 1: Cenový vývoj

Tabulka 2: Míra inflace a související ukazatele

Tabulka 3: Aktuální vývoj a prognózy inflace

a) Aktuální vývoj HICP

b) Prognózy inflace

2 FISKÁLNÍ VÝVOJ

Tabulka 4: Fiskální pozice vládních institucí

Graf 2: Hrubý dluh vládních institucí

a) Hodnoty

b) Meziroční změna a její příčiny

Tabulka 5: Hrubý dluh vládních institucí – struktura

Graf 3: Přebytek (+) / schodek (-) vládních institucí

a) Hodnoty

b) Meziroční změna a její příčiny

Tabulka 6: Úpravy vztahu mezi schodkem a zadlužením vládních institucí

Graf 4: Příjmy a výdaje vládních institucí

Tabulka 7: Rozpočtová pozice vládních institucí

Tabulka 8: Projekce fiskální zátěže způsobené stárnutím populace

3 VÝVOJ DEVIZOVÉHO KURZU

Tabulka 9: a) Stabilita devizového kurzu

b) Hlavní ukazatele tlaku na kurz slovinského tolaru

Graf 5: Slovinský tolar – odchylka od centrální parity ERM II

Tabulka 10: Slovinský tolar – vývoj reálného devizového kurzu

Tabulka 11: Vývoj ve vztahu k zahraničí

4 VÝVOJ DLOUHODOBÝCH ÚROKOVÝCH SAZEB

Tabulka 12: Dlouhodobé úrokové sazby

Graf 6: a) Dlouhodobá úroková sazba (LTIR)

b) Diferenciál LTIR a inflace měřené HICP vůči eurozóně

1 CENOVÝ VÝVOJ

Tabulka 1 Inlace měřená pomocí HICP

(průměrné procentní změny za rok)

	2005 pros.	2006 led.	2006 únor	2006 břez.	dub. 2005 – břez. 2006
Inlace měřená pomocí HICP	2,4	2,6	2,3	2,0	2,3
Referenční hodnota ¹⁾					2,6
Eurozóna ²⁾	2,2	2,4	2,3	2,2	2,3

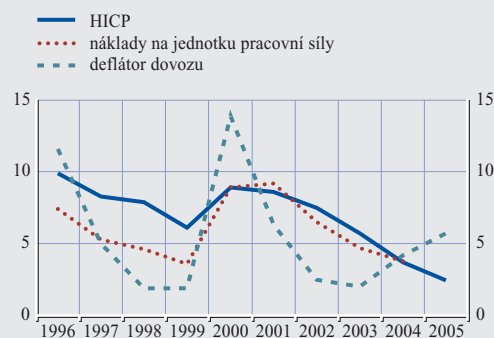
Zdroj: Evropská komise (Eurostat).

1) Výpočet za období od dubna 2005 do března 2006 je založen na nevážených aritmetických průměrech ročních procentních změn v HICP za Polsko, Finsko a Švédsko, plus 1,5 procentního bodu.

2) Údaje za eurozónu jsou zařazeny pouze pro informační účely.

Graf 1 Cenový vývoj

(průměrné procentní změny za rok)

Zdroj: Evropská komise (Eurostat) a národní údaje.

Tabulka 2 Míra inflace a související ukazatele

(průměrné procentní změny za rok, pokud není uvedeno jinak)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ukazatele inflace										
HICP	9,9	8,3	7,9	6,1	8,9	8,6	7,5	5,7	3,7	2,5
HICP bez nezpracovaných potravin a energií	-	-	-	-	-	7,4	8,4	6,3	3,7	1,3
Index spotřebitelských cen	9,8	8,4	7,9	6,2	8,9	8,4	7,5	5,6	3,6	2,5
Index spotřebitelských cen bez změn v nepřímých daních	-	-	-	-	7,9	8,3	6,5	5,3	3,4	2,3
Deflátor soukromé spotřeby	10,7	8,6	6,8	6,4	7,9	7,7	7,9	5,4	3,5	1,6
Deflátor HDP	11,1	8,4	6,8	6,4	5,4	8,7	7,9	5,8	3,2	1,0
Ceny výrobců ¹⁾	6,1	6,0	6,1	2,2	7,7	8,9	5,1	2,6	4,3	2,7
Související ukazatele										
Růst reálného HDP	3,7	4,8	3,9	5,4	4,1	2,7	3,5	2,7	4,2	3,9
HDP na osobu, přepočteno PPS ²⁾ (eurozóna = 100)	63,2	65,0	65,8	67,6	67,0	68,0	69,2	70,8	74,1	.
Komparativní cenová úroveň	68,8	70,9	73,3	73,6	73,2	73,0	74,7	75,7	73,8	.
Mezera výstupu ³⁾	-	0,1	0,2	1,2	1,0	-0,3	-0,5	-1,6	-1,2	-0,9
Míra nezaměstnanosti (%) ⁴⁾	6,9	6,9	7,4	7,3	6,7	6,2	6,3	6,7	6,3	6,3
Náklady na jednotku pracovní síly, celá ekonomika	7,3	5,3	4,6	3,6	8,9	9,2	6,5	4,7	3,8	.
Náhrady na zaměstnance, celá ekonomika	13,6	12,6	8,9	7,7	12,4	11,6	8,5	7,8	7,7	.
Produktivita práce, celá ekonomika	5,9	6,9	4,1	3,9	3,3	2,2	1,9	2,9	3,7	3,1
Deflátor dovozu zboží a služeb	11,6	5,0	1,9	1,9	13,9	6,3	2,5	2,0	4,2	5,7
Nominální efektivní devizový kurz ⁵⁾	-9,8	-5,5	-1,2	-6,4	-9,3	-5,1	-2,8	0,5	-0,9	-0,8
Peněžní zásoba (M3) ⁶⁾	19,7	20,0	19,1	10,2	17,2	29,4	10,6	6,5	8,6	-3,0
Úvěry od bank ⁶⁾	20,2	14,2	26,9	29,9	18,8	18,7	10,2	16,4	17,0	23,7
Ceny akcií (SBI index) ⁶⁾	-18,3	18,7	21,4	5,9	0,1	19,0	55,2	17,7	24,7	-5,6
Ceny bytových nemovitostí	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Zdroje: Evropská komise (Eurostat), národní údaje (CPI, ceny bytových nemovitostí) a Evropská komise (mezera výstupu)

1) Průmysl celkem bez stavebnictví, domácí tržby.

2) PPS = standard kupní síly.

3) Procento potenciálního HDP – kladné znaménko znamená, že skutečný HDP je nad potenciálním HDP.

4) Definice odpovídá předpisům Mezinárodní organizace práce.

5) Kladné (záporné) znaménko znamená apreciaci (depreciaci).

6) Roční tempa růstu ke konci období, sestavuje ECB.

Tabulka 3 Aktuální vývoj a prognózy inflace

(procentní změny za rok)

a) Aktuální vývoj HICP

	2005		2006		
	list.	pros.	led.	únor	břez.
HICP					
Procentní změny za rok	2,1	2,4	2,6	2,3	2,0
Změna v průměru za poslední 3 měsíce v porovnání s předchozími 3 měsíci, anualizované tempo, sezónně upraveno	4,8	2,8	0,8	0,3	0,7
Změna v průměru za posledních 6 měsíců v porovnání s předchozími 6 měsíci, anualizované tempo, sezónně upraveno	2,8	3,0	2,8	2,9	2,4

Zdroj: Evropská komise (Eurostat) a výpočty ECB.

b) Prognózy inflace

	2006	2007
HICP, Evropská komise (jaro 2006)	2,4	2,5
CPI, OECD (prosinec 2005) ¹⁾	-	-
CPI, MMF (duben 2006)	2,4	2,4
CPI, Consensus Economics (březen 2006)	2,3	2,1

Zdroj: Evropská komise, OECD, MMF, Consensus Economics.

1) Slovinsko není členem OECD.

2 FISKÁLNÍ VÝVOJ

Tabulka 4 Fiskální pozice vládních institucí

(v % HDP)

	2004	2005	2006 ¹⁾
Přebytek (+)/schodek (-) vládních institucí	-2,3	-1,8	-1,9
<i>Referenční hodnota</i>	-3,0	-3,0	-3,0
Přebytek/schodek po odečtení vládních investičních výdajů ²⁾	1,1	1,5	1,5
Hrubý dluh vládních institucí	29,5	29,1	29,9
<i>Referenční hodnota</i>	60,0	60,0	60,0

Zdroj: Evropská komise a výpočty ECB.

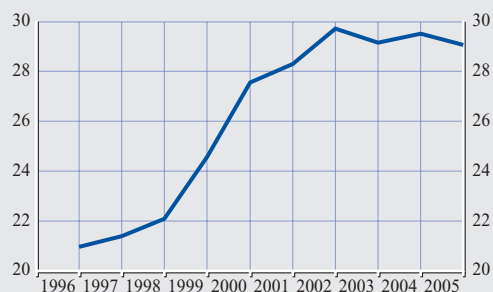
1) Projekce Evropské komise.

2) Kladné znaménko znamená, že vládní schodek je nižší než investiční výdaje.

Graf 2 Hrubý dluh vládních institucí

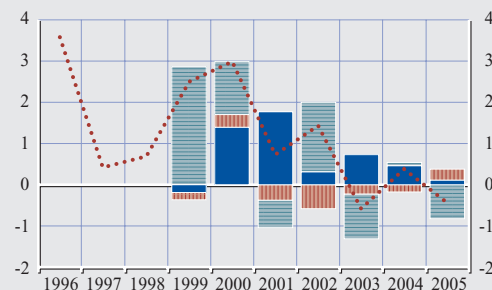
(v % HDP)

a) Hodnoty

b) Meziroční změna a její příčiny

— primární saldo
 ■ diferencál růstu/úrokových sazeb
 ■ úprava vztahu mezi schodkem a dluhem
 ..... změna celkem

Zdroj: Evropská komise a ECB.

Poznámka: Záporné hodnoty v grafu 2b představují podíl příslušného faktoru na snížení poměru dluhu k HDP, kladné hodnoty představují příspěvek k jeho zvýšení. Dluh před rokem 1999 není srovnatelný s dluhem od roku 1999 a schodek před rokem 2002 není srovnatelný se schodkem od roku 2002, a to z důvodu změn v metodice a zdrojích.

Tabulka 6 Úpravy vztahu mezi schodkem a zadlužením vládních institucí

(v % HDP)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Změna v dluhu vládních institucí	5,9	2,9	2,8	4,9	5,2	3,6	4,4	1,8	2,4	0,9
Přebytek (+) / schodek (-) vládních institucí	-	-	-	-2,0	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8
Úprava vztahu mezi schodkem a zadlužením	-	-	-	2,9	1,3	-0,7	1,7	-1,1	0,1	-0,8
Čisté pořízení (+) / čistý prodej (-) finančních aktiv	-	-	-	0,9	0,6	-0,4	0,1	-2,2	2,0	-0,9
Oběživo a vklady	-	-	-	0,7	0,8	0,7	3,0	-1,1	0,3	-0,9
Úvěry a cenné papíry jiné než akcie	-	-	-	0,3	0,1	-0,2	0,7	-0,1	-0,1	0,2
Akcie a jiné cenné papíry	-	-	-	-0,1	-0,2	-0,2	-3,9	-0,7	-0,1	-0,6
Privatizace	-	-	-	-	-0,9	-0,7	-3,6	-0,7	-0,6	-1,1
Kapitálové dotace	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostatní	-	-	-	-	0,7	0,5	-0,4	-0,1	0,5	0,5
Ostatní finanční aktiva	-	-	-	-0,1	0,0	-0,8	0,3	-0,3	1,9	0,4
Změny z přecenění dluhu vládních institucí	-	-	-	0,8	1,1	0,7	1,1	0,3	-0,8	0,0
Zisky (-) / ztráty (+) z devizových prostředků	-	-	-	0,9	1,3	0,9	0,5	0,3	0,2	0,0
Ostatní vlivy přecenění ¹⁾	-	-	-	-0,1	-0,2	-0,1	0,6	0,0	-1,0	0,0
Ostatní změny v dluhu vládních institucí²⁾	-	-	-	1,2	-0,4	-1,0	0,5	0,9	-1,1	0,1

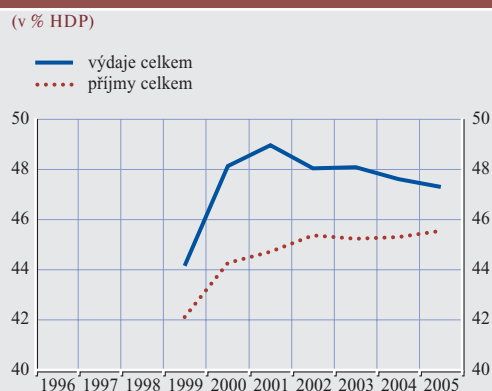
Zdroj: ESCB a Evropská komise.

Poznámka: Rozdíly mezi celkovými částkami a mezisoučty jsou způsobeny zaokrouhlováním. Změna dluhu a schodku před rokem 2000 není srovnatelná se změnou od roku 2000, a to z důvodu změn v metodice a zdrojích.

1) Zahnuje rozdíl mezi nominální a tržní hodnotou dluhu vládních institucí v době emise.

2) Transakce s ostatními závazky (vládní závazky), sektorová reklasifikace, statistická diskrepance. Tato položka může obsahovat i některé případy převzetí dluhu.

Graf 4 Příjmy a výdaje vládních institucí

Zdroj: ESCB.

Poznámka: Příjmy a výdaje před rokem 2000 nejsou srovnatelné s příjmy a výdaji od roku 2000, a to z důvodu změn v metodice a zdrojích.

Tabulka 7 Rozpočtová pozice vládních institucí

(v % HDP)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Příjmy celkem	-	-	-	42,1	44,3	44,7	45,4	45,2	45,3	45,5
Běžné příjmy	-	-	-	41,9	44,1	44,5	45,2	45,1	45,1	45,3
Přímé daně	-	-	-	9,1	7,5	7,6	7,9	8,2	8,4	8,6
Nepřímé daně	-	-	-	16,2	16,3	16,1	16,4	16,6	16,2	16,2
Příspěvky na sociální zabezpečení	-	-	-	14,3	15,0	15,2	15,1	15,0	15,0	15,2
Ostatní běžné příjmy	-	-	-	2,3	5,3	5,5	5,8	5,4	5,5	5,3
Kapitálové příjmy	-	-	-	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
Výdaje celkem	-	-	-	44,1	48,1	49,0	48,0	48,1	47,6	47,3
Běžné výdaje	-	-	-	39,4	43,2	44,3	43,8	43,3	43,0	43,1
Náhrady zaměstnancům	-	-	-	10,5	11,6	12,2	12,0	12,1	12,0	12,1
Sociální dávky jiné než naturální	-	-	-	.	17,0	17,0	17,1	17,0	16,9	16,9
Splatné úroky	-	-	-	2,2	2,5	2,5	2,4	2,1	1,9	1,6
z čehož: swapy a FRA	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostatní běžné výdaje	-	-	-	.	12,1	12,6	12,4	12,1	12,3	12,4
Kapitálové výdaje	-	-	-	4,8	4,9	4,7	4,2	4,7	4,6	4,2
Přebytek (+) / schodek (-)	-	-	-	-2,0	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8
Primární saldo	-	-	-	0,2	-1,4	-1,8	-0,3	-0,7	-0,5	-0,1
Přebytek/schodek, bez vládních investičních výdajů	-	-	-	0,7	-0,7	-1,1	0,3	0,5	1,1	1,5

Zdroj: ESCB a Evropská komise.

Poznámka: Rozdíly mezi celkovými částkami a mezisoučty jsou způsobeny zaokrouhlováním. Splatné úroky vykázané v rámci postupu při nadměrném schodku. Položka „swapy a FRA“ se rovná rozdílu mezi úrokem (nebo schodkem/přebytkem), tak jak je definován v postupu při nadměrném schodku, a tím, jak je definován v ESA 95. Viz nařízení (ES) č. 2558/2001 Evropského parlamentu a Rady o nové klasifikaci vyrovnávacích plateb v rámci swapových dohod a dohod o budoucích úrokových sazbách (forward rate agreements). Příjmy, výdaje a přebytek/schodek před rokem 2000 nejsou srovnatelné s příjmy, výdaji a přebytkem/schodkem od roku 2000, a to z důvodu změn v metodice a zdrojích.

Tabulka 8 Projekce fiskální zátěže způsobené stárnutím populace

(v %)	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Zastoupení občanů v důchodovém věku (obyvatelé ve věku 65 let a více v poměru k obyvatelstvu ve věku 15–64 let)	21,4	23,6	30,8	40,4	47,7	55,6
Změna ve vládních výdajích v souvislosti se stárnutím populace oproti roku 2004 (v % HDP)	-	-0,2	1,3	4,4	7,5	9,7

Zdroj: Evropská komise (2006) „The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)“. Zpráva vypracovaná Výborem pro hospodářskou politiku a Evropskou komisí (DG ECFIN).

3 VÝVOJ DEVIZOVÉHO KURZU

Tabulka 9 a) Stabilita devizového kurzu

Členství v mechanismu směnných kurzů (ERM II)		ano
Členství od		28. červen 2004
Devalvace dvoustranné centrální parity z vlastního podnětu		ne
Maximální odchylky směrem nahoru a dolů ¹⁾	maximální odchylka nahoru	maximální odchylka dolů
Období od 28. června 2004 do 28. dubna 2006		
EUR	0,1	-0,2

Zdroj: ECB.

1) Maximální odchylky od centrální parity ERM II v %. Desetidenní klouzavý průměr denních údajů během obchodování.

b) Hlavní ukazatele tlaku na kurz slovinského tolaru

(průměr za tříměsíční období končící v daném měsíci)

	2004		2005				2006	
	čec.	řij.	led.	dub.	čec.	řij.	led.	dub.
Volatilita devizového kurzu ¹⁾	0,4	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
Diferenciál krátkodobých úrokových saze ²⁾	2,3	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,6	0,9

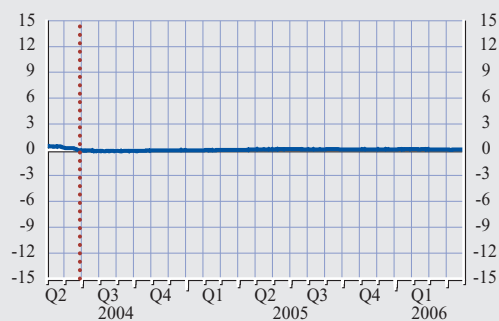
Zdroj: Národní údaje a výpočty ECB.

1) Aanalizovaná měsíční směrodatná odchylka (v %) denních procentních změn devizového kurzu vůči euru.

2) Diferenciál (v procentních bodech) mezi tříměsíčními mezibankovními úrokovými sazbami a tříměsíční sazbou EURIBOR.

Graf 5 Slovinský tolar – odchylka od centrální parity ERM II

(denní údaje, procentní odchylka, období od 1. května 2004 do 28. dubna 2006)

Zdroj: ECB.

Poznámka: Svislá čára označuje datum vstupu do ERM II (28. června 2004). Kladná/záporná odchylka od centrální parity znamená, že se měna nachází na silné/slabe straně pásma. Flukтуаční pásmo pro Slovinský tolar je $\pm 15\%$. Odchylky před 28. červnem 2004 jsou zakresleny vůči centrální paritě slovinského tolaru stanovené při vstupu do ERM II.

Tabulka 10 Slovinský tolar – vývoj reálného devizového kurzu

(měsíční údaje, procentní odchylky, duben 2006 ve srovnání s různými referenčními obdobími)

	průměr leden 1996 až duben 2006	průměr leden 1999 až duben 2006
Reálný dvoustranný devizový kurz vůči euru ¹⁾	1,7	0,4
<i>Memo položky:</i>		
Nominální efektivní devizový kurz ²⁾	-12,2	-5,5
Reálný efektivní devizový kurz ^{1), 2)}	3,2	2,6

Zdroj: ECB.

Poznámka: Kladné znaménko znamená apreciaci, záporné depreciaci.

1) Na základě vývoje HICP a CPI.

2) Efektivní devizový kurz vůči eurozóně, členským státům EU mimo eurozónu a deseti ostatním hlavním obchodním partnerům.

Tabulka 11 Vývoj ve vztahu k zahraničí

(v % HDP, není-li uvedeno jinak)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Saldo běžného a kapitálového účtu	0,2	0,3	-0,6	-3,3	-2,7	0,2	0,8	-1,0	-2,5	-1,5
Kombinované saldo přímých a portfoliových investic ¹⁾	3,9	2,7	1,5	1,8	1,2	1,5	6,2	-1,4	-1,3	-4,6
Saldo přímých investic	0,8	1,5	1,1	0,3	0,4	1,1	6,5	-0,5	0,8	-0,1
Saldo portfoliových investic	3,1	1,2	0,4	1,6	0,8	0,3	-0,3	-0,9	-2,2	-4,5
Čistá investiční pozice vůči zahraničí	-2,7	-2,1	-4,6	-9,9	-12,5	-6,7	-2,6	-11,2	-16,2	-19,3
Vývoz zboží a služeb ²⁾	51,3	53,0	52,7	48,8	55,5	57,2	57,1	55,8	60,1	64,8
Dovoz zboží a služeb ²⁾	52,2	53,7	54,1	52,9	59,0	57,8	55,6	55,8	61,3	65,3
Vývoz zboží do eurozóny ^{3), 4)}	61,4	60,4	62,1	62,3	60,0	57,6	55,1	54,4	53,0	52,9
Dovoz zboží z eurozóny ^{3), 4)}	63,7	63,2	65,1	63,4	62,5	63,5	64,0	63,5	69,1	66,7
<i>Memo položky:</i>										
Vývoz zboží do EU25 ^{3), 4)}	70,3	69,5	71,8	72,9	71,2	69,6	67,5	66,9	66,0	66,4
Dovoz zboží z EU25 ^{3), 4)}	74,2	74,9	76,1	76,4	75,9	76,1	76,4	75,6	81,3	78,2

Zdroj: ESCB a Evropská komise (Eurostat).

1) Rozdíly mezi celkovými částkami a mezisoučty jsou způsobeny zaokrouhlováním.

2) Statistika platební bilance.

3) Statistika zahraničního obchodu.

4) Jako procento celkového vývozu/dovozu.

4 VÝVOJ DLOUHODOBÝCH ÚROKOVÝCH SAZEB

Tabulka 12 Dlouhodobé úrokové sazby

(%; průměr za sledované období)

	2005 pros.	led.	2006 únor	břez.	dub. 2005 – břez. 2006
Dlouhodobá úroková sazba	3.7	3.7	3.7	3.8	3.8
Referenční hodnota ¹⁾					5.9
Eurozóna ²⁾	3.4	3.4	3.6	3.7	3.4

Zdroj: ECB a Evropská komise.

1) Výpočet za období duben 2005 až březen 2006 vychází z neváženého aritmetického průměru úrovně úrokových sazeb Polska, Finska a Švédska, plus 2 procentní body.

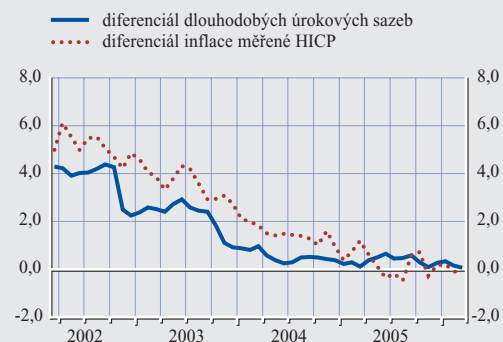
2) Průměr za eurozónu je uveden pouze pro informační účely.

Graf 6

a) Dlouhodobá úroková sazba (LTIR)
(měsíční průměry v %)

b) diferenciál LTIR a inflace měřené HICP vůči eurozóně
(měsíční průměry v procentních bodech)

Zdroj: ECB a Evropská komise.

Poznámka: Harmonizované dlouhodobé úrokové sazby jsou k dispozici pouze od března 2002.

STATISTICKÁ METODIKA PRO VÝPOČET KONVERGENČNÍCH UKAZATELŮ

Pro posouzení procesu konvergence je zásadní kvalita a důvěryhodnost použitých statistických údajů. Sestavování a vykazování statistických údajů, zejména pokud jde o údaje o veřejných financích, nesmí podléhat politickým tlakům. Jednou z priorit členských států by mělo být posouzení kvality a důvěryhodnosti jejich statistik, aby se zajistilo, že při jejich přípravě funguje odpovídající systém pojištění, a aby byly v oblasti statistiky aplikovány určité kvalitativní standardy a standardy řízení.

Očekává se, že tzv. Pracovní zásady (Code of Practice) pro statistické úřady jednotlivých zemí i ES (dále jen „Zásady“) posílí nezávislost, důvěryhodnost a zodpovědnost národních statistických úřadů a pomohou zvýšit důvěru v kvalitu údajů o fiskálním vývoji.¹ Tyto Zásady přinášejí náročnější požadavky než minimální standardy a pro přípravu statistik v národních statistických úřadech doporučují některé institucionální a organizační úpravy. Jejich cílem je také zvýšit kvalitu údajů a podpořit používání nejlepších mezinárodních statistických pravidel, metod a postupů.

Kvalita a důvěryhodnost primárních konvergenčních ukazatelů, resp. statistických údajů, ze kterých vycházejí, je vyhodnocena v této příloze. Toto hodnocení vychází z některých institucionálních faktorů ovlivňujících kvalitu a důvěryhodnost údajů a obecně poskytuje informace o metodice výpočtu konvergenčních ukazatelů a o tom, nakolik výchozí statistické údaje odpovídají standardům, jejichž splnění je nezbytné pro správné vyhodnocení procesu konvergence.

1 INSTITUCIONÁLNÍ FAKTORY TÝKAJÍCÍ SE KVALITY STATISTICKÝCH ÚDAJŮ POUŽITÝCH PRO HODNOCENÍ PROCESU KONVERGENCE

Výše uvedené Zásady odkazují na celou řadu pravidel, která musí být zavedena v praxi. Mezi tato pravidla patří také institucionální faktory jako odborná nezávislost, mandát pro sběr statistických údajů, dostatečné prostředky, odhodlání pro zajišťování kvalitních údajů,

důvěrnost statistických údajů a nezávislost a objektivita. Tato pravidla se také vztahují na statistické postupy a vykazované údaje.²

Během roku 2005 provedl Eurostat a národní statistické úřady pomocí dotazníku interní hodnocení, nakolik splňují požadavky vymezené v Zásadách. Přehled několika institucionálních faktorů, které souvisejí s kvalitou statistických údajů, zejména vymezení právní nezávislosti národních statistických úřadů, administrativního dohledu nad nimi a rozpočtové samostatnosti, právního mandátu ke sběru statistických údajů a právních ustanovení týkajících se důvěrnosti statistických údajů, je obsažen v tabulce 1.³

2 INFLACE MĚŘENÁ POMOCÍ HICP

Tato část se zabývá metodikou výpočtu a kvalitou údajů, které slouží k měření cenového vývoje, konkrétně harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP). HICP byl vytvořen pro účely srovnatelnosti hodnocení konvergence v oblasti cenové stability. Zveřejňuje jej Evropská komise (Eurostat) pro všechny členské státy.⁴ HICP zachycující eurozónu jako celek je od ledna 1999 hlavním měřítkem cenového vývoje pro účely jednotné měnové politiky ECB.

1 Viz „Doporučení Komise o nezávislosti, bezúhonnosti a odpovědnosti vnitrostátních statistických úřadů a statistického úřadu Společenství“, KOM(2005) 217 v konečném znění, Evropská komise, Brusel, 25. května 2005.

2 Mezi pravidla týkající se statistických postupů patří správná metodika, vhodné statistické procesy, přiměřená statistická zátěž na zpravodajské jednotky a efektivní využívání vynaložených prostředků. Pravidla týkající se vykazovaných údajů odpovídají kvalitativním požadavkům na statistické údaje, které vydal Eurostat. Patří mezi ně relevantnost, přesnost, spolehlivost, včasnost, koherentnost a srovnatelnost, přístupnost a jednoznačnost. Viz <http://epp.eurostat.cec.eu.int> (duben 2006).

3 Některé informace o institucionální podobě těchto statistických úřadů byly převzaty z jejich internetových stránek: <http://epp.eurostat.cec.eu>, <http://www.std.it> a <http://www.stat.si> (duben 2006).

4 Podrobnější údaje o metodických aspektech HICP naleznete v publikaci „Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs) – A Short Guide for Users“, kterou vydal Úřad pro úřední tisky Evropských společenství v Lucemburku v roce 2004.

Tabulka 1 Kvalita a důvěryhodnost primárních ukazatelů konvergence

	Litva	Slovensko
Institucionální faktory týkající se kvality a důvěryhodnosti statistických údajů použitých při hodnocení procesu konvergence		
Právní nezávislost národních statistických úřadů	Podle čl. 4 Zákona o statistice jsou statistické údaje založeny na zásadách objektivitu, odborné nezávislosti, metodické transparentnosti, plnění mezinárodních klasifikací a norem a důvěrnosti. Ředitelé statistického úřadu jmenuje předseda vlády na základě oficiálního výběrového řízení podle zákona o státních úřednících, funkční období není omezeno.	Podle čl. 2 Národního statistického zákona mají být statistické údaje sestavovány podle zásad neutrality, objektivitu, odborné nezávislosti, racionality, statistické důvěrnosti a transparentnosti. Ředitelé statistického úřadu jmenuje předseda vlády na základě doporučení ministerstva financí, funkční období je pevně stanoveno (pět let, opětovné jmenování je možné).
Administrativní dohled a rozpočtová samostatnost	Statistický úřad je institucí spadající pod Vládu Litevské republiky. Má rozpočtovou samostatnost na základě roční částky vyčleněné ze státního rozpočtu.	Statistický úřad je vládním úřadem, odpovídá přímo předsedovi vlády. Má rozpočtovou samostatnost na základě roční částky vyčleněné ze státního rozpočtu.
Právní mandát ke sběru statistických údajů	Statistický zákon vymezuje hlavní zásady pro sběr údajů.	Národní statistický zákon vymezuje hlavní zásady pro sběr údajů.
Právní ustanovení týkající se důvěrnosti statistických údajů	Důvěrnost údajů je zajištěna na základě čl. 13 Statistického zákona. Viz také pravidla a předpisy pro klasifikaci statistických údajů jako důvěrných dokumentů a pro jejich používání (Litevský statistický úřad).	Podle čl. 34 Národního statistického zákona je zajištěna důvěrnost statistických údajů.
Inflace měřená pomocí HICP		
Plnění minimálních právních standardů	Potvrzeno Eurostatem v roce 2004 (28. zasedání CMFB, červen 2004, sledování sladění HICP – postupová zpráva) a v roce 2006.	Potvrzeno Eurostatem v roce 2004 (28. zasedání CMFB, červen 2004, sledování sladění HICP – postupová zpráva) a v roce 2006.
Další faktory	V roce 2006 vydala Litva revidované údaje o HICP za období 1996 až 2000. Rozsah údajů a jejich relativní váhy odpovídají standardům používaným od roku 2001.	Slovensko poskytlo zpětné údaje za období 1995 až 1999 pro celkový index a pro 12 dílčích indexů COICOP na základě definice a rozsahu údajů indexu spotřebitelských cen.
Statistika veřejných financí		
Rozsah údajů	Údaje o příjmech a výdajích, schodku a dluhu byly poskytnuty za období 1996 až 2005.	Údaje o příjmech, výdajích a schodku nebyly poskytnuty za období před rokem 1999.
Nedořešené statistické otázky	Podle nejnovějších informací zřejmě neexistují v Litvě žádné statistické nedostatky, které by bylo třeba dořešit.	Vliv změny zachycování DPH v rozpočtu na vztah mezi schodkem a dluhem v roce 2002 je nadále předmětem diskuze.
Konzistentnost statistiky veřejných financí	Žádná nekonzistentnost nebyla zaznamenána.	Údaje za čisté transakce s finančními aktivy/pasivy za období 1999 až 2001 neodpovídají údajům za transakce s aktivy a transakce s pasivy.
Vztah mezi schodkem a dluhem	Nebyly zjištěny žádné závažné nedostatky.	Transakce Maastrichtského dluhu za období 1999 až 2001 jsou vykazovány v nominální hodnotě, a nikoliv v tržních cenách. Pro toto období tedy nelze provést konzistentní porovnání vývoje úvěrových požadavků a dluhu.
Instituce odpovědná za sestavení údajů o schodku a dluhu	Národní statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem financí sestavuje údaje pro hodnocení postupu při nadměrném schodku, Ministerstvo financí vydává příslušné prognózy. Národní centrální banka není do sestavování těchto údajů přímo zapojena, úzce však celý proces sleduje prostřednictvím metodických diskuzí.	Národní statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem financí sestavuje údaje pro hodnocení postupu při nadměrném schodku, Ministerstvo financí vydává příslušné prognózy. Národní centrální banka není do sestavování těchto údajů přímo zapojena, úzce však celý proces sleduje prostřednictvím metodických diskuzí.

Článek I protokolu č. 21 o kritériích konvergence, na který se odkazuje v čl. 121 Smlouvy, stanoví, že cenová konvergence se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech. V říjnu 1995 přijala Rada EU nařízení č. 2494/95 o harmonizovaných indexech spotřebitelských cen. Harmonizační opatření zavedená pro HICP navíc vycházejí z několika nařízení Rady EU a Komise. Všechny harmonizované indexy spotřebitelských cen používají stejný rozsah údajů co do sledovaných položek, území i zpravodajských subjektů (všechny tři oblasti jsou významnými příčinami rozdílů mezi národními indexy spotřebitelských cen). Společné standardy byly pro všechny země zavedeny také u jiných oblastí (například u zachycování nového zboží a služeb).

Harmonizované indexy spotřebitelských cen jsou každoročně aktualizovány podle relativních vah jednotlivých výdajů (případně jsou aktualizace prováděny méně často, pokud nemá změna na index významný vliv). Zachycují veškeré zboží a služby zahrnuté do konečných spotřebních peněžních výdajů domácností. Tyto výdaje jsou odvozeny od ukazatele konečných spotřebních výdajů domácností, který se používá v národních účtech, nezahrnují se do nich však náklady na bydlení, v případě že jde o bydlení ve vlastní nemovitosti. Sledované ceny jsou ceny, které domácnosti při peněžních transakcích skutečně platí za zboží a služby, a obsahují tedy veškeré daně (avšak ne dotace) na zboží a služby, např. DPH a spotřební daně. Výdaje na zdravotní péči, vzdělání a sociální služby jsou zahrnuty do té míry, do jaké jsou domácnostmi financovány přímo a nejsou následně propláceny.

2.1 PLNĚNÍ MINIMÁLNÍCH PRÁVNÍCH STANDARDŮ V HODNOCENÝCH ZEMÍCH

V březnu 2004 Eurostat potvrdil, že Litva i Slovinsko plní minimální právní standardy pro HICP. Toto stanovisko bylo opětovně potvrzeno v roce 2006, kdy bylo zejména ověřováno zachycování regulovaných cen a cen energií. Oba národní harmonizované indexy zachycují

údaje o konečných peněžních výdajích domácností na zboží a služby, jak to vyžadují normy EU. Relativní váhy jednotlivých výdajů a spotřební koše jsou každoročně revidovány. Obě země také plní další standardy pro HICP, které se například týkají míry podrobnosti zveřejňovaných cenových indexů a harmonogramů pro zveřejňování. Jelikož však byly harmonizované indexy spotřebitelských cen harmonizovány postupně v několika fázích, údaje o HICP před rokem 2001 nejsou zcela srovnatelné s neaktuálnějšími údaji.

3 STATISTIKA VEŘEJNÝCH FINANČÍ

Tato část popisuje metodiku a kvalitu statistických údajů použitých pro hodnocení fiskálního vývoje. Statistika veřejných financí vychází z koncepcí používaných v národních účtech a měla by odpovídat Evropskému systému národních a regionálních účtů ve Společenství (ESA 95)⁵ a nařízení Rady (ES) č. 3605/93 ze dne 22. listopadu 1993 o dluhu ve znění nařízení Rady (ES) č. 2103/2005 ze dne 12. prosince 2005 o dluhu. Protokol č. 20 o postupu při nadměrném schodku společně s nařízením Rady č. 3605/93 o použití protokolu o postupu při nadměrném schodku v platném znění⁶ definují odkazem na ESA 95 pojmy jako „vláda“, „přebytek/schodek“, „úrokový výdaj“, „investice“, „dluh“ a „hrubý domácí produkt (HDP)“. ESA 95 odpovídá dalším mezinárodním statistickým standardům, například Systému národních účtů 1993 (SNA 93). Statistické údaje používané v rámci postupu o nadměrném schodku odkazují na sektor „vládních institucí“ podle ESA 95. Do tohoto sektoru spadají ústřední vládní instituce, vládní instituce jednotlivých států nebo zemí (v případě členských států

5 Nařízení Rady (ES) č. 2223/96 ze dne 25. června 1996 o Evropském systému národních a regionálních účtů ve Společenství, Úř. věst. L 310, 30.11.1996, s. 1–469.

6 Mezi relevantní právní předpisy patří článek 104 Smlouvy, protokol o postupu při nadměrném schodku, který je připojen ke Smlouvě, nařízení Rady (ES) č. 3605/93 o použití protokolu o postupu při nadměrném schodku, Pakt stability a růstu, jehož součástí je i) nařízení Rady (ES) č. 1467/97 o urychlení a vyjasnění implementace postupu při nadměrném schodku a ii) nařízení Rady (ES) č. 1056/2005, kterým se mění nařízení (ES) č. 1467/97 o urychlení a vyjasnění implementace postupu při nadměrném schodku.

s federálním uspořádáním), regionální a místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení. Naopak sem obvykle nespádají státní podniky.

Schodek (-)/přebytek (+) vládních institucí v rámci postupu při nadměrném schodku odpovídá v ESA 95 položkám „čisté poskytnuté půjčky (+)/čisté přijaté půjčky (-)“ plus „čistá vypořádání swapových dohod a dohod o budoucích úrokových sazbách“. Čisté poskytnuté půjčky (+)/čisté přijaté půjčky (-) v rámci ESA 95 se rovnají rozdílu „celkových příjmů“ a „celkových výdajů“. Přestože většina transakcí v rámci subsektorů vládních institucí není konsolidována, pro rozdělovací transakce „úroky“, „ostatní běžné transfery“, „investiční dotace“ a „ostatní kapitálové transfery“ jsou údaje konsolidovány. Primární vládní schodek/přebytek je vládní schodek/přebytek po odečtení úrokových výdajů.

Dluh vládních institucí pro účely postupu při nadměrném schodku je součtem nesplacených hrubých závazků zachycených v nominální hodnotě, tak jak jsou v rámci ESA 95 zařazeny do kategorií „oběživo a vklady“, „cenné papíry jiné než akcie (kromě finančních derivátů)“ (např. státní poukázky a dluhopisy) a „úvěry“. Nepatří sem finanční deriváty, jako například swapy, ani obchodní úvěry a ostatní závazky, které nemají podobu finančního dokumentu, tedy například přeplacené zálohy na daň. Také sem nepatří dohadné závazky, jako vládní záruky a penzijní závazky. Zatím neexistuje shoda na jedné konkrétní metodě pro sběr údajů a odhad rozsahu dohadných fiskálních závazků. Odhady pro tyto položky musejí vycházet z poměrně rozsáhlých předpokladů a mohou se výrazně lišit. Ačkoliv vládní dluh je hrubý pojem v tom smyslu, že ani finanční ani nefinanční aktiva se od závazků neodečítají, je v rámci sektoru vládních institucí konsolidován a tudíž neobsahuje vládní dluh jiných složek vlády.

Ukazatel HDP, který se používá pro výpočet míry zadlužení a poměru schodku veřejných financí k HDP, je HDP v běžných tržních cenách, tak jak jej definuje ESA 95.

V dubnu 2006 poskytla Evropská komise ECB údaje o vládních finančních pozicích (schodku/přebytku a dluhu vládních institucí) za období od roku 1996 do roku 2005 a prognózy na rok 2006. Národní centrální banky Eurosystemu poskytují ECB podrobné statistické údaje o vládních financích na základě obecných zásad ECB o vládní finanční statistice (ECB/2005/5).⁷ Ačkoliv tyto obecné zásady jsou právně závazné pouze pro národní centrální banky států eurozóny, zasílají národní banky států, které nejsou členy eurozóny, ECB údaje ke stejnému termínu a za použití stejných postupů jako národní banky států eurozóny. Obecné zásady o vládní finanční statistice vyžadují nejen podrobné informace o složkách příjmů a výdajů, ale také o složkách úprav ve vztahu schodku a dluhu. Dále vyžadují různá členění dluhu podle nástrojů, původní a zbytkové splatnosti a držitele.

3.1 ROZSAH ÚDAJŮ ZA JEDNOTLIVÉ ZEMĚ

Pokud jde o plnění legislativního požadavku, že statistické údaje o vládních financích musí být předávány Evropské komisi, je třeba poznamenat, že Litva poskytla údaje o ročních příjmech, výdajích, schodku a dluhu za období 1996 až 2005 a že Slovinsko zatím neposkytlo údaje o příjmech, výdajích a schodku za období před rokem 1999. Údaje za období před rokem 2000 navíc v důsledku změn v metodice a použití jiných zdrojů nejsou srovnatelné s údaji za období od roku 2000. Stejně tak údaje o dluhu za období před rokem 1999 nejsou srovnatelné s údaji od roku 1999. Hlavním faktorem, který ovlivňuje srovnatelnost, je jiné vymezení vládního sektoru.

3.2 NEDOŘEŠENÉ STATISTICKÉ OTÁZKY

Statistické údaje používané pro účely postupu při nadměrném schodku musejí odpovídat rozhodnutím Eurostatu přijatým v souladu s ESA 95 ohledně některých konkrétních případů

⁷ Obecné zásady ze 17. února 2005 o požadavcích Evropské centrální banky týkajících se statistické zpravodajské povinnosti a o postupech pro výměnu statistických informací v rámci Evropského systému centrálních bank v oblasti vládní finanční statistiky (ECB/2005/5), ve znění obecných zásad ECB/2006/2.

týkajících se sektoru vládních institucí. Podrobně vysvětlení, jak uplatňovat rozhodnutí Eurostatu, je k dispozici v manuálu Eurostatu k vládnímu schodku a dluhu v rámci ESA 95. Nedávná rozhodnutí se týkají klasifikace fondových penzijních systémů v případě vládní odpovědnosti nebo záruky a dále zachycování vojenských výdajů.

Dne 2. března 2004 přijal Eurostat rozhodnutí o klasifikaci fondových penzijních systémů, do kterých je vláda zapojena buď jako manažer toků plateb pojistného a penzijních dávek nebo jako ručitel za riziko v případě neschopnosti vyplácet důchodové dávky. Eurostat rozhodl, že pokud je organizační složka vlády odpovědná za řízení příspěvkově definovaného penzijního systému, na který se nevztahuje vládní záruka pro případ rizika neschopnosti vyplácet důchodové dávky, která by platila pro většinu účastníků tohoto systému, nelze tento systém v národních účtech zachycovat jako systém sociálního zabezpečení. Organizační složka, která tento systém řídí, musí být klasifikována jako státní finanční podnik. Z tohoto důvodu nejsou toky důchodového pojištění a vyplácených dávek v rámci tohoto systému zachycovány jako vládní příjmy a výdaje a nemají vliv na schodek/přebytek veřejných financí. Existence vládní záruky u systému, který není klasifikován jako systém sociálního zabezpečení, však sama o sobě není důvodem k překlasifikování tohoto systému na systém sociálního zabezpečení.

Pokud jde o praktické provádění tohoto rozhodnutí, Eurostat udělil některým členským státům přechodné období, které vyprší s předáním údajů na jaře 2007. Vzhledem k tomu, že tyto údaje budou zachycovat období 2003 až 2007, budou členské státy muset zpětně sestavit údaje, aby ke konci tohoto období získaly příslušné statistické řady.

V souvislosti s procesem konvergence vyžaduje pečlivé zvážení vliv důchodových reforem na schodek veřejných financí v rámci ESA 95. V důsledku toho musí být údaje o důchodových reformách dostatečně podrobné, aby zvýšily důvěryhodnost údajů, ze kterých hodnocení

konvergence obecně vychází. Náklady na důchodové reformy je třeba měřit na základě účtů důchodového systému. Je třeba poskytnout údaje o příjmech, výdajích a schodku/přebytku nově vytvořeného penzijního systému. Náklady na důchodové reformy se určují pomocí rozdílu mezi vládními údaji, které tento systém obsahují, a vládními údaji, které systém neobsahují.

V roce 2004 byl v Litvě zřízen příspěvkově definovaný systém a při jeho klasifikaci byl zařazen mimo sektor vládních institucí. Slovinské důchodové byly také klasifikovány tak, že do sektoru vládních institucí nepatří.

Pokud jde o vojenské výdaje, přijal Eurostat 9. března 2006 rozhodnutí, které určuje dobu zachycování, a má tudíž vliv na schodek/přebytek veřejných financí. Pronájem vojenského vybavení zajišťovaný soukromým sektorem je nutné zachycovat jako finanční leasing, a nikoliv jako operativní leasing. V případě dlouhodobých smluv na složité systémy musejí být vládní výdaje zachycovány v době dodávek jednotlivých provozních součástí vybavení, které systém tvoří, a obecně tedy ne až v době splnění smlouvy. Výdaje Litvy a Slovinska na vojenské vybavení jsou však zatím poměrně malé.

V případě Slovinska je dopad změny v zachycování DPH v roce 2002 stále předmětem diskuze mezi Eurostatem a slovinskými úřady. Problematickou otázkou je, do které složky úprav vztahu mezi schodkem a dluhem se změna promítne. Celkový schodek/přebytek veřejných financí však zůstane beze změny. V této souvislosti zatím nejsou pro členění úpravy vztahu mezi schodkem a dluhem v oznámení o postupu při nadměrném schodku používány finanční účty sestavované národními centrálními bankami.

3.3 KONZISTENTNOST STATISTIKY VEŘEJNÝCH FINANČÍ

Jedno z pravidel výše uvedených Zásad, které souvisí s vykazovanými statistickými údaji, se v rámci kvality údajů zaměřuje na srozumitelnost a srovnatelnost a uvádí, že statistické údaje v EU

by měly být interně konzistentní, konzistentní v čase a srovnatelné pro různé země a že by mělo být možné sdružovat a společně používat související údaje z různých zdrojů. Jinak řečeno, měly by být dodržovány aritmetické a účetní rovnosti a statistické údaje by měly být koherentní a srovnatelné za přiměřeně dlouhá období. Dále by údaje měly být při různých průzkumech a z různých zdrojů shromažďovány na základě společných standardů pro rozsah, definice, jednotky a klasifikaci. Litva již poskytla celý soubor statistiky veřejných financí. Je však ještě třeba dále se věnovat sladění jejích nefinančních a finančních transakcí a údajů o finančních tocích na jedné straně a příslušných rozvahových údajů na straně druhé. V případě Slovinska je ještě třeba pracovat na sladění nefinančních účtů s nedávno zveřejněným integrovaným systémem finančních účtů za období 2001 až 2004. Údaje za čisté transakce s finančními aktivy/pasivy za období 1999 až 2001 neodpovídají poskytnutým údajům za transakce s aktivy a transakce s pasivy.

3.4 ÚPRAVA VZTAHU MEZI SCHODKEM A DLUHEM

Změna v nesplacném vládním dluhu na konci roku oproti předchozímu roku se může výrazně lišit od schodku veřejných financí v daném roce. Vládní dluh může být například snížen pomocí privatizace státních podniků nebo prodejem jiných finančních aktiv, aniž by to nějak (bezprostředně) ovlivnilo schodek veřejných financí. Vysvětlení rozdílu mezi schodkem a změnou vládního dluhu, tzv. „úprava vztahu mezi schodkem a dluhem“, je považováno za důležitý ukazatel pro hodnocení kvality a konzistentnosti statistiky veřejných financí.⁸ Jednotlivé složky, které tvoří tento rozdíl, jsou čisté pořízení finančních aktiv, změny v ocenění dluhu vládních institucí a další změny dluhu. Pro shromáždění údajů o těchto složkách je nutné sestavit plnou verzi finančních účtů podle ESA 95 pro vládní sektor (transakce, ostatní toky a stavy) a porovnat ji s nominální úrovní dluhu.

Pokud jde o údaje za rok 1997, litevský schodek veřejných financí dosáhl vrcholu na úrovni

11,4 % HDP zejména v důsledku změny ve vykazování restitucí konfiskovaného majetku a kompenzací za ztráty úspor, ke kterým došlo, když byly během přechodu z rublu na litas zmrazeny rublové účty vkladatelů.⁹ Toto vykazování se řídí doporučením Eurostatu, že kapitálové transfery se vykazují v roce, kdy vláda tento závazek zaznamenala, a nikoliv až tehdy, kdy byly skutečně převedeny hotovostní platby domácnostem, s protipoložkami mezi ostatními závazky. Většina těchto závazků se týká roku 1997.

Slovinský integrovaný systém finančních účtů a rozvah (s tzv. identifikací od koho/komu) za období 2001 až 2004 usnadňuje komplexní hodnocení vztahu mezi schodkem veřejných financí a dluhem. Za léta 1999 až 2001 byly transakce s maastrichtským dluhem zachyceny v nominální hodnotě, a ne v tržní ceně.

4 DEVIZOVÉ KURZY

Článek 3 protokolu č. 21 o kritériích konvergence, na který se odkazuje v čl. 121 Smlouvy, upřesňuje, co znamená kritérium účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému. Ve stanovisku z 18. prosince 2003 Rada guvernérů ECB upřesnila, že toto kritérium se vztahuje na účast v mechanismu ERM II bez výrazných tlaků, zejména aniž by došlo k devalvaci vůči euru, a to po dobu alespoň dvou let před hodnocením konvergence.

Za dvoustranné směnné kurzy měn členských států vůči euru se považují denní referenční

⁸ Viz publikace „Stock-flow adjustment for the euro-zone and the EU 25 2001 to 2004 reported in the second 2005 EDP notification“, kterou Eurostat vydal 26. září 2005. Viz <http://epp.eurostat.ec.eu.int> (duben 2006).

⁹ Viz „First notification of deficit and debt data for 2004“, tisková zpráva Eurostatu STAT/05/39 z 18. března 2005. Tato tisková zpráva oznámila, že mezi Eurostatem a litevskými orgány stále probíhá debata o zachycování restitucí, která by mohla způsobit revizi schodku veřejných financí za rok 2004 a dřívější období, a to směrem dolů. I když tisková zpráva Eurostatu (120/2005) ze 26. září 2005 o poskytování údajů o schodku a dluhu uvedla, že pokles vládního schodku v letech 2003 a 2004 byl zejména důsledkem změny v zachycování vládních restitucí za ztracené vklady a nemovitosti, tisková zpráva (48/2006) z 24. dubna 2006 tuto záležitost nezmiňuje.

kurzy zaznamenané ECB ve 14:15 (po denním sjednávacím postupu mezi centrálními bankami). Tyto kurzy jsou zveřejňovány na internetových stránkách ECB. Reálné dvoustranné směnné kurzy se vypočítávají tak, že se defluje index nominálního kurzu pomocí HICP nebo pouze indexu spotřebitelských cen. Nominální a reálné efektivní kurzy se vypočítávají za použití celkových obchodních vah (vycházejících z geometrického vážení) pro dvoustranné nominální a reálné kurzy měn členských států vůči měnám vybraných obchodních partnerů. Údaje o nominálních i reálných efektivních kurzech vypočítává ECB. Tato konvence znamená, že růst indexu odpovídá posílení měny daného členského státu. Celkové obchodní váhy vycházejí z obchodu se zpracovaným zbožím a jsou vypočítávány tak, aby bylo možné zohlednit vliv třetích trhů. Indexy efektivních kurzů jsou založeny na pohyblivých vahách za období 1995 až 1997 a 1999 až 2001, které jsou propojeny za leden 1999. Do skupiny obchodních partnerů patří eurozóna, členské státy EU mimo eurozónu, Austrálie, Čína, Hong Kong, Japonsko, Jižní Korea, Kanada, Norsko, Singapur, Spojené státy a Švýcarsko.

5 DLOUHODOBÉ ÚROKOVÉ SAZBY

Článek 4 protokolu č. 21 o kritériích konvergence, na který se odkazuje v čl. 121 Smlouvy, stanoví, že úrokové sazby se měří na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech. Přestože článek 5 ukládá odpovědnost za poskytování statistických údajů pro účely použití tohoto protokolu Evropské komisi, ECB vzhledem ke svému odbornému zázemí v této oblasti přispívá k práci Komise tím, že definuje reprezentativní dlouhodobé úrokové sazby a shromažďuje od národních centrálních bank údaje, které mají být předány Komisi. V tomto případě se jedná o pokračování činnosti, kterou v úzké spolupráci s Komisí prováděl EMI v rámci příprav na třetí etapu HMU.

Výsledkem této koncepční práce bylo vymezení sedmi základních faktorů, které je třeba zvážit při výpočtu dlouhodobých úrokových sazeb. Tyto faktory jsou uvedeny v tabulce 2. Dlouhodobé úrokové sazby jsou určovány z dluhopisů v národní měně.

Tabulka 2 Statistický rámec pro vymezení dlouhodobých úrokových sazeb pro účely hodnocení konvergence

Faktor	Doporučení
Emitent dluhopisu	Mělo by se jednat o dluhopisy emitované ústředními vládními institucemi.
Lhůta splatnosti	Co nejbližší desetileté zbytkové splatnosti. Jakákoliv změna dluhopisů by měla vést k co nejmenšímu posunu ve lhůtě splatnosti. Je třeba vzít v úvahu strukturální likviditu trhu.
Kupónové vlivy	Žádné přímé úpravy.
Zdanění	Hrubá částka (bez vlivu zdanění).
Výběr dluhopisů	Vybrané dluhopisy by měly být dostatečně likvidní. Podle podmínek na národním trhu by tento požadavek měl rozhodnout volbu mezi přístupem používajícím referenční dluhopisy nebo vzorek dluhopisů.
Vzorec výnosnosti	Používá se vzorec zbytkové výnosnosti (Yield to maturity) ISMA pro výnosy ze splátek (Redemption yields).
Agregace	V případě, že ve vzorku je více než jeden dluhopis, by se pro výpočet reprezentativní úrokové sazby měl použít prostý průměr výnosů.

6 DALŠÍ FAKTORY

Poslední část čl. 121 odst. 1 Smlouvy uvádí, že zprávy Komise a ECB kromě hlavních čtyř kritérií také přihlédnou k vývoji ECU, výsledkům integrace trhů, situaci a vývoji běžného účtu národní platební bilance a posouzení vývoje nákladů na jednotku pracovní síly a jiných cenových indexů.

Zatímco v případě čtyř hlavních kritérií protokol č. 21 stanoví, že údaje používané pro hodnocení shody poskytne Komise, a podrobně tyto statistické údaje popisuje, v případě těchto „dalších faktorů“ poskytování údajů nijak nezmiňuje.

V případě národní platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí sestavují statistické údaje národní centrální banky v souladu s pojmy a definicemi vymezenými v pátém vydání publikace MMF „Balance of Payments Manual“ (BPM5) a v souladu s metodickými standardy ECB a Eurostatu. Obdobně jako v Konvergenční zprávě za rok 2004 posuzuje i tato zpráva souhrn sald běžného a kapitálového účtu, což odpovídá čistým přijatým nebo poskytnutým úvěrům za celou ekonomiku. Navíc je třeba poznamenat, že odlišení běžných transferů (jakožto položky běžného účtu) a kapitálových transferů (jakožto položky kapitálového účtu) není vždy v praxi snadné, protože se řídí podle způsobu, jakým příjemce s transferem naloží. Obtíže nastávají zejména při rozlišování běžných a kapitálových složek transferů mezi institucemi EU a členskými státy.¹⁰

V běžném i kapitálovém účtu platební bilance jsou kreditní i debetní transakce uváděny s kladným znaménkem. Vykazování čistých transakcí na finančním účtu platební bilance (např. přímých a portfoliových investic) odpovídá konvencím podle manuálu BPM5, přičemž záporné znaménko představuje buď zvýšení čistých aktiv, nebo pokles čistých pasiv. Pro kladné znaménko to pak platí opačně. Kladné znaménko u investiční pozice vůči zahraničí označuje čistá vnější aktiva (tj. situaci, kdy jsou aktiva větší než pasiva), a naopak záporné

znaménko odpovídá čistým vnějším pasivům (tj. situaci, kdy jsou pasiva větší než aktiva).

Indexy cen výrobců vycházejí z domácích prodejů veškerého průmyslového zboží a služeb s výjimkou stavebnictví. Statistické údaje se shromažďují na harmonizovaném základě podle nařízení o konjunkturálních statistikách.¹¹

Údaje o nákladech na jednotku pracovní síly (počítaných jako poměr náhrad na zaměstnance vůči HDP ve stálých cenách na jednu zaměstnanou osobu) se odvozují z údajů poskytnutých podle programu pro předávání údajů v rámci ESA 95.

7 UZÁVĚRKA STATISTICKÝCH ÚDAJŮ

Uzávěrka statistických údajů pro tuto konvergenční zprávu byla 28. dubna 2006.

¹⁰ Více podrobností naleznete v textu „European Union balance of payments/international investment position statistical methods“, který ECB vydala v listopadu 2005.

¹¹ Nařízení Rady (ES) č. 1165/98 ze dne 19. května 1998 o konjunkturálních statistikách, Úř. věst. L 162, 5.6.1998, s. 1, ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1158/2005 ze dne 6. července 2005, Úř. věst. L 191, 22.7. 2005, s. 1.

**SLUČITELNOST
VNITROSTÁTNÍCH
PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ
SE SMLOUVOU**

1 ÚVOD

1.1 OBECNÉ POZNÁMKY

Čl. 122 odst. 2 Smlouvy ukládá ECB (a Komisi) povinnost nejméně jednou za dva roky, nebo na žádost členského státu, na který se vztahuje výjimka, podat zprávu Radě EU v souladu s postupem podle čl. 121 odst. 1. Každá taková zpráva musí zahrnovat hodnocení slučitelnosti vnitrostátních právních předpisů každého členského státu, na který se vztahuje výjimka, včetně statutu příslušné národní centrální banky, s články 108 a 109 Smlouvy a se Statutem Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (dále jen „Statut“). Tato povinnost, jež se podle Smlouvy vztahuje na členské státy, na které se vztahuje výjimka, se též označuje jako „právní konvergence“.

1.2 ČLENSKÉ STÁTY, NA KTERÉ SE VZTAHUJE VÝJIMKA, A PRÁVNÍ KONVERGENCE

Slovinsko a Litva, jejichž vnitrostátní právní předpisy jsou v této zprávě hodnoceny, mají status členských států, na které se vztahuje výjimka. Článek 4 Aktu o podmínkách přistoupení¹ stanoví, že: „Každý nový členský stát se účastní hospodářské a měnové unie ode dne přistoupení jako členský stát, na který se vztahuje výjimka ve smyslu článku 122 Smlouvy o ES“.

ECB posoudila úroveň právní konvergence ve Slovinsku a v Litvě včetně legislativních opatření, jež tyto státy přijaly nebo jež musí přijmout, aby dosáhly tohoto cíle.

Cílem hodnocení právní konvergence je usnadnit Radě EU rozhodnutí o tom, které členské státy „splňují podmínky nezbytné pro přijetí jednotné měny“. V právní oblasti se tyto podmínky týkají zejména nezávislosti centrální banky a právní integrace národních centrálních bank do Eurosystemu.

1.3 STRUKTURA PRÁVNÍHO HODNOCENÍ

Právní hodnocení používá v zásadě stejný systém jako předchozí zprávy ECB a EMI o právní konvergenci – jedná se zejména o konvergenční zprávy ECB z let 2004 (o České republice, Estonsku, Kypru, Lotyšsku, Litvě, Maďarsku, Maltě, Polsku, Slovinsku, Slovensku a Švédsku), 2002 (o Švédsku) a 2000 (o Řecku a Švédsku) a konvergenční zprávu EMI z roku 1998. Slučitelnost vnitrostátních právních předpisů se posuzuje ve světle veškerých legislativních změn, které byly přijaty před 27. dubnem 2006.

2 ROZSAH ÚPRAV

2.1 OBLASTI, KTERÉ JE TŘEBA PŘÍZPŮBIT

S cílem určit oblasti, ve kterých je třeba vnitrostátní právní předpisy upravit, se posuzují tyto okruhy otázek:

- slučitelnost s ustanoveními o nezávislosti národních centrálních bank ve Smlouvě (článek 108) a Statutu (články 7 a 14.2) a dále s ustanoveními o zachování mlčenlivosti (článek 38 Statutu),
- slučitelnost se zákazem měnového financování (článek 101 Smlouvy) a zákazem zvýhodněného přístupu (článek 102 Smlouvy) a slučitelnost s požadavkem na jednotný způsob psaní názvu eura, který vyplývá z práva Společenství, a
- právní integrace národních centrálních bank do Eurosystemu (zejména pokud jde o články 12.1 a 14.3 Statutu).

¹ Akt o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie (Úř. věst. L 236, 23.9.2003, s. 33).

2.2 „SLUČITELNOST“ VERSUS „HARMONIZACE“

Článek 109 Smlouvy vyžaduje, aby vnitrostátní právní předpisy byly „slučitelné“ se Smlouvou a se Statutem; případný nesoulad proto musí být odstraněn. Nadřazenost Smlouvy a Statutu nad vnitrostátními právními předpisy ani povaha nesouladu nemají na požadavek dodržovat tuto povinnost vliv.

Požadavek, aby vnitrostátní právní předpisy byly „slučitelné“, neznámá, že Smlouva vyžaduje „harmonizaci“ statutů národních centrálních bank, ať už mezi sebou navzájem, nebo se Statutem. Odlišnosti na vnitrostátní úrovni mohou i nadále existovat za předpokladu, že nezasahují do výlučné pravomoci Společenství v měnových záležitostech. Článek 14.4 Statutu umožňuje, aby národní centrální banky vykonávaly i jiné funkce než ty, které jsou uvedeny ve Statutu, pokud nejsou v rozporu s cíli a úkoly ESCB. Ustanovení statutů národních centrálních bank, která výkon těchto dalších funkcí dovolují, jsou jasným příkladem okolností, za nichž mohou být rozdíly zachovány. Výraz „slučitelný“ spíše znamená, že vnitrostátní právní předpisy a statuty národních centrálních bank musí být upraveny tak, aby byl odstraněn nesoulad se Smlouvou a Statutem a aby byl zajištěn potřebný stupeň integrace národních centrálních bank do ESCB. Upravena by měla být zejména veškerá ustanovení, která porušují nezávislost národní centrální banky ve smyslu Smlouvy a která jsou v rozporu s úlohou národní centrální banky jako nedílné součásti ESCB. Není proto dostačující spoléhat se k dosažení slučitelnosti výhradně na nadřazenost práva Společenství nad vnitrostátními právními předpisy.

Povinnost podle článku 109 Smlouvy se týká pouze nesouladu s ustanoveními Smlouvy a Statutu. Vnitrostátní právní předpisy, které nejsou slučitelné se sekundárními právními předpisy Společenství, by však s těmito sekundárními předpisy měly být uvedeny do souladu. Nadřazenost práva Společenství nemá na povinnost přizpůsobit vnitrostátní právní předpisy vliv. Tento obecný požadavek vyplývá

nejen z článku 109 Smlouvy, ale také z judikatury Soudního dvora Evropských společenství.²

Smlouva a Statut nestanoví způsob, jakým mají být vnitrostátní právní předpisy upraveny. Lze tak učinit cestou odkazů na Smlouvu a Statut, začleněním jejich ustanovení s příslušným odkazem, odstraněním nesouladu nebo kombinací těchto metod.

Nástrojem k dosažení a udržení slučitelnosti vnitrostátních právních předpisů se Smlouvou a Statutem je dále povinnost orgánů Společenství a členských států konzultovat ECB k návrhům právních předpisů spadajících do oblasti její působnosti, obsažená v čl. 105 odst. 4 Smlouvy a v článku 4 Statutu. Rozhodnutí Rady 98/415/ES ze dne 29. června 1998 o konzultacích vnitrostátních orgánů s Evropskou centrální bankou k návrhům právních předpisů³ výslovně vyžaduje, aby členské státy přijaly nezbytná opatření ke splnění této povinnosti.

3 NEZÁVISLOST NÁRODNÍCH CENTRÁLNÍCH BANK

Pokud jde o problematiku nezávislosti centrálních bank a zachování mlčenlivosti, bylo třeba vnitrostátní právní předpisy členských států, které do EU vstoupily v roce 2004, upravit tak, aby odpovídaly příslušným ustanovením Smlouvy a Statutu a byly účinné k 1. květnu 2004. Švédsko bylo povinno nezbytné změny provést s účinností ke zřízení ESCB dne 1. června 1998.

3.1 NEZÁVISLOST CENTRÁLNÍ BANKY

V roce 1997 vypracoval EMI seznam znaků nezávislosti centrální banky (podrobně jsou popsány v konvergenční zprávě z roku 1998), na jejichž základě se hodnotily tehdejší vnitrostátní

² Viz mj. věc 167/73 *Komise Evropských společenství v. Francie*, Sb. rozh. 359 („Code du Travail Maritime“).

³ Úř. věst. L 189, 3.7.1998, s. 42.

právní předpisy členských států, zejména statuty národních centrálních bank. Koncepce nezávislosti centrální banky zahrnuje různé druhy nezávislosti, které musí být posuzovány odděleně: konkrétně jde o funkční, institucionální, osobní a finanční nezávislost. Během posledních let byly tyto aspekty nezávislosti centrální banky dále rozpracovány ve stanoviscích ECB. Hodnocení úrovně sbližování vnitrostátních právních předpisů členských států, na které se vztahuje výjimka, se Smlouvou a Statutem se na uvedených aspektech zakládá.

3.1.1 FUNKČNÍ NEZÁVISLOST

Nezávislost centrální banky není samoučelná, je prostředkem k dosažení cíle, který by měl být jasně definován a který by měl být nadřazen jakýmkoli jiným cílům. Funkční nezávislost vyžaduje, aby prvořadý cíl každé národní centrální banky byl jasný a právně určitý, a příslušnou národní centrální banku vybavuje nezbytnými prostředky a nástroji k dosažení tohoto cíle, a to nezávisle na všech ostatních orgánech. Požadavek Smlouvy na nezávislost centrálních bank odráží všeobecně zastávaný názor, že prvořadý cíl udržovat cenovou stabilitu dokáže nejlépe zajistit zcela nezávislá instituce s přesně vymezeným mandátem. Nezávislost centrálních bank je plně slučitelná s odpovědností národních centrálních bank za svá rozhodnutí, což je důležitý aspekt pro zvýšení důvěry v jejich nezávislé postavení. Toto zahrnuje také transparentnost a dialog se třetími stranami.

Z hlediska časového horizontu ze Smlouvy jasně nevyplývá, odkdy musí národní centrální banky členských států, na které se vztahuje výjimka, plnit prvořadý cíl udržovat cenovou stabilitu stanovený v čl. 105 odst. 1 Smlouvy a v článku 2 Statutu. V případě Švédska se jednalo o to, zda má uvedený požadavek platit od okamžiku zřízení ESCB, nebo od přijetí eura. V případě členských států, které do EU vstoupily k 1. květnu 2004, se jednalo o to, zda by měl platit od tohoto data, či od přijetí eura. Zatímco čl. 105 odst. 1 Smlouvy se na členské státy, na které se vztahuje výjimka, nevztahuje (viz čl. 122 odst. 3

Smlouvy), článek 2 Statutu se na tyto členské státy vztahuje (viz článek 43.1 Statutu). ECB zastává názor, že povinnost národních centrálních bank mít cenovou stabilitu jako prvořadý cíl je dána od 1. června 1998 v případě Švédska a od 1. května 2004 v případě členských států, které vstoupily do EU k tomuto dni. Vychází se při tom ze skutečnosti, že jedna z hlavních zásad Společenství, a sice cenová stabilita (čl. 4 odst. 3 Smlouvy), platí rovněž pro členské státy, na které se vztahuje výjimka. Vychází se též z cíle Smlouvy, a sice, že všechny členské státy mají usilovat o makroekonomickou konvergenci včetně cenové stability, k čemuž mají sloužit i pravidelné zprávy ECB a Komise. Tento závěr je dále založen na samotné podstatě principu nezávislosti centrálních bank, který je opodstatněný pouze tehdy, má-li celkový cíl udržovat cenovou stabilitu přednost.

Hodnocení jednotlivých zemí v této zprávě je založeno na shora uvedených závěrech o tom, kdy národním centrálním bankám členských států, na které se vztahuje výjimka, vznikla povinnost mít cenovou stabilitu jako prvořadý cíl.

3.1.2 INSTITUCIONÁLNÍ NEZÁVISLOST

Zásada institucionální nezávislosti je výslovně vyjádřena v článku 108 Smlouvy a článku 7 Statutu. Tyto dva články zakazují národním centrálním bankám a členům jejich rozhodovacích orgánů vyžadovat nebo přijímat pokyny od orgánů či institucí Společenství, od vlád členských států či od jakéhokoli jiného subjektu. Kromě toho zakazují orgánům a institucím Společenství a vládám členských států, aby se snažily ovlivňovat ty členy rozhodovacích orgánů národních centrálních bank, jejichž rozhodnutí mohou mít dopad na plnění úkolů národních centrálních bank, jež souvisejí s ESCB.

Ať již je národní centrální banka státem vlastněným subjektem, zvláštním veřejnoprávním subjektem nebo jednoduše akciovou společností, existuje riziko, že její vlastník může z titulu svého vlastnictví uplatňovat vliv na rozhodování

o úkolech souvisejících s ESCB. Takový vliv, ať už by byl vykonáván prostřednictvím akcionářských práv nebo jinak, může mít dopad na nezávislost národní centrální banky, a měl by proto být zákonem omezen.

ZÁKAZ UDÍLENÍ POKYŇŮ

Práva třetích osob udílet pokyny národním centrálním bankám, jejich rozhodovacím orgánům či jejich členům jsou neslučitelná se Smlouvou a Statutem, pokud jde o úkoly, které souvisejí s ESCB.

ZÁKAZ SCHVALOVÁNÍ ČI RUŠENÍ ROZHODNUTÍ A POZASTAVOVÁNÍ ČI ODKLÁDÁNÍ JEJICH ÚČINNOSTI

Práva třetích osob schvalovat či rušit rozhodnutí národních centrálních bank nebo pozastavovat či odkládat jejich účinnost jsou neslučitelná se Smlouvou a Statutem, pokud jde o úkoly související s ESCB.

ZÁKAZ PŘEZKOUMÁVAT PRÁVNÍ DŮVODY ROZHODNUTÍ

Právo jiných subjektů než nezávislých soudů přezkoumávat právní důvody rozhodnutí, jež se týkají plnění úkolů souvisejících s ESCB, je neslučitelné se Smlouvou a Statutem, protože plnění těchto úkolů nesmí být přehodnocováno na politické úrovni. Právo guvernéra z právních důvodů pozastavit vykonatelnost rozhodnutí, která byla přijata rozhodovacími orgány ESCB či národních centrálních bank, a poté je předložit politickým orgánům ke konečnému rozhodnutí, by se rovnalo vyžadování pokynů od třetích osob.

ZÁKAZ ÚČASTI V ROZHODOVACÍCH ORGÁNECH NÁRODNÍCH CENTRÁLNÍCH BANK S PRÁVEM HLASOVAT

Se Smlouvou a Statutem je neslučitelné, aby se zástupci třetích stran účastnili v rozhodovacím orgánu národní centrální banky a měli při tom právo hlasovat o záležitostech, které se týkají úkolů, jež národní centrální banka plní v souvislosti s ESCB, a to i v případě, že tento hlas není rozhodující.

ZÁKAZ PŘEDBĚŽNÝCH KONZULTACÍ K ROZHODNUTÍM NÁRODNÍ CENTRÁLNÍ BANKY

Výslovná zákonná povinnost národní centrální banky předem konzultovat třetí osoby poskytuje těmto osobám formální mechanismus

k ovlivňování konečného rozhodnutí, a je tedy neslučitelná se Smlouvou a Statutem.

Dialog mezi národními centrálními bankami a třetími osobami, a to i když se zakládá na zákonné povinnosti poskytovat informace a vyměňovat si stanoviska, je však se zásadou nezávislosti centrální banky slučitelný za předpokladu, že:

- nevede k porušování nezávislosti členů rozhodovacích orgánů národní centrální banky,
- je plně respektováno zvláštní postavení guvernéřů jako členů Generální rady ECB a
- je splněna povinnost mlčenlivosti vyplývající ze Statutu.

SCHVÁLENÍ JEDNÁNÍ ČLENŮ ROZHODOVACÍCH ORGÁNŮ NÁRODNÍ CENTRÁLNÍ BANKY TŘETÍMI OSOBAMI

Ustanovení právních předpisů týkající se schvalování jednání členů rozhodovacích orgánů národní centrální banky (např. v souvislosti s účetnictvím) třetími osobami (např. vládou) by měla dostatečně zaručovat, aby tato pravomoc neovlivňovala schopnost jednotlivých členů národní centrální banky nezávisle přijímat rozhodnutí ve vztahu k úkolům souvisejícím s ESCB (či provádět rozhodnutí přijatá na úrovni ESCB). Doporučuje se, aby do statutů národních centrálních bank bylo za tímto účelem zapracováno výslovné ustanovení.

3.1.3 OSOBNÍ NEZÁVISLOST

Nezávislost centrální banky je dále zabezpečena ustanovením Statutu o záruce trvání funkčního období členů rozhodovacích orgánů národní centrální banky. Guvernéři jsou členy Generální rady ECB. Článek 14.2 Statutu stanoví, že statuty národních centrálních bank musí zejména stanovit, že funkční období guvernéra trvá nejméně pět let. Toto ustanovení guvernéra současně chrání před svévolným odvoláním tím, že stanoví, že guvernéř může být z funkce odvolán pouze tehdy, přestane-li splňovat podmínky požadované k výkonu této funkce

nebo se dopustí vážného pochybení, přičemž je dána možnost podat žalobu k Soudnímu dvoru Evropských společenství. Statuty národních centrálních bank musí toto ustanovení splňovat níže uvedeným způsobem.

MINIMÁLNÍ FUNKČNÍ OBDOBÍ GUVERNÉRA

V souladu s článkem 14.2 Statutu musí statuty národních centrálních bank stanovit, že funkční období guvernéra trvá nejméně pět let. To nevylučuje delší funkční období, přičemž statut, který stanoví funkční období na dobu neurčitou, není třeba upravovat, jsou-li důvody pro odvolání guvernéra v souladu s důvody uvedenými v článku 14.2 Statutu. Dochází-li k novelizaci statutu národní centrální banky, měla by příslušná novela vždy zaručit trvání funkčního období guvernéra a ostatních členů rozhodovacích orgánů, kteří musí guvernéra případně zastupovat.

DŮVODY PRO ODVOLÁNÍ GUVERNÉRA

Statuty národních centrálních bank musí zajistit, aby guvernér nemohl být odvolán z jiných důvodů, než které jsou uvedeny v článku 14.2 Statutu. Tento požadavek má zabránit tomu, aby instituce zúčastněné na jmenování guvernéra, zejména vláda nebo parlament, mohly guvernéra odvolat na základě vlastního rozhodnutí. Statuty národních centrálních bank by buď měly obsahovat důvody pro odvolání, které jsou v souladu s důvody uvedenými v článku 14.2 Statutu, nebo by neměly důvody pro odvolání upravovat vůbec (neboť článek 14.2 je přímo použitelný).

ZÁRUKA TRVÁNÍ FUNKČNÍHO OBDOBÍ ČLENŮ ROZHODOVACÍCH ORGÁNŮ NÁRODNÍCH CENTRÁLNÍCH BANK KROMĚ GUVERNÉRA, KTEŘÍ SE PODÍLEJÍ NA PLNĚNÍ ÚKOLŮ SOUVISEJÍCÍCH S ESCB

Osobní nezávislost by byla ohrožena, pokud by stejná pravidla, která zaručují trvání funkčního období guvernéra, neplatila i pro ostatní členy rozhodovacích orgánů národních centrálních bank, kteří se účastní plnění úkolů souvisejících s ESCB. Různá ustanovení Smlouvy a Statutu vyžadují srovnatelnou záruku trvání funkčního období. Článek 14.2 Statutu neomezuje záruku trvání funkčního období pouze na guvernéra,

jelikož článek 108 Smlouvy a článek 7 Statutu odkazují na „členy rozhodovacích orgánů“ národních centrálních bank, a nikoli výslovně na guvernéra. To platí zejména v případě, kdy je guvernér v kolektivu členů se stejnými hlasovacími právy prvním mezi rovnými, nebo v případě, že tito ostatní členové musí guvernéra případně zastupovat.

PRÁVO NA SOUDNÍ PŘEZKUM

V zájmu omezení politicky motivovaného rozhodování při hodnocení důvodů pro odvolání musí mít členové rozhodovacích orgánů národních centrálních bank právo předložit jakékoliv rozhodnutí o jejich odvolání nezávislému soudu.

Článek 14.2 Statutu stanoví, že guvernér národní centrální banky, který byl odvolán ze své funkce, může podat žalobu proti tomuto rozhodnutí k Soudnímu dvoru Evropských společenství. Vnitrostátní právní předpisy by buď měly odkazovat na Statut, nebo právo na podání žaloby k Soudnímu dvoru Evropských společenství nezmiňovat (neboť článek 14.2 Statutu je přímo použitelný).

Vnitrostátní právní předpisy by měly též stanovit právo na přezkum rozhodnutí o odvolání ostatních členů rozhodovacích orgánů národních centrálních bank, kteří se účastní plnění úkolů souvisejících s ESCB, národními soudy. Toto právo může buď vyplývat z obecných právních předpisů, nebo může být upraveno ve zvláštním ustanovení ve statutu národní centrální banky.

OCHRANA PROTI STŘETU ZÁJMŮ

Osobní nezávislost také vyžaduje, aby se zajistilo, že nedojde ke střetu zájmů mezi povinnostmi, které členové rozhodovacích orgánů národních centrálních bank mají vůči příslušné národní centrální bance (a rovněž povinnostmi guvernéra vůči ECB), a dalšími funkcemi, jež tito členové rozhodovacích orgánů, kteří se účastní plnění úkolů souvisejících s ESCB, vykonávají a jež by mohly ohrozit jejich osobní nezávislost. Členství v rozhodovacím orgánu, jenž se podílí na plnění úkolů souvisejících s ESCB, je v zásadě neslučitelné s výkonem jiných funkcí, které by

mohly vést ke střetu zájmů. Členové rozhodovacích orgánů zejména nesmí zastávat funkci ani mít zájem, který by mohl ovlivnit jejich činnost, ať už jako zástupci zákonodárných orgánů nebo vlád, nebo prostřednictvím funkce ve výkonné či zákonodárné složce státu, nebo regionální či místní samosprávě, nebo v obchodní organizaci. Zvláštní pozornost by se měla věnovat tomu, aby se zabránilo případnému střetu zájmů v případě členů rozhodovacích orgánů, kteří nevykonávají výkonné funkce.

3.1.4 FINANČNÍ NEZÁVISLOST

I když by národní centrální banka byla zcela nezávislá z funkčního, institucionálního a osobního hlediska (tzn., že tato nezávislost je zajištěna statutem národní centrální banky), její celková nezávislost by byla ohrožena, pokud by nemohla autonomně používat dostatečné finanční zdroje tak, aby mohla plnit svůj mandát (tj. plnit úkoly související s ESCB, jak jí to ukládá Smlouva a Statut).

Členské státy nesmějí své národní centrální banky přivést do situace, kdy by k plnění úkolů souvisejících s ESCB resp. Eurosystemem neměly dostatečné finanční zdroje. Je třeba poznamenat, že článek 28.1 a článek 30.4 Statutu umožňují, aby národní centrální banky byly vyzvány k poskytnutí prostředků k navýšení kapitálu ECB a ke složení dalších devizových rezerv.⁴ Článek 33.2 Statutu kromě toho stanoví⁵, že zaznamená-li ECB ztrátu, kterou nelze plně vyrovnat ze všeobecného rezervního fondu, může Rada guvernérů ECB rozhodnout o vyrovnání zbývajících ztrát z měnového příjmu příslušného účetního roku, a to poměrně až do výše částek přidělených národním centrálním bankám. Zásada finanční nezávislosti vyžaduje, aby plnění těchto ustanovení nenarušilo schopnost národní centrální banky vykonávat své funkce.

Zásada finanční nezávislosti dále znamená, že národní centrální banka musí mít dostatečné prostředky nejen k plnění úkolů souvisejících s ESCB, ale také k plnění svých vnitrostátních úkolů (např. financování své administrativy a vlastních operací).

Koncept finanční nezávislosti by proto měl být hodnocen z hlediska toho, zda třetí osoba může vykonávat přímý nebo nepřímý vliv nejen na funkce národní centrální banky, ale také na její schopnost (jak z hlediska provozního ve smyslu pracovních sil, tak z hlediska finančního ve smyslu dostatečných finančních zdrojů) vykonávat svůj mandát. V této souvislosti jsou zejména důležité čtyři aspekty finanční nezávislosti, které jsou uvedeny níže; některé tyto aspekty byly rozpracovány teprve nedávno.⁶ Jde o znaky finanční nezávislosti, u kterých se nejvíce projevuje zranitelnost národních centrálních bank vůči vnějším vlivům.

STANOVENÍ ROZPOČTU

Má-li třetí osoba pravomoc stanovovat nebo ovlivňovat rozpočet národní centrální banky, je to neslučitelné s finanční nezávislostí, ledaže by zákon obsahoval ochranné ustanovení v tom smyslu, že touto pravomocí nejsou dotčeny finanční prostředky nezbytné pro plnění úkolů národní centrální banky, které souvisejí s ESCB.

ÚČETNÍ PRAVIDLA

Účetnictví by mělo být vedeno buď podle všeobecných účetních pravidel, nebo podle pravidel, která určí rozhodovací orgány národní centrální banky. Stanoví-li tato pravidla třetí osoby, musí v nich být alespoň přihlédnuto k tomu, co navrhovaly rozhodovací orgány národní centrální banky.

Roční účetní závěrka by měla být schvalována rozhodovacími orgány národní centrální banky

4 Článek 30.4 Statutu platí pouze v rámci Eurosystemu.

5 Článek 33.2 Statutu platí pouze v rámci Eurosystemu.

6 Zásadními stanovisky ECB v této oblasti jsou:

- stanovisko CON/2002/16 ze dne 5. června 2002 na žádost irského ministerstva financí k návrhu zákona o Central Bank and Financial Services Authority of Ireland, 2002,
- stanovisko CON/2003/22 ze dne 15. října 2003 na žádost finského ministerstva financí k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon o Suomen Pankki a související zákony,
- stanovisko CON/2003/27 ze dne 2. prosince 2003 na žádost rakouského spolkového ministerstva financí k návrhu spolkového zákona o národní nadaci pro výzkum, technologii a rozvoj,
- stanovisko CON/2004/1 ze dne 20. ledna 2004 na žádost hospodářského výboru finského parlamentu k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon o Suomen Pankki a související zákony.

ve spolupráci s nezávislými auditory a může podléhat následnému schválení třetími osobami (např. akcionáři nebo vládou). Pokud jde o zisk, měly by rozhodovací orgány národní centrální banky mít možnost o jeho výpočtu rozhodovat nezávisle a profesionálně.

V případě, že činnost národní centrální banky podléhá kontrole státního kontrolního úřadu nebo podobného orgánu pověřeného kontrolou vynakládání veřejných financí, měl by být rozsah kontroly právní úpravou jasně vymezen a neměla by jím být dotčena činnost nezávislého externího auditora národní centrální banky ve smyslu článku 27.1 Statutu. Státní kontrola by měla být prováděna na nepolitickém, nezávislém a čistě profesionálním základě.

ROZDĚLENÍ ZISKU, KAPITÁL A FINANČNÍ REZERVY NÁRODNÍCH CENTRÁLNÍCH BANK

Pokud jde o rozdělení zisku, může statut národní centrální banky stanovit, jak má být zisk rozdělen. Pokud taková ustanovení neexistují, měl by o rozdělení zisku profesionálně rozhodovat rozhodovací orgán národní centrální banky, a nikoliv třetí osoba na základě vlastního uvážení, ledaže by existovalo výslovné ustanovení, které by zaručovalo, že tím nejsou dotčeny finanční prostředky potřebné pro plnění úkolů národní centrální banky, jež souvisejí s ESCB.

Členský stát nesmí národní centrální bance uložit, aby snížila svůj základní kapitál, bez předchozího souhlasu jejích rozhodovacích orgánů, což má zajistit, aby tato banka měla dostatečné finanční prostředky k plnění svého mandátu člena ESCB podle čl. 105 odst. 2 Smlouvy a podle Statutu. Pokud jde o finanční rezervy nebo prostředky na krytí nečekaných výloh, musí mít národní centrální banka volné ruce k tomu, aby si nezávisle vytvořila finanční rezervy k zajištění reálné hodnoty svého kapitálu a majetku.

FINANČNÍ ODPOVĚDNOST ZA ORGÁNY DOHLEDU

V některých členských státech jsou orgány finančního dohledu začleněny do národní centrální banky. Pokud tyto orgány podléhají

nezávislému rozhodování národní centrální banky, nepředstavuje toto uspořádání problém. Na druhé straně, pokud tyto orgány dohledu mohou na základě právní úpravy rozhodovat samostatně, je důležité zajistit, aby jimi přijímaná rozhodnutí neohrozila finance národní centrální banky jako celku. V těchto případech by vnitrostátní právní předpisy měly umožnit, aby národní centrální banky měly konečnou kontrolu nad veškerými rozhodnutími orgánů dohledu, která by mohla ovlivnit nezávislost národní centrální banky, a zejména její finanční nezávislost.

3.2 ZACHOVÁNÍ MLČENLIVOSTI

Povinnost zachovávat služební tajemství, která je zaměstnancům ECB a národních centrálních bank uložena článkem 38 Statutu, může být podnětem k přijetí podobných ustanovení ve statutech národních centrálních bank nebo v právních předpisech členských států. Ze zásady nadřazenosti práva Společenství a předpisů přijatých na jeho základě také vyplývá, že vnitrostátní právní předpisy o přístupu třetích osob k dokumentům nesmějí vést k porušování úpravy mlčenlivosti platné v rámci ESCB.

4 ZÁKAZ MĚNOVÉHO FINANCOVÁNÍ A ZVÝHODNĚNÉHO PŘÍSTUPU

4.1 ZÁKAZ MĚNOVÉHO FINANCOVÁNÍ

Zákaz měnového financování je stanoven v čl. 101 odst. 1 Smlouvy, který ECB i národním centrálním bankám členských států zakazuje poskytovat možnost přečerpání zůstatku bankovních účtů nebo jakýkoli jiný typ úvěru orgánům či institucím Společenství, ústředním vládám, regionálním nebo místním orgánům nebo jiným veřejnoprávním orgánům, jiným veřejnoprávním subjektům nebo podnikům veřejného práva členských států; rovněž je

zakázán přímý nákup jejich dluhových nástrojů ECB nebo národními centrálními bankami. Z tohoto zákazu obsahuje Smlouva dvě výjimky: nevztahuje se na úvěrové instituce ve veřejném vlastnictví, kterým musí být v souvislosti s poskytováním peněžních prostředků centrálními bankami poskytováno stejné zacházení jako soukromým úvěrovým institucím (čl. 101 odst. 2 Smlouvy), a ECB a národní centrální banky mohou pro výše uvedené subjekty veřejného sektoru působit jako fiskální agenti (článek 21.2 Statutu). Přesný rozsah uplatnění zákazu měnového financování je dále vyjasněn v nařízení Rady (ES) č. 3603/93 ze dne 13. prosince 1993, kterým se upřesňují definice pro použití zákazů uvedených v člancích 104 a 104b odst. 1 Smlouvy⁷ (nyní články 101 a 103 odst. 1), z něhož jasně vyplývá, že tento zákaz zahrnuje veškeré financování závazků veřejného sektoru vůči třetím osobám.

Zákaz měnového financování má zásadní význam pro to, aby prvořadý cíl měnové politiky (tj. udržovat cenovou stabilitu) nebyl ohrožen. Financování veřejného sektoru centrální bankou navíc snižuje tlak na fiskální disciplínu. Aby se zajistilo důsledné uplatňování uvedeného zákazu, musí být tento zákaz, z něhož existuje pouze několik výjimek, a to v čl. 101 odst. 2 Smlouvy a v nařízení (ES) č. 3603/93, široce vykládán. Obecný přístup ECB, pokud jde o slučitelnost vnitrostátních právních předpisů s tímto zákazem, se formoval především v rámci konzultací k návrhům vnitrostátních právních předpisů, o které ECB požádaly členské státy podle čl. 105 odst. 4 Smlouvy⁸.

VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY, KTERÝMI SE PROVÁDÍ ZÁKAZ MĚNOVÉHO FINANCOVÁNÍ

Obecně je třeba říci, že článek 101 Smlouvy (spolu s nařízením (ES) č. 3603/93) není třeba do vnitrostátních právních předpisů transponovat, neboť jak tento článek, tak uvedené nařízení jsou přímo použitelné. Pokud jsou však tato přímo použitelná ustanovení práva Společenství ve vnitrostátních právních předpisech reprodukována, nesmějí tyto předpisy zužovat rozsah zákazu měnového financování,

ani rozšiřovat rámec výjimek stanovených právem Společenství. Například vnitrostátní právní předpisy, jež předpokládají, že národní centrální banka bude financovat finanční závazky členského státu vůči mezinárodním finančním institucím (s výjimkou MMF, jak stanoví nařízení (ES) č. 3603/93) nebo třetím zemím, jsou neslučitelné se zákazem měnového financování.

FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉHO SEKTORU NEBO ZÁVAZKŮ VEŘEJNÉHO SEKTORU VŮČI TŘETÍM OSOBÁM

Vnitrostátní právní předpisy nesmějí vyžadovat, aby národní centrální banka financovala činnost jiných subjektů veřejného sektoru nebo závazky veřejného sektoru vůči třetím osobám. Se zákazem měnového financování jsou například neslučitelné vnitrostátní právní předpisy, které národní centrální bance umožňují nebo ukládají financovat soudní či kvazisoudní orgány, jež jsou na této národní centrální bance nezávislé a vykonávají funkce státu.

7 Úř. věst. L 332, 31.12.1993, s. 1.

8 Zásadními stanovisky EMI a ECB v této oblasti jsou:
– stanovisko CON/95/8 ze dne 10. května 1995 na žádost švédského ministerstva financí podle článku 109f Smlouvy o založení Evropského Společenství a článku 5.3 statutu EMI k návrhu zákona o zákazu měnového financování,
– stanovisko CON/97/16 ze dne 27. srpna 1997 na žádost rakouského spolkového ministerstva financí podle článku 109f Smlouvy o založení Evropského společenství a článku 5.3 statutu EMI, který byl upřesněn v rozhodnutí Rady ze dne 22. listopadu 1993 (93/717/ES), k návrhu spolkového zákona o účasti italského na nové dohodě o poskytování úvěrů ze strany MMF,
– stanovisko CON/2001/32 ze dne 11. října 2001 na žádost portugalského ministerstva financí k návrhu zákona, kterým se mění právní rámec pro úvěrové instituce a finanční společnosti,
– stanovisko CON/2003/27 ze dne 2. prosince 2003 na žádost rakouského spolkového ministerstva financí k návrhu spolkového zákona o Národní nadaci pro výzkum, technologii a rozvoj,
– stanovisko CON/2005/1 ze dne 3. února 2005 na žádost italského ministerstva hospodářství a financí k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 7 ze dne 25. ledna 1999 o naléhavých opatřeních týkajících se účasti Itálie na intervencích Mezinárodního měnového fondu s cílem vyřešit vážné finanční krize jeho členských zemí, ve znění zákona č. 74 ze dne 25. března 1999,
– stanovisko CON/2005/24 ze dne 15. července 2005 na žádost ministerstva financí České republiky k návrhu zákona o sjednocování dozoru nad finančním trhem,
– stanovisko CON/2005/29 ze dne 11. srpna 2005 na žádost rakouského spolkového ministerstva financí k návrhu spolkového zákona o poskytnutí příspěvku Rakouska do svěřeneckého fondu MMF pro rozvojové země s nízkými příjmy, které byly postiženy přírodní katastrofou a
– stanovisko CON/2005/60 ze dne 30. prosince 2005 na žádost Lietuvos bankas k návrhu zákona, kterým se mění zákon o Lietuvos bankas.

PŘEVZETÍ ZÁVAZKŮ VEŘEJNÉHO SEKTORU

Vnitrostátní právní předpisy, na základě kterých je národní centrální banka povinna převzít závazky dříve samostatného veřejného subjektu v důsledku reorganizace některých úkolů a povinností (např. v souvislosti s přechodem některých úkolů v oblasti dohledu, jež dříve vykonával stát nebo nezávislé veřejné orgány či subjekty, na národní centrální banku), jsou neslučitelné se zákazem měnového financování, není-li tato národní centrální banka chráněna před finančními závazky, které vyplývají z dřívější činnosti těchto jiných orgánů dohledu.

FINANČNÍ PODPORA PRO ÚVĚROVÉ NEBO FINANČNÍ INSTITUTE

Vnitrostátní právní předpisy, které předpokládají, že národní centrální banka bude financovat úvěrové instituce jinak než v souvislosti s úkoly centrálního bankovníctví (jako jsou např. operace měnové politiky, operace v rámci platebních systémů nebo operace na dočasnou podporu likvidity), a zejména podporovat insolventní úvěrové či jiné finanční instituce, jsou neslučitelné se zákazem měnového financování.

FINANČNÍ PODPORA SYSTÉMŮ POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A ODŠKODNĚNÍ INVESTORŮ

Směrnice o systémech pojištění vkladů⁹ a směrnice o systémech pro odškodnění investorů¹⁰ stanoví, že náklady financování systémů pojištění vkladů a systémů pro odškodnění investorů musí nést samotné úvěrové instituce, resp. obchodníci s cennými papíry. Vnitrostátní právní předpisy, které předpokládají, že národní centrální banka bude financovat veřejný vnitrostátní systém pojištění vkladů pro úvěrové instituce nebo vnitrostátní systém pro odškodnění investorů pro obchodníky s cennými papíry, nejsou se zákazem měnového financování slučitelné, jestliže takové financování není krátkodobého charakteru, neřeší se jím naléhavé situace, nejsou ohroženy aspekty systémové stability a rozhodování není v pravomoci národní centrální banky.

4.2 ZÁKAZ ZVÝHODNĚNÉHO PŘÍSTUPU

Jako veřejné orgány nesmí národní centrální banky přijímat opatření, která veřejnému sektoru umožňují zvýhodněný přístup k finančním institucím, nejsou-li odůvodněna veřejným dohledem. Pravidla pro mobilizaci dluhových nástrojů nebo pro jejich poskytování do zástavy, která národní centrální banky stanoví, nesmí sloužit k obcházení zákazu zvýhodněného přístupu.¹¹ Právní předpisy členských států v této oblasti nesmí takový zvýhodněný přístup zakládat.

Tato zpráva se zaměřuje na slučitelnost vnitrostátních právních předpisů přijatých národními centrálními bankami a statutů těchto bank se zákazem zvýhodněného přístupu, který stanoví Smlouva. Není jí však dotčeno hodnocení, zda právní a správní předpisy členských států neslouží pod záminkou veřejného dohledu k obcházení zákazu zvýhodněného přístupu. Toto hodnocení je nad rámec této zprávy.

5 JEDNOTNÝ ZPŮSOB PSANÍ EURA

Euro je jednotnou měnou v členských státech, které jej přijaly. Aby tato jednotnost byla zjevná, vyžaduje právo Společenství, aby se název eura psal v prvním pádě jednotného čísla ve všech právních předpisech Společenství a ve všech vnitrostátních právních předpisech stejným způsobem s přihlédnutím k existenci různých abeced.

⁹ Bod odůvodnění 23 směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES ze dne 30. května 1994 o systémech pojištění vkladů (Úř. věst. L 135, 31.5.1994, s. 5).

¹⁰ Bod odůvodnění 23 směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/9/ES ze dne 3. března 1997 o systémech odškodnění investorů (Úř. věst. L 84, 26.3.1997, s. 22).

¹¹ Viz čl. 3 odst. 2 a bod odůvodnění 10 nařízení Rady (ES) č. 3604/93 ze dne 13. prosince 1993, kterým se upřesňují definice pro uplatňování zákazu zvýhodněného přístupu obsaženého v článku 104a [nyní článek 102] Smlouvy (Úř. věst. L 332, 31.12.1993, s. 4).

Na svém zasedání v Madridu ve dnech 15. a 16. prosince 1995 Evropská rada rozhodla, že „evropské měně bude dán název euro“, že „název ... musí být stejný ve všech úředních jazycích Evropské unie, s přihlédnutím k existenci různých abeced“, a že „konkrétní název euro bude používán namísto druhového názvu „ECU“, jenž používá Smlouva jako název evropské měnové jednotky“. Evropská rada dospěla k závěru, že „vlády patnácti členských států dosáhly všeobecné shody v tom, že toto rozhodnutí představuje dohodnutý a konečný výklad příslušných ustanovení Smlouvy“. Tato jednoznačná a konečná dohoda hlav států, resp. předsedů vlád členských států byla potvrzena ve všech právních aktech Společenství odkazujících na euro, ve kterých se tento název píše ve všech úředních jazycích Společenství stejným způsobem. Důležitou skutečností je zejména to, že stejný způsob psaní názvu eura tak, jak se na něm dohodly členské státy, byl zachován v měnovém právu Společenství.¹² Nedávné nařízení Rady (ES) č. 2169/2005 ze dne 21. prosince 2005, kterým se mění nařízení (ES) č. 974/98 o zavedení eura¹³, tento správný způsob psaní jednotné měny potvrzuje. Za prvé, nařízení (ES) č. 974/98 stanoví ve všech jazykových verzích, že „evropské měně bude dán název euro“. Za druhé, název „euro“ uvádějí všechny jazykové verze nařízení (ES) č. 2169/2005.

V roce 2003 ratifikovaly všechny členské státy rozhodnutí Rady zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád ze dne 21. března 2003 o změně článku 10.2 Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky¹⁴, ve kterém je název jednotné měny znovu psán ve všech jazykových verzích stejným způsobem, v tomto případě v právním aktu, který se týká primárního práva.

Uvedený jednoznačný a konečný postoj členských států je závazný také pro členské státy, na které se vztahuje výjimka. Čl. 5 odst. 3 Aktu o podmínkách přistoupení stanoví, že „nové členské státy se nacházejí ve stejném postavení jako stávající členské státy, pokud jde o prohlášení, usnesení nebo jiné postoje Evropské rady nebo Rady, jakož i pokud jde o prohlášení,

usnesení nebo jiné postoje, jež se týkají Společenství nebo Unie a jež byly přijaty vzájemnou dohodou členských států; proto budou dodržovat z nich vyplývající zásady a obecné směry a přijmou opatření, jež se ukáží jako nezbytná k jejich provedení“.

Z těchto důvodů a vzhledem k výlučné pravomoci Společenství určit název jednotné měny jsou veškeré odchylky od tohoto pravidla neslučitelné se Smlouvou a měly by být odstraněny. I když tato zásada platí pro všechny druhy vnitrostátních právních předpisů, zaměřuje se hodnocení obsažené v kapitolách věnovaných jednotlivým zemím na statuty národních centrálních bank a na zákony o přechodu na euro.

6 PRÁVNÍ INTEGRACE NÁRODNÍCH CENTRÁLNÍCH BANK DO EUROSYSTÉMU

Ustanovení vnitrostátních právních předpisů (statutů národních centrálních bank, ale i dalších předpisů), která brání plnění úkolů souvisejících s Eurosystemem nebo plnění rozhodnutí ECB, budou neslučitelná s efektivním fungováním Eurosystemu, jakmile příslušná členská země přijme euro. Vnitrostátní právní předpisy proto musí být upraveny tak, aby byla zajištěna slučitelnost se Smlouvou a Statutem, pokud jde o úkoly, které souvisejí s Eurosystemem. Za účelem dosažení souladu s článkem 109 Smlouvy bylo nutné přizpůsobit vnitrostátní právní předpisy tak, aby se zajistila jejich slučitelnost ke dni zřízení ESCB (v případě Švédska) a k 1.

¹² Viz nařízení Rady (ES) č. 1103/97 ze dne 17. června 1997 o některých ustanoveních týkajících se zavedení eura (Úř. věst. L 162, 19.6.1997, s. 1), nařízení Rady (ES) č. 974/98 ze dne 3. května 1998 o zavedení eura (Úř. věst. L 139, 11.5.1998, s. 1) a nařízení Rady (ES) č. 2866/98 ze dne 31. prosince 1998 o přepočítacích koeficientech mezi eurem a měnami členských států přijímajících euro (Úř. věst. L 359, 31.12.1998, s. 1) – tato tři nařízení byla v roce 2000 změněna z důvodu zavedení eura v Řecku; viz též právní akty týkající se euromincí, které Společenství přijalo v letech 1998 a 1999.

¹³ Úř. věst. L 346, 29.12.2005, s. 1.

¹⁴ Úř. věst. L 83, 1.4.2003, s. 66.

květnu 2004 (v případě členských států, které do EU vstoupily k tomuto dni). Požadavky obsažené v právních předpisech, které se vztahují k úplné právní integraci národní centrální banky do Eurosystemu, však musí nabýt účinnosti v okamžiku, kdy dojde k úplné integraci, tj. ke dni, kdy členský stát, na který se vztahuje výjimka, přijme euro.

V této zprávě se hodnotí zejména ty oblasti, ve kterých by ustanovení právních předpisů mohla národní centrální bance bránit v plnění požadavků Eurosystemu. Jedná se o ustanovení, která by mohla národní centrální bance bránit v účasti na provádění jednotné měnové politiky tak, jak je definována rozhodovacími orgány ECB, nebo která by mohla bránit guvernérovi ve výkonu jeho funkce člena Rady guvernérů ECB, nebo o ustanovení, která nerespektují výsadní pravomoci ECB. Rozlišují se tyto oblasti: cíle spojené s podporou hospodářské politiky, úkoly, finanční ustanovení, kurzová politika a mezinárodní spolupráce. V neposlední řadě jsou zmíněny další oblasti, v nichž se může ukázat jako nezbytné statuty národních centrálních bank upravit.

6.1 CÍLE SPOJENÉ S PODPOROU HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

Podmínkou úplné integrace národní centrální banky do Eurosystemu je, aby cíle stanovené v jejím statutu byly slučitelné s cíli ESCB, které stanoví článek 2 Statutu. To mimo jiné znamená, že ve statutu je třeba upravit cíle, které mají národní kontext – např. jestliže ustanovení statutu upravují povinnost provádět měnovou politiku v rámci obecné hospodářské politiky dotčeného členského státu.

6.2 ÚKOLY

Úkoly národní centrální banky členského státu, který přijal euro, jsou vzhledem k tomu, že tato národní centrální banka je nedílnou součástí Eurosystemu, dány zejména Smlouvou a Statutem. Za účelem dosažení souladu s článkem

109 Smlouvy je proto nutné porovnat ustanovení o úkolech ve statutech národních centrálních bank s příslušnými ustanoveními Smlouvy a Statutu a veškeré nesrovnalosti odstranit.¹⁵ To se týká zejména ustanovení, která po přijetí eura a integraci do Eurosystemu tvoří překážku pro plnění úkolů souvisejících s ESCB, a zvláště pak ustanovení, která nerespektují pravomoci ESCB podle kapitoly IV Statutu.

Vnitrostátní právní předpisy týkající se měnové politiky musí uznat, že měnová politika Společenství je úkol, který plní Eurosystem.¹⁶ Statuty národních centrálních bank mohou obsahovat ustanovení o nástrojích měnové politiky. Tato ustanovení by měla být porovnána s ustanoveními obsaženými ve Smlouvě a Statutu a veškeré nesrovnalosti musí být odstraněny tak, aby byl splněn článek 109 Smlouvy.

Vnitrostátní právní předpisy, které národní centrální bance udělují výhradní právo vydávat bankovky, musí uznat, že po přijetí eura má výhradní právo povolovat vydávání eurobankovek Rada guvernérů ECB podle čl. 106 odst. 1 Smlouvy a článku 16 Statutu. Vnitrostátní právní předpisy, které vládám umožňují ovlivňovat záležitosti jako např. nominální hodnota, výroba, objem a stahování eurobankovek z oběhu, musí být rovněž buď zrušeny, nebo musí uznat pravomoc ECB v oblasti eurobankovek podle výše uvedených článků Smlouvy a Statutu. Bez ohledu na to, jak jsou mezi vládou a národní centrální bankou rozděleny pravomoci v oblasti mincí, musí příslušná ustanovení uznat, že pravomoc schvalovat objem emise euromincí po přijetí eura náleží ECB.

Pokud jde o správu devizových rezerv¹⁷, porušuje Smlouvu každý členský stát, který přijal euro a nepřevádí své oficiální devizové rezervy¹⁸ příslušné národní centrální bance. V rozporu s čl. 105 odst. 2 třetí odrážkou Smlouvy je dále právo třetí strany – např. vlády nebo parlamentu –

15 Viz zejména články 105 a 106 Smlouvy a články 3 až 6 a článek 16 Statutu.

16 První odrážka čl. 105 odst. 2 Smlouvy.

17 Třetí odrážka čl. 105 odst. 2 Smlouvy.

18 S výjimkou devizových provozních zůstatků, které vlády členských států mohou držet podle čl. 105 odst. 3 Smlouvy.

ovlivňovat rozhodování národní centrální banky v oblasti správy oficiálních devizových rezerv. Národní centrální banky jsou kromě toho povinny ECB poskytnout devizové rezervy v poměru ke svým podílům na upsaném základním kapitálu ECB. To znamená, že pro to, aby národní centrální banky mohly převádět devizové rezervy na ECB, nesmějí existovat žádné právní překážky.

6.3 FINANČNÍ USTANOVENÍ

Finanční ustanovení Statutu obsahují pravidla týkající se účetní závěrky¹⁹, auditu účetnictví²⁰, upisování základního kapitálu²¹, převodu devizových rezerv²² a přerozdělování měnových příjmů.²³ Národní centrální banky musí být schopny plnit povinnosti, které z těchto ustanovení vyplývají, a všechna neslučitelná vnitrostátní ustanovení musí být proto zrušena.

6.4 KURZOVÁ POLITIKA

Vnitrostátní právní předpisy členského státu, na který se vztahuje výjimka, mohou stanovit, že za kurzovou politiku tohoto členského státu je odpovědná vláda, přičemž konzultativní nebo výkonná úloha je svěřena národní centrální bance. Avšak v okamžiku, kdy členský stát euro přijme, musí tyto právní předpisy zohledňovat skutečnost, že odpovědnost za kurzovou politiku eurozóny přechází v souladu s článkem 111 Smlouvy na úroveň Společenství. Článek 111 Smlouvy svěřuje odpovědnost za tuto politiku Radě EU v úzké spolupráci s ECB.

6.5 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Pro přijetí eura musí být vnitrostátní právní předpisy v souladu s článkem 6.1 Statutu, který stanoví, že v oblasti mezinárodní spolupráce týkající se úkolů svěřených Eurosystemu rozhoduje ECB o způsobu zastoupení ESCB. Kromě toho musí vnitrostátní právní předpisy národním centrálním bankám umožnit, aby se se souhlasem ECB podílely na činnosti

mezinárodních měnových institucí (článek 6.2 Statutu).

6.6 RŮZNÉ

Kromě výše uvedených okruhů otázek musí být v případě některých členských států vnitrostátní předpisy přizpůsobeny i v jiných oblastech (např. v oblasti zúčtovacích a platebních systémů a výměny informací).

7 HODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ

7.1 LITVA

7.1.1 SLUČITELNOST VNITROSTÁTNÍCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ (ČLÁNEK 109 SMLOUVY)

Právním základem pro fungování Lietuvos bankas a pro její operace jsou tyto právní předpisy:

- litevská ústava²⁴ a
- zákon o Lietuvos bankas.²⁵

S ohledem na konvergenční zprávu ECB z roku 2004 a stanoviska ECB²⁶ přijal litevský parlament dne 25. dubna 2006 tři zákony (dále společně jen „pozměňující právní předpisy“). Konkrétně jde o tyto zákony: zákon, kterým se mění článek 125

¹⁹ Článek 26 Statutu.

²⁰ Článek 27 Statutu.

²¹ Článek 28 Statutu.

²² Článek 30 Statutu.

²³ Článek 32 Statutu.

²⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucija schválená v referendu dne 25. října 1992 (zveřejněná v Úředním věstníku dne 10.11.1992, č. 31-953, a dne 30.11.1992, č. 33-1014) a naposledy pozměněná zákonem č. X-572 ze dne 25. dubna 2006.

²⁵ Lietuvos banko įstatymas, zákon č. I-678 ze dne 1. prosince 1994 naposledy pozměněný zákonem č. X-569 ze dne 25. dubna 2006.

²⁶ Stanovisko ECB CON/2005/38 ze dne 26. října 2005 na žádost Lietuvos bankas k návrhu zákona, kterým se mění článek 125 Ústavy Litevské republiky, a stanovisko ECB CON/2005/60 ze dne 30. prosince 2005 na žádost Lietuvos bankas k návrhu zákona, kterým se mění zákon o Lietuvos bankas.

ústavy²⁷; zákon, kterým se mění zákon o Lietuvos bankas²⁸ (dále jen „novela“); a zákon, kterým se zrušují zákon o vydávání měny, zákon, kterým se mění název měnové jednotky a její nominální hodnoty, zákon o měně a zákon o důvěryhodnosti litasu²⁹ (dále jen „zrušovací zákon“). Tyto pozměňující právní předpisy nabudou účinnosti nejpozději v den, kdy bude v Litvě zavedeno euro.³⁰

7.1.2 NEZÁVISLOST NÁRODNÍ CENTRÁLNÍ BANKY

Pokud se týká nezávislosti Lietuvos bankas, zakotvily pozměňující právní předpisy tyto úpravy:

OSOBNÍ NEZÁVISLOST

Ve své konvergenční zprávě z roku 2004 ECB uvedla, že články 75 a 84 odst. 13 ústavy byly neslučitelné se Smlouvou a se Statutem. Na základě těchto ustanovení mohl litevský parlament v rámci hlasování o nedůvěře většinou hlasů všech svých členů odvolat úředníky, které jmenoval nebo zvolil³¹, včetně předsedy rady Lietuvos bankas. Tento důvod pro odvolání (tj. vyjádření nedůvěry) byl původně neslučitelný s článkem 14.2 Statutu, a bylo proto nutné jej náležitě přizpůsobit. Zákon, kterým se mění článek 125 ústavy, tento problém řeší tím, že stanoví, že důvody pro odvolání předsedy rady Lietuvos bankas stanoví zákon o Lietuvos bankas.

Litevské právo kromě toho dostatečně jasným způsobem nestanovilo, které soudy byly příslušné ve věcech týkajících se odvolání zástupců předsedy a členů rady Lietuvos bankas. Novela tuto otázku řeší tím, že stanoví, že výše uvedení úředníci mohou ohledně svého odvolání podat žalobu k obvodnímu soudu ve Vilniusu.

7.1.3 JEDNOTNÝ ZPŮSOB PSANÍ EURA

V návrhu zákona o přijetí eura³² byl název jednotné měny používán způsobem, který je v současné době neslučitelný s právem Společenství. Dne 28. října 2004 navíc litevská státní jazyková komise rozhodla o tom, že v litevské verzi všech úředních dokumentů by se

měl název jednotné měny používat v upravené podobě. Podle názoru ECB vyžaduje právo Společenství, aby všechny vnitrostátní právní předpisy na název jednotné měny v prvním pádě jednotného čísla konzistentně odkazovaly jako na „euro“.

Pozměňující právní předpisy výraz „euro“ používají správně, a jsou proto slučitelné se Smlouvou.

ECB očekává, že výraz „euro“ se bude správně používat i ve všech ostatních vnitrostátních právních předpisech, zejména v zákoně o přijetí eura.

7.1.4 PRÁVNÍ INTEGRACE NÁRODNÍ CENTRÁLNÍ BANKY DO EUROSYSTÉMU

Pokud se týká právní integrace Lietuvos bankas do Eurosystemu, obsahuje novela níže uvedené úpravy s cílem odstranit předchozí nesoulad čl. 7 odst. 2 zákona o Lietuvos bankas se Smlouvou a se Statutem.

CÍLE SPOJENÉ S PODPOROU HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

Čl. 7 odst. 2 zákona o Lietuvos bankas, který stanovil, že „aniž by byl dotčen její prvořadý cíl, podporuje Lietuvos bankas v mezích své působnosti hospodářskou politiku vlády Litevské republiky“, byl původně neslučitelný s ustanoveními Smlouvy a Statutu. Novela znění čl. 7 odst. 2 zákona o Lietuvos bankas o cílech

27 Lietuvos Respublikos Konstitucijos 125 straipsnio pakeitimo įstatymas, zákon č. X-572 ze dne 25. dubna 2006 (zveřejněný v Úředním věstníku dne 29.4.2006, č. 48-1701).

28 Lietuvos Respublikos Lietuvos bankos įstatymo 1, 6, 7, 8, 11, 12, 14, 19, 20, 25, 31, 33, 35, 36, 38, 47, 49, 50, 53, 54, 54(1), 55 straipsnių, ketvirtą ir penktą skirsnį pavadinimų pakeitimo, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37 straipsnių pripažinimo netekusiais galios ir įstatymo priedo papildymo įstatymas, zákon č. X-569 ze dne 25. dubna 2006 (zveřejněný v Úředním věstníku dne 29.4.2006, č. 48-1699).

29 Lietuvos Respublikos kai kurių įstatymų pripažinimo netekusiais galios įstatymas, zákon č. X-570 ze dne 25. dubna 2006 (zveřejněný v Úředním věstníku dne 29.4.2006, č. 48-1700).

30 Ústavní změna nabude účinnosti dnem 25. května 2006; novela nabude s výjimkou dvou článků účinnosti dnem, ke kterému bude pro Litvu zrušena výjimka; a zrušovací zákon nabude účinnosti dnem, ke kterému bude v Litvě zavedeno euro.

31 S výjimkou úředníků uvedených v článku 74 litevské ústavy.

32 Viz stanovisko ECB CON/2005/21 ze dne 14. června 2005 na žádost Lietuvos bankas k návrhu zákona o přijetí eura.

spojených s podporou hospodářské politiky změnila, přičemž toto pozměněné znění je s požadavky Smlouvy a Statutu slučitelné.

7.1.5 ÚKOLY

MĚNOVÁ POLITIKA

Pokud jde o aplikaci nástrojů měnové politiky, byla Lietuvos bankas vázána režimem pevného kurzu litasu, jakož i povinností bez omezení směňovat litas za euro jako referenční měnu a referenční měnu za litas. Ustanovení zákona o měnové politice, včetně článků 8 a 11 a kapitoly 4, původně neuznávalo pravomoci ECB v této oblasti.

Novela pravomoci ECB v této oblasti uznává.

VYDÁVÁNÍ BANKOVEK

Čl. 125 odst. 2 litevské ústavy, jenž stanovil, že Lietuvos bankas má výhradní právo vydávat měnu, byl původně neslučitelný se Smlouvou a se Statutem. Zákon, kterým se mění článek 125 ústavy, tento nesoulad odstraňuje tím, že výhradní právo Lietuvos bankas vydávat měnu zrušuje.

Článek 6 zákona o Lietuvos bankas, který rovněž stanovil výhradní právo Lietuvos bankas vydávat v Litvě měnu, byl původně neslučitelný se Smlouvou a se Statutem. Novela uznává pravomoci ECB v této oblasti.

Zákon o měně, který Lietuvos bankas svěřoval výhradní právo vydávat bankovky a mince, byl původně neslučitelný se Smlouvou a se Statutem, neboť neuznával pravomoci ECB v této oblasti. Zrušovacím zákonem se zákon o měně zrušuje.

Zákon o vydávání měny, jenž také pravomoci ECB v oblasti vydávání bankovek a mincí neuznával, byl původně neslučitelný se Smlouvou a se Statutem. Zrušovacím zákonem se zákon o vydávání měny zrušuje.

SPRÁVA DEVIZOVÝCH REZERV

Zákon o Lietuvos bankas, který neuznával právo Eurosystemu držet a spravovat oficiální devizové rezervy, byl původně neslučitelný se Smlouvou a

se Statutem. Novela tento problém řeší tím, že stanoví, že „Lietuvos bankas spravuje a používá devizové rezervy a nakládá s nimi v souladu s principy a postupy, které splňují požadavky práva Evropské unie“.

7.1.6 NÁSTROJE

Články 8 a 11, jakož i kapitola 4 zákona o Lietuvos bankas, které upravovaly nástroje měnové politiky Lietuvos bankas, přičemž neuznávaly pravomoc ECB v této oblasti, byly původně neslučitelné se Smlouvou a se Statutem. Novela pravomoci ECB v této oblasti uznává.

Čl. 11 odst. 1 a 2 a článek 30 zákona o Lietuvos bankas, které se týkají minimálních rezerv, neuznávaly pravomoc ECB v této oblasti, a byly proto původně neslučitelné se Smlouvou a se Statutem. Novelou nejsou pravomoci ECB v této oblasti dotčeny, a je proto slučitelná se Smlouvou a se Statutem.

7.1.7 FINANČNÍ USTANOVENÍ

FINANČNÍ VÝKAZNICTVÍ

Finanční ustanovení zákona o Lietuvos bankas, zejména pravidla týkající se finančního výkaznictví, auditu (jmenování nezávislých externích auditorů), upisování základního kapitálu, převodu devizových rezerv a měnového příjmu, nebyla v souladu s pravomocemi, jež má v této oblasti Společenství a ECB, a byla proto původně neslučitelná se Smlouvou a se Statutem. Novela pravomoci Společenství a ECB v této oblasti uznává.

JMENOVÁNÍ NEZÁVISLÝCH EXTERNÍCH AUDITORŮ

Ustanovení zákona o Lietuvos bankas týkající se auditu (jmenování nezávislých externích auditorů) nebyla v souladu s pravomocemi, které má v této oblasti Společenství a ECB, a byla proto původně neslučitelná se Smlouvou a se Statutem. Novela pravomoci Společenství a ECB v této oblasti uznává.

ECB si je vědoma, že podle zákona o Státním kontrolním úřadu je tento úřad oprávněn kontrolovat účelnost hospodaření se státním

majetkem. ECB vychází z toho, že i) Státní kontrolní úřad je vázán též čl. 3 odst. 2 zákona o Lietuvos bankas, který se týká obecného zákazu ukládat národní centrální bance pokyny, ii) audit prováděný Státním kontrolním úřadem se omezuje na kontrolu hospodaření a nakládání s nemovitým majetkem, zařízením a kapitálem Lietuvos bankas a na kontrolu jejich použití a iii) Státní kontrolní úřad nemá pravomoc zasahovat do stanoviska externího auditora nebo do úkolů, které Lietuvos bankas plní v souvislosti s ESCB.

S ohledem na výše uvedené předpoklady jsou pravomoci Státního kontrolního úřadu slučitelné s nezávislostí národní centrální banky.

7.1.8 KURZOVÁ POLITIKA

Zákon o důvěryhodnosti litasu a zákon o cizí měně v Litevské republice neuznávaly pravomoci Společenství a ECB v oblasti kurzové politiky, a byly proto původně neslučitelné se Smlouvou a se Statutem. Zákon o důvěryhodnosti litasu konkrétně stanovil, že všechny litasy v oběhu musí být kryty devizovými rezervami Lietuvos bankas a že musí být stanoven oficiální směnný kurz litasu vůči referenční měně (euru). Zrušovacím zákonem se zákon o důvěryhodnosti litasu zrušuje.

7.1.9 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Zákon o Lietuvos bankas, který stanovil, že Lietuvos bankas se může podílet na činnosti mezinárodních měnových institucí bez souhlasu jakékoli třetí osoby, byl původně neslučitelný se Smlouvou a se Statutem, neboť podle článku 6.2 Statutu taková účast podléhá souhlasu ECB. Novela uznává pravomoc ECB v této oblasti.

7.1.10 PŘÍZPŮBENÍ DALŠÍCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Pokud se týká ostatních právních předpisů, není si ECB vědoma existence jiných ustanovení, která by vyžadovala přizpůsobení článku 109 Smlouvy.

7.1.11 ZÁVĚR

Po provedení nedávných změn je litevská ústava i zákon o Lietuvos bankas v souladu s požadavky, které Smlouva a Statut stanoví pro třetí etapu hospodářské a měnové unie.

7.2 SLOVINSKO

7.2.1 SLUČITELNOST VNITROSTÁTNÍCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ (ČLÁNEK 109 SMLOUVY)

Právním základem pro fungování Banka Slovenije a pro její operace jsou tyto právní předpisy:

- slovinská ústava a
- zákon o Banka Slovenije (dále jen „zákon“).³³

Dne 30. března 2006 přijal slovinský parlament zákon, kterým se mění zákon o Banka Slovenije (dále jen „novela“)³⁴ s cílem vyhovět požadavkům Smlouvy a Statutu, pokud jde o nezávislost Banka Slovenije a její integraci do ESCB. ECB byla k novele konzultována; při závěrečných přípravách této novely bylo přihlédnuto ke konvergenční zprávě ECB z roku 2004 a ke stanovisku ECB.³⁵ Novela vstoupila v platnost dne 14. dubna 2006.

7.2.2 NEZÁVISLOST NÁRODNÍ CENTRÁLNÍ BANKY

Pokud se týká nezávislosti Banka Slovenije, zakotvila novela tyto úpravy:

INSTITUCIONÁLNÍ NEZÁVISLOST

Čl. 27 odst. 2 zákona, který stanovil, že „Banka Slovenije a ministerstvo financí v příslušné

³³ *Zakon o Banki Slovenije* přijatý dne 19. června 2002, který byl zveřejněn v Úředním věstníku Republiky Slovinsko č. 58/2002 a 85/2002 (oprava).

³⁴ *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Banki Slovenije* přijatý dne 30. června 2006, který byl zveřejněn v Úředním věstníku Republiky Slovinsko č. 39/2006.

³⁵ Stanovisko ECB CON/2006/17 ze dne 13. března 2006 na žádost slovinského ministerstva financí k návrhu zákona, kterým se mění zákon o Banka Slovenije.

dohodě stanoví druh, rozsah, podmínky a způsob provádění obchodů pro Republiku Slovinsko ve smyslu článku 12 tohoto zákona“, byl původně neslučitelný se Smlouvou a se Statutem.

Čl. 27 odst. 2 zákona mohl zpochybňovat nezávislost Banka Slovenije v oblasti správy devizových rezerv, neboť z něj vyplývalo, že k tomu, aby Banka Slovenije mohla rozhodovat o záležitostech týkajících se správy devizových rezerv, bylo zapotřebí souhlasu ministerstva financí. Tento článek byl změněn článkem 9 novely, který správu devizových rezerv vyjímá z rozsahu čl. 27 odst. 2.

OSOBNÍ NEZÁVISLOST

Zákon v předchozím znění zcela nezohledňoval ustanovení Smlouvy a Statutu týkající se osobní nezávislosti.

Čl. 39 odst. 1 zákona (o důvodech pro odvolání guvernéra Banka Slovenije), který stanovil, že guvernéra lze odvolat, byl-li shledán vinným ze spáchání trestného činu a odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, byl neslučitelný se Smlouvou a se Statutem. Článek 16 novely tento důvod pro odvolání guvernéra vypustil a znění důvodu pro odvolání guvernéra uvedené v bodu 4 (nyní bod 3), jenž se týká vážného pochybení, přizpůsobil znění článku 14.2. Statutu.

ECB vychází z toho, že odkaz na střet zájmů uvedený v čl. 39.1 odst. 2 se týká pouze situací vymezených v článku 38 zákona, a domnívá se, že v zájmu právní jistoty by bylo vhodné do další novely zákona vložit vzájemný odkaz.

Se Smlouvou a Statutem byl rovněž neslučitelný zákon o předcházení korupci³⁶ a jeho potenciální dopad na osobní nezávislost guvernéra. Podle zákona o předcházení korupci bylo možné guvernéra Banka Slovenije odvolat též tehdy, pokud nepředložil či neaktualizoval své prohlášení o majetku nebo informaci o vedlejší činnosti. V případě, že by guvernéř ochotně spolupracoval s příslušnými orgány, byl tento důvod pro odvolání neslučitelný s článkem 14.2 Statutu. Novela tento problém uspokojivě řeší,

neboť její článek 17 stanoví, že ustanovení zákona o předcházení korupci ani zákona o neslučitelnosti veřejné funkce se ziskovou činností, jež se týkají sankce spočívající v předčasném ukončení výkonu funkce, „se na členy Rady guvernérů Banka Slovenije nevztahují“.

7.2.3 JEDNOTNÝ ZPŮSOB PSANÍ EURA

Zákon nepoužíval název jednotné měny správně a chybně odkazoval na „evro“. Novela tento problém řeší a uvedený nesoulad odstraňuje. Článek I novely stanoví, že v zákoně o Banka Slovenije se výraz „evro“ ve všech gramatických pádech nahrazuje výrazem „euro“ v příslušném pádě.

ECB očekává, že výraz „euro“ se bude správně používat i ve všech ostatních vnitrostátních právních předpisech, zejména v zákoně o přechodu na euro. Slovinsko splní požadavky Smlouvy až tehdy, jakmile budou všechny vnitrostátní právní předpisy správně používat výraz „euro“.

7.2.4 PRÁVNÍ INTEGRACE NÁRODNÍ CENTRÁLNÍ BANKY DO EUROSYSTÉMU

Pokud se týká právní integrace Banka Slovenije do Eurosystemu, provedla novela s cílem odstranit určité nesrovnalosti mezi zákonem na straně jedné a Smlouvou a Statutem na straně druhé následující úpravy.

CÍLE SPOJENÉ S PODPOROU HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

Článek 4 zákona, který stanovil, že aniž by byl dotčen prvořadý cíl udržovat cenovou stabilitu, Banka Slovenije „podporuje obecnou hospodářskou politiku a usiluje o finanční stabilitu“, byl původně neslučitelný se Smlouvou a se Statutem. Znění tohoto sekundárního cíle bylo třeba přiblížit znění čl. 105 odst. 1 Smlouvy. Dále bylo třeba třetí cíl jednoznačněji podřídit sekundárnímu cíli. Tento článek byl dostatečně změněn článkem 2 novely, který stanoví, že

³⁶ *Zakon o preprečevanju korupcije* přijatý dne 19. prosince 2003, který byl zveřejněn v Úředním věstníku Republiky Slovinsko č. 2/2004.

„aniž by byl dotčen cíl zajišťovat cenovou stabilitu, Banka Slovenije podporuje obecnou hospodářskou politiku v souladu s cíli vymezenými ve Smlouvě o založení Evropského společenství“.

7.2.5 ÚKOLY

VYDÁVÁNÍ BANKOVEK

Čl. 58 odst. 2 zákona, který stanovil, že Banka Slovenije jedná nezávisle a není při plnění úkolů podle článků 5, 6, 9, čl. 12 bodů 2 až 7 a článků 23 a 27 zákona vázána ustanoveními Statutu, byl původně neslučitelný se Smlouvou a se Statutem.

Znění čl. 58 odst. 2 zákona bylo třeba dále upravit tak, aby bylo jednoznačně stanoveno, že plnění úkolů podle těchto článků nesmí být v rozporu s cíli a úkoly Eurosystemu. Článek 29 novely přináší změny čl. 58 odst. 2 zákona, které uznávají cíle a úkoly Eurosystemu. Podle tohoto ustanovení musí Banka Slovenije ode dne, kdy bude ve Slovinsku zavedeno euro, jednat v souladu s ustanoveními Smlouvy a Statutu, jež se týkají provádění měnové politiky, provádění devizových operací, držby a správy oficiálních devizových rezerv a podpory plynulého fungování platebních systémů.

Novela provedla změny zákona též v oblasti bankovek a mincí. Článek 32 novely vkládá nový článek 60a, který stanoví, že ode dne, kdy bude ve Slovinsku zavedeno euro, Banka Slovenije „začne uvádět do oběhu bankovky v souladu s prvním odstavcem článku 106 Smlouvy o založení Evropského společenství“. Novela dále zrušuje články zákona, které budou zavedením eura překonány.

7.2.6 NÁSTROJE

Články 15, 16, 17, 18, 19, 20 a 45 zákona (které se týkají pravomocí Banka Slovenije provádět měnovou politiku) byly ve spojení s kapitolou 11 zákona o zavedení eura ve Slovinsku, jež dostatečně neuznala pravomoc ECB v této oblasti, neslučitelné se Smlouvou a se Statutem. Novela tento problém řeší změnou článku 61

zákona. Článek 3 novely stanoví, že ode dne, kdy bude ve Slovinsku zavedeno euro, musí Banka Slovenije při provádění měnové politiky postupovat podle Statutu a rozhodnutí rozhodovacích orgánů ESCB. Dále se uvádí, že úkoly Banka Slovenije, které se týkají vytváření a provádění měnové politiky (podle bodů 1 a 3 článku 11) a rozhodování (články 15, 16, 17, 18, 19 a 20 zákona), náleží do pravomoci ESCB. Článek 35 novely v neposlední řadě stanoví, že článek 45 se přestane uplatňovat ode dne, kdy bude ve Slovinsku zavedeno euro.

7.2.7 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Článek 48 zákona, který stanovil, že Banka Slovenije může spolupracovat s mezinárodními finančními institucemi, jednoznačně neuznával pravomoc ECB v této oblasti podle článku 6.1 Statutu, a byl tedy původně neslučitelný se Smlouvou a se Statutem. Článek 3 novely změnil článek 12 zákona a článek 36 novely zakotvil nový článek 67a. Podle nového článku 67a, který do zákona vložila novela, se bude Banka Slovenije ode dne zavedení eura „účastnit v mezinárodních měnových organizacích se souhlasem Evropské centrální banky“.

7.2.8 PŘÍZPŮSOBENÍ DALŠÍCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Pokud se týká ostatních právních předpisů, není si ECB vědoma existence jiných ustanovení právních předpisů, která by vyžadovala přizpůsobení článku 109 Smlouvy.

7.2.9 ZÁVĚR

Po přijetí nedávných změn je zákon o Banka Slovenije v souladu s požadavky, které Smlouva a Statut stanoví pro třetí etapu hospodářské a měnové unie. Jak se uvádí výše, v zájmu právní jistoty by bylo vhodné, aby byl čl. 39 odst. 2 zákona o Banka Slovenije v další novele zákona technicky upraven.

GLOSÁŘ

Acquis communautaire: soubor legislativy Společenství včetně její interpretace Evropským soudním dvorem. Tato legislativa je pro všechny členské státy EU závazná.

Běžné transfery: vládní transfery podnikům, domácnostem a dalším subjektům, které nesouvisí s investičními výdaji, očištěné od transferů ze zahraničí. Patří sem výrobní a vývozní dotace, sociální dávky a transfery institucím EU.

Centrální parita: kurz každé měny, která je členem **ERM II**, vůči euru. Kolem tohoto středního kurzu je stanoveno **flukтуаční rozpětí v ERM II**.

Cyklická složka rozpočtového salda: ukazuje vliv **mezery výstupu**, tak jak ji odhaduje **Evropská komise**, na rozpočtové saldo.

Čisté investiční výdaje: zahrnují vládní finální investiční výdaje (tj. hrubou tvorbu fixního kapitálu plus čisté nákupy nemovitého majetku a nehmotných aktiv plus změnu v objemu držených akcií) a čisté kapitálové transfery (tj. investiční dotace plus transfery – bez příslušného protiplnění – vyplácené sektorem **vládních institucí** na financování konkrétních položek při hrubé tvorbě fixního kapitálu v ostatních sektorech minus kapitálové daně a ostatní kapitálové transfery ve prospěch sektoru vládních institucí).

Diferenciál tempa růstu a úrokových sazeb: rozdíl mezi ročním tempem růstu nominálního HDP a nominální průměrnou úrokovou sazbou vyplácenou na nesplacený vládní dluh (tzv. „efektivní“ úrokovou sazbou). Tento diferenciál je jedním z hlavních faktorů způsobujících změnu veřejného **zadlužení**.

Dohadné závazky: vládní závazky, které vzniknou pouze při naplnění určitých událostí, např. státní záruky.

Efektivní devizový kurz (nominální/reálný): nominální efektivní kurz je vážený průměr dvoustranných devizových kurzů měny dané země vůči měnám jejích obchodních partnerů. Použité váhy odrážejí podíl každé cizí země na obchodní výměně se sledovanou zemí a přihlížejí ke konkurenci na třetích trzích. Reálný efektivní kurz je nominální efektivní kurz deflovaný váženým průměrem zahraničních cen oproti domácím cenám.

ERM II (mechanismus směnných kurzů II): mechanismus směnných kurzů, který představuje rámec pro spolupráci v oblasti kurzové politiky mezi zeměmi **eurozóny** a členskými státy EU, které se neúčastní třetí etapy **HMU**. ERM II je mnohostranný mechanismus s pevně stanovenými **centrálními paritami** (které však lze upravovat) a se standardním flukтуаčním rozpětím $\pm 15\%$. Rozhodnutí o centrálních paritách a případně také užším flukтуаčním rozpětí jsou přijímána vzájemnou dohodou mezi daným členským státem EU, zeměmi eurozóny, **ECB** a ostatními členskými státy EU, které vstoupily do ERM II. Všichni účastníci tohoto mechanismu, včetně ECB, mají právo zahájit důvěrné řízení, jehož cílem je změna centrálních parit (viz také **úprava centrální parity**).

Euroskupina: neformální uskupení, v němž zasedají ti členové **Rady ECOFIN**, kteří zastupují země **eurozóny**. Euroskupina zasedá pravidelně (obvykle před zasedáním Rady ECOFIN) a projednává otázky související se společnou odpovědností zemí eurozóny za jednotnou měnu. K zasedáním této skupiny jsou pravidelně zváni také zástupci **Evropské komise** a **ECB**.

Eurostat: Statistický úřad Evropských společenství. Eurostat je organizační složkou **Evropské komise** a odpovídá za vydávání statistik ve Společenství.

Eurosystem: systém centrálních bank eurozóny. Skládá se z **ECB** a národních centrálních bank těch členských států EU, které zavedly euro v rámci třetí etapy **Hospodářské a měnové unie** (viz také **eurozóna**). Rozhodovacími orgány Eurosystemu jsou **Rada guvernérů** a **Výkonná rada ECB**.

Eurozóna: oblast zahrnující členské státy EU, které v souladu se **Smlouvou** zavedly euro jako svou jednotnou měnu a ve kterých se provádí jednotná měnová politika, za kterou odpovídá **Rada guvernérů Evropské centrální banky**. Eurozóna se v současné době skládá z Belgie, Německa, Řecka, Španělska, Francie, Irsko, Itálie, Lucemburska, Nizozemska, Rakouska, Portugalska a Finska.

Evropská centrální banka (ECB): tvoří jádro **Eurosystemu** a **Evropského systému centrálních bank (ESCB)** a podle čl. 107 odst. 2 **Smlouvy** má vlastní právní subjektivitu. V souladu se **Statutem ESCB** zajišťuje plnění úkolů, které byly svěřeny Eurosystemu a ESCB, a to buď vlastní činností, nebo prostřednictvím národních centrálních bank. Řídicími orgány ECB jsou **Rada guvernérů** a **Výkonná rada** a také třetí rozhodovací orgán, **Generální rada**.

Evropská komise: instituce Evropské unie, která zajišťuje uplatňování ustanovení obsažených ve **Smlouvě**. Komise uplatňuje opatření ES, navrhuje legislativu ES a vykonává pravomoci v některých specifických oblastech. V oblasti hospodářské politiky vydává Evropská komise tzv. Integrované zásady pro růst a pracovní místa, jejichž součástí jsou Hlavní směry hospodářské politiky a Zásady zaměstnanosti. Evropská komise také podává zprávy o hospodářském vývoji a hospodářské politice **Radě EU**. Sleduje vývoj veřejných financí v rámci mnohostranného dohledu a podává o něm zprávy Radě EU.

Evropská rada: určuje hlavní směry vývoje Evropské unie a definuje obecná politická opatření. V Evropské radě zasedají hlavy států nebo vlád členských států a předseda **Evropské komise** (Viz také **Rada EU**). Evropská rada nemá legislativní pravomoc.

Evropský měnový institut (EMI): dočasně vytvořená instituce, která vznikla 1. ledna 1994 při zahájení druhé etapy **Hospodářské a měnové unie**. Dvěma hlavními úkoly EMI bylo posílit spolupráci a koordinaci měnových politik mezi centrálními bankami a provést přípravy nezbytné pro založení **Evropského systému centrálních bank**, pro provádění jednotné měnové politiky a pro vytvoření jednotné měny ve třetí etapě HMU. Po založení **ECB** 1. června 1998 vstoupil EMI do likvidace.

Evropský parlament: instituce Evropské unie. Zasedá v něm 732 zástupců občanů všech členských států (stav k červenci 2004). Evropský parlament se podílí na legislativním procesu v EU, jeho pravomoci se však liší vždy v závislosti na postupu, který je pro přijetí konkrétního legislativního předpisu EU uplatňován. V oblasti týkající se měnové politiky a **ESCB** plní Parlament obvykle pouze poradní funkci. **Smlouva** však zavádí určité mechanismy, které zajišťují demokratickou odpovědnost **ECB** vůči Parlamentu (předání Výroční zprávy ECB včetně obecné debaty o měnové politice a vystoupení před příslušnými parlamentními výbory).

Evropský systém centrálních bank (ESCB): systém centrálních bank Evropské unie. Skládá se z **ECB** a národních centrálních bank všech 25 členských států EU, což znamená, že kromě členů **Eurosystemu** jsou jeho členy také národní banky těch členských států EU, které zatím nezavedly euro. Rozhodovacími orgány ESCB jsou **Rada guvernérů** a **Výkonná rada ECB** a jako třetí rozhodovací orgán ECB pak **Generální rada**.

Evropský systém účtů 1995 (ESA 95): ucelený integrovaný systém makroekonomických účtů, vycházející ze souboru mezinárodně sjednaných statistických pojmů, definic, klasifikací a účetních pravidel. Jeho cílem je poskytnout harmonizovaný kvantitativní přehled o ekonomikách členských států EU. ESA 95 je pro Evropskou unii obdobou světového Systému národních účtů 1993 (SNA 93).

Flukтуаční rozpětí v rámci ERM II: rozmezí mezi nejvyšší a nejnižší úrovní kurzu vůči euru v rámci ERM II, mezi nimiž se mohou měny členských zemí pohybovat.

Fondové a nefondové penzijní systémy: fondové penzijní systémy jsou takové systémy, v nichž jsou penzijní závazky hrazeny z kumulovaných příspěvků. Oproti tomu nefondové penzijní systémy, často také označované jako průběžné systémy nebo anglickým „pay-as-you-go“, jsou systémy, u nichž jsou běžné úhrady penzijních příspěvků okamžitě používány na vyplácení důchodových dávek stávajícím důchodcům. Z tohoto důvodu není v takových systémech akumulován žádný kapitál.

Generální rada: jeden z rozhodovacích orgánů ECB. Skládá se z prezidenta a viceprezidenta ECB a z guvernérů všech národních centrálních bank, které jsou členy Evropského systému centrálních bank.

Harmonizované dlouhodobé úrokové sazby: článek 4 Protokolu o kritériích konvergence, na který se odkazuje v čl. 121 Smlouvy, stanoví, že konvergence úrokových sazeb se měří na základě úrokových sazeb dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech. Pro splnění tohoto požadavku Smlouvy zpracovala ECB koncepci harmonizace statistiky dlouhodobých úrokových sazeb a ve spolupráci s Evropskou komisí (Eurostatem) a pro její potřeby pravidelně shromažďuje údaje o úrokových sazbách od národních centrálních bank. Plně harmonizované údaje se používají pro hodnocení konvergence v této zprávě.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP): ukazatel výše spotřebitelských cen, který sestavuje Eurostat a který je harmonizovaný pro všechny členské státy EU.

Hospodářská a měnová unie (HMU): Smlouva popisuje proces vedoucí k vytvoření HMU v Evropské unii ve třech etapách. První etapa HMU začala v červenci 1990 a skončila 31. prosince 1993. V této etapě došlo především ke zrušení všech vnitřních překážek pro volný pohyb kapitálu v EU. Druhá etapa začala 1. ledna 1994. Během ní došlo mimo jiné k založení Evropského měnového Institutu (EMI), bylo zakázáno financování veřejného sektoru centrálními bankami stejně jako zvýhodněný přístup veřejného sektoru k finančním institucím. Státy se také zavázaly, že se vyvarují nadměrných schodků veřejných financí. Třetí etapa byla zahájena 1. ledna 1999, kdy byla odpovědnost za měnovou politiku převedena na ECB a bylo zavedeno euro. Přejít na hotovostní euro 1. ledna 2002 pak završil proces vzniku HMU.

Intervence na hranici flukтуаčního rozpětí: povinná intervence, kterou centrální banky provádějí, pokud jejich měny dosáhnou nejnižší nebo nejvyšší úrovně flukтуаčního rozpětí v rámci ERM II.

Intervence uvnitř flukтуаčního rozpětí: intervence uvnitř flukтуаčního rozpětí v rámci ERM II, pomocí nichž se centrální banka snaží ovlivnit kurz své měny.

Investice: hrubá tvorba fixního kapitálu, tak jak je definována v Evropském systému účtů 1995.

Investiční pozice vůči zahraničí: hodnota a složení čistých finančních pohledávek (nebo finančních závazků) vůči zbytku světa. Čistá investiční pozice vůči zahraničí se také označuje jako čistá pozice ve vnějších aktivech.

Kombinované saldo přímých a portfoliových investic: součet salda přímých investic a salda portfoliových investic na finančním účtu platební bilance. Přímé investice jsou přeshraniční investice za účelem získání trvalého podílu v podniku v jiné zemi (předpokládá se získání podílu odpovídajícího alespoň 10 % kmenových akcií nebo hlasovacích práv). Patří sem přímé kapitálové investice (equity capital), reinvestované zisky a „ostatní kapitál“ související s mezipodnikovými transakcemi. Pod portfoliové investice spadají majetkové cenné papíry (pokud se nejedná o přímé investice), dluhové cenné papíry v podobě dluhopisů nebo pokladničních poukázek a nástroje peněžního trhu.

Konvergenční program: program obsahující střednědobé vládní plány a předpoklady týkající se vývoje hlavních hospodářských veličin směrem k **referenčním hodnotám** vymezeným ve **Smlouvě**. V tomto programu jsou také popsána opatření směřující ke konsolidaci veřejných financí a hlavní scénáře hospodářského vývoje. Konvergenční programy se obvykle vztahují na následující tři až čtyři roky, během tohoto období jsou však pravidelně aktualizovány. Posuzuje je **Evropská komise** a Hospodářský a finanční výbor, jejichž zprávy slouží jako podklad pro hodnocení, které provádí **Rada ECOFIN**. Od počátku třetí etapy **Hospodářské a měnové unie** vydávají členské státy EU s dočasnou výjimkou pro zavedení eura konvergenční programy, zatímco státy, které jsou členy **eurozóny**, vydávají v souladu s **Paktem stability a růstu** roční programy stability.

Kritéria konvergence: kritéria popsaná v čl. 121 odst. 1 **Smlouvy** (a podrobněji vymezená v Protokolu o kritériích konvergence, na který se v čl. 121 odkazuje), která musí každý členský stát EU splnit předtím, než může zavést euro. Tato kritéria se týkají cenové stability, vládních finančních pozic, směnných kurzů a dlouhodobých úrokových sazeb. Zprávy vydané podle čl. 121 odst. 1 **Evropskou komisí** a **ECB** posuzují na základě plnění těchto kritérií, zda členský stát dosáhl vysokého stupně udržitelné konvergence.

Mezera výstupu: rozdíl mezi skutečným a potenciálním produktem ekonomiky vyjádřený v procentech potenciálního produktu. Potenciální produkt se vypočítává na základě trendu tempa růstu ekonomiky. Kladná mezera výstupu znamená, že skutečný produkt dosahuje vyšší úrovně, než naznačuje trend nebo potenciální produkt, a poukazuje tudíž na možnost vzniku inflačních tlaků. Záporná mezera výstupu naopak znamená, že skutečný produkt je nižší než trend nebo potenciální produkt, a že tudíž v ekonomice mohou chybět inflační tlaky.

Necyklické faktory: faktory ovlivňující saldo vládního rozpočtu, které nejsou způsobeny cyklickými fluktuacemi (viz **cyklická složka rozpočtového salda**). Mohou být například způsobeny strukturálními, tj. trvalými, změnami v rozpočtové politice, nebo **opatřeními s přechodným vlivem**.

Opatření s přechodným vlivem: jedná se o veškeré necyklické vlivy na fiskální proměnné, které i) snižují (nebo zvyšují) schodek rozpočtu **vládních institucí** nebo hrubý dluh (viz také **zadluženost** a **poměr schodku k HDP**) pouze v daném období (jednorázové vlivy), nebo ii) zlepšují (nebo zhoršují) rozpočtovou situaci v daném období na úkor (nebo ve prospěch) rozpočtové situace v budoucnu.

Pakt stability a růstu: má sloužit jako prostředek k zabezpečení zdravých veřejných financí ve třetí etapě **Hospodářské a měnové unie** za účelem zlepšení podmínek pro cenovou stabilitu a pro silný a udržitelný růst podporující tvorbu pracovních míst. Za tímto účelem Pakt vyžaduje, aby členské státy specifikovaly své střednědobé rozpočtové cíle, a také konkrétně stanoví **postup při nadměrném**

schodku. Skládá se z usnesení Evropské rady, přijatého 17. června 1997 v Amsterdamu, o Paktu o stabilitě a růstu a ze dvou nařízení Rady, konkrétně i) nařízení (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997, ve znění nařízení (ES) č. 1055/2005 ze dne 27. června 2005, o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik a ii) nařízení (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997, ve znění nařízení (ES) č. 1056/2005 ze dne 27. června 2005, o urychlení a vyjasnění implementace postupu při nadměrném schodku.

Poměr schodku (vládních institucí) k HDP: schodek rozpočtu **vládních institucí** je definován jako čisté přijaté úvěry a odpovídá rozdílu mezi příjmy a výdaji vládních institucí. Poměr schodku k HDP je definován jako poměr schodku vládních institucí k HDP v běžných cenách. Tento poměr je předmětem jednoho z fiskálních kritérií používaných pro definici existence nadměrného schodku, jak to stanoví čl. 104 odst. 2 **Smlouvy**. Jako synonymum se v této souvislosti se také často používá pojem rozpočtové nebo fiskální saldo (schodek nebo přebytek) a jeho poměr k HDP.

Postup při nadměrném schodku: ustanovení vymezená v čl. 104 **Smlouvy** a podrobněji definovaná v Protokolu o postupu při nadměrném schodku vyžadují, aby členské státy zachovávaly rozpočtovou kázeň, uvádějí kritéria pro rozpočtovou pozici, která má být považována za nadměrný schodek, a stanoví postup, který má být uplatněn poté, kdy je konstatováno, že požadavky na saldo rozpočtu nebo veřejný dluh nejsou naplněny. Tato ustanovení jsou doplněna nařízením Rady (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997, ve znění nařízení Rady (ES) č. 1056/2005 ze dne 27. června 2005, o urychlení a vyjasnění implementace postupu při nadměrném schodku, které tvoří součást **Paktu stability a růstu**.

Právní konvergence: proces úprav legislativy členských států EU, tak aby byla v souladu se **Smlouvou** a se **Statutem** pro účely i) integrace národních centrálních bank do **Evropského systému centrálních bank** a ii) zavedení eura a začlenění národních centrálních bank do **Eurosystému**.

Primární saldo: čisté přijaté úvěry nebo čisté poskytnuté úvěry **vládních institucí**, bez započtení úrokových plateb na konsolidovaný vládní dluh.

Rada ECOFIN: viz **Rada EU**.

Rada EU: instituce Evropské unie, která se skládá ze zástupců vlád členských států, obvykle ministrů, kteří jsou odpovědní za konkrétní projednávanou oblast. Rada EU, ve které zasedají ministři hospodářství a financí, se často označuje jako **Rada ECOFIN**. V případě obzvláště závažných rozhodnutí se Rada EU schází ve složení hlav států nebo vlád. Tato zasedání by neměla být zaměňována se zasedáními **Evropské rady**.

Rada guvernérů: nejvyšší rozhodovací orgán **ECB**. Jejími členy jsou všichni členové **Výkonné rady** ECB a guvernéři národních centrálních bank těch členských států EU, které zavedly euro.

Referenční hodnota: Protokol o postupu při nadměrném schodku stanoví jednoznačné referenční hodnoty pro **poměr schodku k HDP** (3 % HDP) a **zadluženost** (60 % HDP). Protokol o kritériích konvergence, na který se odkazuje v čl. 121 **Smlouvy**, stanoví metodiku pro výpočet referenčních hodnot používaných při hodnocení konvergence cen a dlouhodobých úrokových sazeb.

Referenční období: časové období vymezené v čl. 121 **Smlouvy** a v Protokolu o kritériích konvergence, za které se zkoumá dosažený pokrok při hodnocení konvergence.

Smlouva: označuje Smlouvu o založení Evropského společenství (tzv. Římskou smlouvu). Tato smlouva byla několikrát upravena, zejména pak Smlouvou o Evropské unii (tzv. Maastrichtskou smlouvou), která vytvořila základ pro **Hospodářskou a měnovou unii** a obsahuje **Statut ESCB**.

Statut: označuje Protokol o Statutu **Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky**, který je připojen ke **Smlouvě** o založení Evropského společenství, jež byla upravena Amsterdamskou smlouvou, Smlouvou z Nice, rozhodnutím Rady 2003/223/ES a Aktem o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravě smluv, na nichž je založena Evropská unie.

Úprava centrální parity: změna **centrální parity** měny v rámci mechanismu **ERM II**.

Úprava vztahu mezi schodkem a zadlužením: rozdíl mezi saldem rozpočtu **vládních institucí** (schodkem nebo přebytkem veřejných financí) a změnou dluhu vládních institucí. Tato úprava může mimo jiné pramenit ze změny objemu finančních aktiv v držení vlády, přecenění nebo statistických úprav.

Ústřední vládní instituce: vláda, tak jak ji definuje **Evropský systém účtů 1995**, avšak bez regionálních a místních vládních orgánů (viz také **vládní instituce**). S výjimkou správy fondů sociálního zabezpečení sem patří všechny správní složky státu a další ústřední orgány, jejichž pravomoc pokrývá celé hospodářství země.

Vládní instituce: sektor definovaný v **Evropském systému účtů 1995**. Patří do něj rezidentské subjekty, které se převážně zabývají výrobou netržního zboží a služeb určených pro individuální nebo společnou spotřebu anebo redistribucí státních příjmů a majetku. Spadají sem centrální, regionální a místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení. Nezahrnují se sem státní subjekty zabývající se komerčními aktivitami, jako například státní podniky.

Volatilita devizového kurzu: ukazatel kolísavosti devizových kurzů, který se obvykle vypočítává na základě anualizované směrodatné odchylky denních procentních změn.

Výkonná rada: jeden z rozhodovacích orgánů **ECB**. Skládá se z prezidenta a viceprezidenta ECB a čtyř dalších členů. Všichni členové Výkonné rady jsou jmenováni na základě dohody hlav států nebo vlád těch členských zemí EU, které zavedly euro.

Zadlužení (vládních institucí): dluh **vládních institucí** je definován jako celková hrubá výše nesplaceného dluhu v nominální hodnotě na konci roku, která je konsolidována uvnitř sektorů i mezi sektory vládních institucí. Poměr veřejného dluhu k HDP je definován jako poměr dluhu vládních institucí k HDP v běžných tržních cenách. Tento dluh je předmětem jednoho z fiskálních kritérií používaných pro definici existence nadměrného schodku, jak to stanoví čl. 104 odst. 2 **Smlouvy**.

Zastoupení občanů v důchodovém věku: poměr počtu obyvatel ve věku 65 a více let k počtu obyvatel ve věku 15–64 let.

ISSN 1725938-X

9 771725 938008